MILD

More correct Information. Less Discrimination

Migranti, Refuġjati u Persuni Razzjalizzati fil-Midja

Minn oġġett għal suġġett tal-informazzjoni

AFRICAN MEDIA ASSOCIATION MALTA

ANTIGONE
INFORMATION AND DOCUMENTATION CENTRE
on Racism, Ecology, Peace and Non-Violence

Associazione CARTA di ROMA

lunaria

FUNDACIÓN MALDITA.ES

Dan ir-rapport tħejja fil-qafas tal-proġett **MILD – More Correct Information, Less Discrimination**, ikkoordinat minn Lunaria u l-Associazione Carta di Roma, fuq il-bażi tar-rapporti nazzjonali prodotti fil-Greċja, l-Italja, Malta u Spanja.

Il-proġett **MILD** jippromwovi l-produzzjoni ta' informazzjoni medjatika aktar preċiża u korretta dwar persuni migranti, applikanti għall-ażil, refuġjati u persuni razzjalizzati, permezz ta' riċerka, taħriġ u attivitajiet ta' komunikazzjoni.

Ir-riċerka twettqet minn: Vasiliki Karzi, Effie Gelastopoulou, Athanasios Theodoridis – ANTIGONE – Information and Documentation Center on Racism, Ecology, Peace and Environment (GR); Paola Barretta, Alessandra Tarquini – Associazione Carta di Roma; Grazia Naletto, Stefania N'Kombo José Teresa, Roberta Pomponi, Lisa Zorzella – Lunaria APS (IT); Regine Nguini, Racheal Ikulagba – AMAM – African Media Association Malta (MT); Ana Velasco García, Celia Ramos – Maldita.es (ES).

Nirringrazzjaw lill-persuni kollha intervistati għad-disponibbiltà u l-kontribut tagħhom għar-riċerka.

Disinn grafiku: Cristina Povoledo

Iffinanzjat mill-Unjoni Ewropea. Il-fehmiet u l-opinjonijiet espressi huma dawk tal-awturi biss u mhux neċessarjament jirriflettu dawk tal-Unjoni Ewropea jew tal-Aġenzija Nazzjonali Erasmus+ INDIRE. L-Unjoni Ewropea u l-awtorità li tat il-finanzjament ma jistgħux jinżammu responsabbli għalihom.

Co-funded by the European Union

Werrej

Introduzzjoni 4

Metodoloġija tar-Riċerka 7

1. Il-kuntest tan-narrattivi medjatiċi dwar il-migrazzjoni 10

2. Il-kuntest organizzattiv 15

2.1 Profil tal-persuni intervistati 15

2.2 Kompożizzjoni tal-persunal fi ħdan l-organizzazzjonijiet 16

2.2 Għarfien u fehim tad-diskriminazzjoni u r-razzjiżmu fi ħdan u barra l-organizzazzjoni 21

3. Il-kuntest kulturali u medjatiku: temi, metodi u vuċijiet fin-narrattiva dwar il-migrazzjoni 27

3.1 Il-protagonisti tan-narrattiva 27

3.2 Qafas narrattivi 30

3.3 Gruppi fil-mira 32

3.4 Erba' difetti rikorrenti fin-narrattiva 32

3.5 Limitazzjonijiet u sfidi tal-komunikazzjoni anti-razzista 33

4. Lejn politiki ta' prevenzjoni u narrattivi alternattivi 36

4.1 Reklutaġġ tal-persunal 36

4.2 Taħriġ 37

4.3 Prevenzjoni u kontrobattiment tad-diskors ta' mibegħda 38

5. Proposti u Rakkomandazzjonijiet 43

5.1 Proposti u rakkomandazzjonijiet għall-politiċi u l-atturi istituzzjonali 43

5.2 Proposti u rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-pubblikaturi, lill-ġurnalisti u lill-attivisti anti-razzisti 44

6. Sommarju tas-sejbiet ewlenin u konklużjonijiet 49

7. Bibljografija 54

Appendiċi

Appendiċi 1 – Grilja għall-intervisti 58

Introduzzjoni

> *Nemmen li huma biss l-aktar forom estremi ta' razziżmu li jiġu rikonoxxuti bħala problema strutturali. L-isterjotipi ta' kuljum jiġu mminimizzati u mċekknin.*

> *Sfortunatament, meta atturi politiċi tal-pajjiż stess jirreferu għal refuġjati u immigranti b'termini sterjotipati u razzisti, dan jiġi riprodott b'mod wiesa' u jagħti lill-midja mainstream il-libertà li ssegwi l-istess terminoloġija.*

> *Il-persuni suwed jiġu rappreżentati dejjem bħala foqra u marġinalizzati; anke meta ma jkunux involuti f'attivitajiet kriminali, xorta jiġu murija bħala li qed jitħabtu biex jgħixu — qatt bħala individwi intelliġenti u edukati li wliedhom jattendu l-università. Din id-dimensjoni hija kompletament assenti mir-rappreżentazzjoni medjatika.*

> *Ġurnalista minn stazzjon televiżiv mainstream avviċinatni biex tistaqsini jekk ridtx "ngħid l-istorja tiegħi". Dan jikkostitwixxi forma ċara ta' razziżmu. Ma qagħditx tqis, lanqas għal mument, li jien ukoll ġurnalista u kollega tagħha. Ratni biss bħala "xhud".*

> *Kif jiġri lil ħafna persuni razzjalizzati f'ambjenti fejn tippredomina kultura bajda, inħossni mġiegħla nkun konformi u "inviżibbli", u nadatta ruħi biex inkun aċċettata, peress li mod ieħor ma tingħatax aċċess u tkun imġiegħla titlaq.*

> *F'dan il-kuntest, l-eġemonija tinbena permezz ta' relazzjonijiet ta' poter u ta' ripetizzjoni kontinwa. Għalija, il-problema mhijiex li l-kliem tagħna mhuwiex attraenti biżżejjed; il-problema hija li qatt ma kellna l-poter biex mill-inqas wieħed minnu jsir parti mid-diskors dominanti*[1]

Il-migrazzjoni tkompli tokkupa post ċentrali fid-dibattitu pubbliku u medjatiku, dibattitu li fih jippredominaw rappreżentazzjonijiet negattivi — iffurmati minn preġudizzji, sterjotipi, informazzjoni mhux preċiża jew saħansitra falza — li jikkontribwixxu għall-ostilità ta' ċerti setturi tal-opinjoni pubblika lejn persuni migranti, refuġjati u persuni razzjalizzati.

It-trasformazzjonijiet ewlenin li affettwaw is-sistema tal-informazzjoni u tal-komunikazzjoni tal-massa, inkluż it-tkabbir tal-pjattaformi tal-midja soċjali u l-użu tal-Intelliġenza Artifiċjali, ma jidhrux li bidlu b'mod fundamentali l-paradigma narrattiva dominanti.

Filwaqt li l-midja soċjali u kanali ġodda ta' informazzjoni diġitali jippermettu multiplikazzjoni u diversifikazzjoni tas-sorsi tal-informazzjoni u tal-vuċijiet narrattivi, mhux il-vuċijiet kollha għandhom l-istess piż. L-atturi politiċi u l-midja tradizzjonali — l-ewwel minħabba r-rwol u l-viżibbiltà għolja tagħhom, u t-tieni minħabba l-awtorità u l-firxa wiesgħa tal-udjenza tagħhom — ikomplu jkollhom rwol performattiv fit-tfassil tal-immaġinarju kollettiv dwar il-migrazzjoni. Dan ir-rwol jiġi msaħħaħ

1 Il-kwotazzjonijiet huma meħuda minn xi intervisti mwettqa matul ir-riċerka.

mir-relazzjoni mill-qrib bejniethom: fil-fatt, l-aġenda medjatika għandha t-tendenza li ssegwi l-aġenda politika.

Ir-rappreżentazzjoni ta' ċittadini barranin offruta mill-midja tiffrejmja l-migrazzjoni primarjament f'termini ta' politika migratorja. In-narrattivi dwar persuni migranti u razzjalizzati li jgħixu b'mod permanenti fl-Ewropa għandhom it-tendenza li jkunu assenti jew inkella jiffokaw fuq aspetti problematiċi, spiss imqiegħda b'mod strumentali fil-kuntest tas-sigurtà, tal-kriminalità, u tal-allegat — iżda empirikament diffiċli biex jiġi vverifikat — żieda f'dak li jissejjaħ is-sens ta' insigurtà perċepita miċ-ċittadini.[2]

Kif tista' tiġi żarmata din it-"tawtoloġija tal-biża'"[3], li faċilment tgħaddi mid-diskors politiku għall-midja u tifforma l-perċezzjoni pubblika ta' persuni b'oriġini migratorja? Id-direzzjoni mill-ġdid tad-diskors pubbliku hija sfida partikolarment kumplessa fil-kuntest kulturali, politiku u soċjali attwali, fejn kriżijiet soċjali jingħaqdu ma' kriżijiet demokratiċi, fejn qed jissaħħu impulsi populisti u nazzjonalisti, u fejn l-internet qed jiġi sfruttat dejjem aktar mingħajr skrupoli minn imprendituri politiċi tar-razzjiżmu.

Tista' — jew tista' tassew — kollaborazzjoni aktar intensiva bejn gruppi razzjalizzati, organizzazzjonijiet umanitarji u anti-razzisti, u professjonisti tal-midja tikkontribwixxi biex tinbidel din il-paradigma narrattiva? Jekk iva, f'liema forom u oqsma? Proprju din il-mistoqsija ispirat ix-xogħol ippreżentat hawnhekk.

Mhuwiex każ ta' "ippuntar tas-swaba'" lejn l-operaturi tal-midja tradizzjonali; pjuttost, huwa tentattiv biex jiġu ivvintati metodi u għodod oriġinali ta' kollaborazzjoni li jippermettu l-ħolqien ta' narrattivi ġodda li jirriflettu l-kompletezza, il-kumplessità u l-ġid tas-soċjetà kontemporanja, billi jirrikonoxxu l-pluralità tal-identitajiet li jikkostitwixxuha.

Ma għandniex, u lanqas ma jista' jkollna, riċetti prestabbiliti.

Fil-paġni li ġejjin, għandna l-għan li nenfasizzaw l-elementi u l-mekkaniżmi strutturali li jsostnu narrattiva medjatika li spiss tkun monotonika u sterjotipata, fejn il-protagonisti tal-istejjer jibqgħu fil-biċċa l-kbira assenti. B'mod partikolari, niffokaw fuq l-ostakli ekonomiċi, soċjali, istituzzjonali u kulturali li jxekklu l-aċċess u l-parteċipazzjoni ekwa fil-professjoni ġurnalistika u fil-qasam usa' tal-komunikazzjoni soċjali, u li jipproduċu u jirriproduċu forom ta' diskriminazzjoni u razziżmu[4] strutturali — ak-

2 Maneri M., *Il panico morale come dispositivo di trasformazione dell'insicurezza*, in Rassegna di Sociologia n.1, January-March 2001, p. 12-13.

3 Dal Lago A., *Non-persone*, Feltrinelli, 1999

4 Il-Kummissjoni Ewropea stess irrikonoxxiet l-eżistenza ta' razziżmu strutturali fil-media fil-**Pjan ta' Azzjoni tal-UE kontra r-Razziżmu 2020–2025**: "Il-mod kif il-persuni li jappartjenu għal minoranzi razzjali jew etniċi jiġu rrappreżentati fil-media — jew jekk jiġu rrappreżentati xejn — jista' jsaħħaħ l-isterjotipi negattivi, filwaqt li s-sottorappreżentanza ta' tali persuni fil-professjonijiet tal-media tkompli tikkonsolida din it-tendenza. Għal dibattitu demokratiku ġust, huwa essenzjali li jkun hemm media indipendenti u pluralistika. Il-promozzjoni ta' narrattivi bilanċjati u pożittivi, iż-żieda fl-għarfien u l-kompetenzi tal-ġurnalisti, kif ukoll it-tisħiħ tal-litteriżmu medjatiku, huma azzjonijiet fundamentali sabiex jikkontribwixxu għal soċjetà ekwa."

tar jew inqas espliċiti — li jippermeaw il-pajsaġġ medjatiku fil-Greċja, fl-Italja, f'Malta u fi Spanja.

L-analiżi hija bbażata fuq is-sejbiet ta' erba' rapporti nazzjonali prodotti fil-qafas tal-proġett MILD (More Correct Information, Less Discrimination) minn AMAM (MT), ANTIGONE – Information and Documentation Center on Racism, Ecology, Peace and Environment (GR), Associazione Carta di Roma u Lunaria APS (IT), u Maldita.es (ES). Dawn ir-rapporti jippreżentaw ir-riżultati ta' studju **kwalitattiv** ibbażat fuq intervisti ma' total ta' **68 attur** rilevanti magħżula mill-oqsma tal-midja u tas-soċjetà ċivili.

Mingħajr ebda pretensjoni ta' kompletezza jew ġeneralizzazzjoni, l-intervisti juru b'mod ċar xi **karatteristiċi strutturali komuni** fil-pajsaġġ tal-midja u tal-komunikazzjoni soċjali fir-rigward ta' migranti, refuġjati u persuni b'oriġini migratorja jew razzjalizzata fl-erba' pajjiżi analizzati, kif ukoll jippreżentaw ipoteżijiet preliminari ta' ħidma li jistgħu jippromwovu proċessi virtużi ta' bidla.

Metodoloġija tar-Riċerka

Ir-riċerka, imwettqa fil-Greċja, fl-Italja, f'Malta u fi Spanja, kellha l-għan li tiġbor informazzjoni dwar il-prattiki adottati u promossi fil-midja tradizzjonali u alternattiva, kif ukoll minn movimenti u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. **L-objettiv** tagħha kien li tidentifika, tissorvelja u tikkontrobatti narrattivi mhux preċiżi, qarrieqa jew falzi dwar persuni migranti u refuġjati u persuni b'oriġini migratorja; li tiddekonstruixxi dawn in-narrattivi; u li tiżviluppa narrattivi alternattivi. L-istudju kellu wkoll l-għan li jenfasizza l-mekkaniżmi strutturali soċjali u istituzzjonali li jiffurmaw l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, in-narrattiva medjatika dwar migranti u persuni b'oriġini migratorja, u l-forom ta' diskriminazzjoni li jirrepetu ruħhom fid-dinja tal-ġurnaliżmu.

Intgħażlet **metodoloġija ta' riċerka kwalitattiva,** li tinvolvi intervisti fil-fond semi-strutturati mwettqa fuq il-bażi ta' skeda komuni ta' intervista miftiehma bejn is-sħab u maqsuma f'sitt oqsma tematiċi ewlenin, kif deskritt hawn taħt.

1. Impenn u aċċess għas-settur tal-midja: ġiet investigata l-preżenza ta' ċittadini barranin jew persuni b'oriġini migratorja f'redazzjonijiet u f'organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, u ġew identifikati l-ostakli prinċipali għall-aċċess għall-professjoni ġurnalistika.

2. Għarfien u sensibilizzazzjoni dwar l-eżistenza ta' forom ta' diskriminazzjoni u razziżmu ġewwa u barra l-post tax-xogħol u l-influwenza tagħhom fuq ir-rappurtar dwar il-migrazzjoni.

3. L-eżistenza ta' politiki **organizzattivi u editorjali** mmirati lejn il-prevenzjoni tad-diskriminazzjoni, tal-mibegħda (hate speech) jew tad-diżinformazzjoni relatata ma' persuni migranti jew b'oriġini migratorja fis-setturi rispettivi (midja/soċjetà ċivili).

4. Il-kuntest kulturali u medjatiku li fih tiġi prodotta l-informazzjoni dwar il-migrazzjoni u l-komunitajiet razzjalizzati: ingħatat attenzjoni partikolari għall-analiżi tal-preġudizzji u l-isterjotipi l-aktar prevalenti, it-temi ewlenin li jsawru n-narrattivi dominanti, il-vuċijiet narrattivi privileġġjati u dawk inqas viżibbli, kif ukoll l-esperjenzi miksuba fil-monitoraġġ tad-diżinformazzjoni u fil-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi.

5. Il-kopertura medjatika tar-razzjiżmu u l-livell ta' rikonoxximent tan-natura strutturali tiegħu.

6. Prattiki tajba u proposti għal ġurnaliżmu aktar pluralistiku. Inġabret informazzjoni dwar inizjattivi jew strateġiji ta' suċċess li ġew ittestjati biex jippromwovu narrattivi bilanċjati, l-ugwaljanza u l-opportunitajiet indaqs fi ħdan l-organizzazzjonijiet, kif ukoll il-garanzija tad-drittijiet tal-bniedem. Ġew miġbura wkoll proposti konkreti biex tittejjeb il-kwalità tal-informazzjoni dwar il-migrazzjoni.

Ġew identifikati **tliet kategoriji ewlenin ta' partijiet ikkonċernati:** edituri u ġurnalisti tal-midja mainstream; rappreżentanti tal-midja alternattiva u attivisti minn gruppi razzjalizzati; attivisti u professjonisti tal-komunikazzjoni minn organizzazzjonijiet u movimenti tas-soċjetà ċivili. F'xi pajjiżi (Malta u Spanja), ġew intervistati wkoll akkademiċi speċjalizzati fil-qasam tal-komunikazzjoni.

L-għażla tal-persuni intervistati kienet ibbażata fuq il-kriterju tar-rappreżentattività ta' profili professjonali differenti, b'attenzjoni partikolari biex jiġi żgurat bilanċ bejn il-ġeneri. Għaldaqstant, ġew identifikati persuni involuti fir-reklutaġġ, fl-ippjanar tal-programmi, fit-taħriġ, fit-tfassil tal-politiki u fil-produzzjoni tal-kontenut fi ħdan organizzazzjonijiet tal-midja u organizzazzjonijiet mhux governattivi. Kienu involuti diversi tipi ta' midja (pubblika, privata u indipendenti) li joperaw f'setturi differenti tal-informazzjoni (televiżjoni, radju, stampa, rivisti u netwerks soċjali).

Il-persuni kollha intervistati ġew infurmati dwar l-objettivi tal-istudju u dwar il-garanziji relatati mal-protezzjoni tal-privatezza, u kull kontribuzzjoni ġiet anonimizzata permezz ta' kodiċijiet numeriċi li jidentifikaw l-intervisti.

L-intervisti twettqu online, wiċċ imb wiċċ jew permezz tal-email tal-kwestjonarju, skont il-preferenza tal-parteċipanti, bejn Mejju u Awwissu 2025. Huma damu bejn 45 u 90 minuta. Il-parteċipanti ma rċevewx ebda inċentiv finanzjarju għall-kollaborazzjoni tagħhom. L-intervisti u r-risposti bil-miktub kollha twettqu u ġew arkivjati f'konformità ma' standards etiċi u ta' protezzjoni tad-data, skont ir-Regolament Ġenerali dwar il-Protezzjoni tad-Data tal-Unjoni Ewropea (GDPR). L-intervisti bil-vidjo ġew irreġistrati bil-kunsens minn qabel tal-parteċipanti, imbagħad trasmessi awtomatikament f'forma ta' traskrizzjoni u riveduti manwalment mit-timijiet ta' riċerka biex tiġi żgurata l-eżattezza.

Sabiex titwettaq **analiżi preċiża**, kull traskrizzjoni u risposta bil-miktub ġew eżaminati kelma b'kelma; partijiet rilevanti ġew ikkodifikati f'tema jew sub-tema waħda jew aktar biex jiġu identifikati l-kwistjonijiet l-aktar pertinenti skont l-objettivi tar-riċerka. Dan l-approċċ ippermetta lit-timijiet nazzjonali jżommu l-istruttura inizjali ta' analiżi komparattiva ddefinita mis-sħubija, filwaqt li enfasizzaw l-ispeċifiċitajiet tal-kuntesti nazzjonali differenti.

Sabiex jiġu **kkuntestwalizzati r-riżultati** tal-intervisti, ir-riċerka kwalitattiva kienet akkumpanjata minn **desk research** li mappjat l-aktar letteratura reċenti disponibbli dwar informazzjoni, migrazzjoni u razziżmu: rapporti ta' aġenziji internazzjonali, data uffiċjali disponibbli, rapporti prodotti minn istituti ta' riċerka indipendenti jew minn organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, u studji akkademiċi.

Il-qsim tal-informazzjoni miġbura matul l-intervisti f'laqgħa internazzjonali tas-sħubija ppermetta li jiġu enfasizzati l-**elementi ta' konverġenza u diverġenza** li ħarġu fl-erba' kuntesti nazzjonali investigati, u li jiġi miftiehem indiċi ta' referenza biżżejjed flessibbli għar-rapporti nazzjonali. Dan l-indiċi żgura struttura analitika komuni filwaqt li enfasizza l-karatteristiċi speċifiċi identifikati f'kull pajjiż. Dan iffaċilita

l-analiżi komparattiva tar-riżultati miksuba fil-livell nazzjonali, kif ippreżentati fil-paġni li ġejjin.

Huwa importanti li jiġi nnotat li n-natura strettament kwalitattiva tar-riċerka, flimkien man-numru limitat ta' intervistati **(68 b'kollox), ma tippermettix konklużjonijiet statistikament rappreżentattivi** li jistgħu jiġu ġeneralizzati għall-kuntesti medjatiċi tal-erba' pajjiżi involuti fl-istudju. Il-grafiċi u d-data li jakkumpanjaw l-analiżi kwalitattiva huma maħsuba biss biex jenfasizzaw l-elementi l-aktar sinifikanti ta' diverġenza u konverġenza bejn il-kuntesti nazzjonali differenti, mingħajr ebda pretensjoni ta' rappreżentattività.

Madankollu, l-analiżi fil-fond tal-intervisti żvelat xejriet, dinamiki u tensjonijiet li **jipprovdu għarfien siewi dwar il-mekkaniżmi soċjali, professjonali u istituzzjonali** li jinfluwenzaw il-karrieri ta' ġurnalisti u komunikaturi b'oriġini migratorja, **l-ostakli strutturali** li jxekklu l-ħolqien ta' ambjent medjatiku pluralistiku kapaċi joffri **kopertura komprensiva** tas-soċjetà kontemporanja, kif ukoll strateġiji potenzjali li jistgħu jqanqlu proċessi virtużi ta' bidla.

1. Il-kuntest tan-narrattivi medjatiċi dwar il-migrazzjoni

Illum, 449.3 miljun ċittadin jgħixu b'mod permanenti fil-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea, li minnhom 17.9 miljun twieldu f'pajjiż Ewropew ieħor u 29 miljun twieldu f'pajjiż mhux membru tal-UE.[5] Madwar 8.9 miljun resident li twieldu b'ċittadinanza ta' pajjiż terz kisbu ċ-ċittadinanza ta' Stat Membru bejn l-2013 u l-2023.

Is-soċjetà Ewropea ilha **pluralistika** għal żmien twil, madankollu l-immaġinarju kollettiv spiss jonqos milli jirrikonoxxi din ir-realtà. Id-dibattitu pubbliku dwar il-migrazzjoni u n-narrattivi medjatiċi dwar persuni li għandhom storja personali jew familjari ta' migrazzjoni jkomplu jiffavorixxu temi, lingwaġġ, mekkaniżmi u strateġiji diskorsivi li ma jirrikonoxxux lil dawn il-persuni bħala parti integrali mis-soċjetà Ewropea.

Teżisti letteratura estensiva dwar il-kopertura tal-migrazzjoni u tal-komunitajiet razzjalizzati, u fortunatament hemm inizjattivi sistematiċi ta' mappjar, monitoraġġ u analiżi — għalkemm prinċipalment fil-livell nazzjonali — li jsegwu l-iżviluppi f'dan il-qasam. Madankollu, l-enfasi tidher li hija prinċipalment fuq l-istudju tan-narrattivi u r-rappreżentazzjonijiet medjatiċi, aktar milli fuq l-identifikazzjoni u l-analiżi tal-**elementi** strutturali li jikkontribwixxu għall-persistenza ta' informazzjoni li għadha mħassra b'mod qawwi minn preġudizzji, sterjotipi, diskriminazzjoni, narrattivi mgħawġa u qarrieqa u, dejjem aktar illum, informazzjoni falza. L-identifikazzjoni u l-analiżi ta' dawn l-elementi huma kruċjali fid-dawl tal-bidliet sinifikanti li qed jaffettwaw simultanjament il-politiki Ewropej u nazzjonali dwar il-migrazzjoni, l-immigrazzjoni u l-ażil, is-sistema tal-midja u tal-komunikazzjoni tal-massa, kif ukoll il-kompożizzjoni soċjali u demografika tas-soċjetajiet Ewropej.

Minn perspettiva **demografika,** it-tendenza ta' popolazzjoni li qed tixjieħ, li tikkaratterizza l-pajjiżi Ewropej — u li ma ġietx indirizzata bi riformi strutturali f'waqthom fl-oqsma ekonomiċi, fiskali u soċjali — qed toħloq żbilanċi ġodda li jheddu s-sostenibbiltà tal-finanzi pubbliċi. Il-kriżi tal-mudelli ekonomiċi u tas-sistemi ta' welfare qed tħeġġeġ kunflitti soċjali u ġenerazzjonali ġodda li spiss ipoġġu ħaddiema, persuni qiegħda u pensjonanti, ħaddiema permanenti u prekarji, u anke ċittadini "nazzjonali" u barranin kontra xulxin. Dawn il-kontradizzjonijiet jiġu sfruttati minn movimenti u partiti tal-lemin Ewropew l-aktar ostili lejn ċittadini barranin, li jużaw propaganda li, b'mod espliċitu jew impliċitu, timpjega xenofobija u razziżmu biex tikseb appoġġ pubbliku.

Fil-livell politiku, il-pajjiżi Ewropej (u oħrajn) jidhru li kkonsolidaw approċċ li dejjem aktar jirrestrinġi d-dritt għall-migrazzjoni u d-dritt għall-ażil, inaqqas id-dritt

5 Id-data jirreferu għall-1 ta' Jannar 2024 u huma disponibbli fuq is-sit web ta' Eurostat permezz ta' **din il- link**

għall-akkoljenza, u jsaħħaħ programmi u inizjattivi mmirati lejn l-esternalizzazzjoni tal-fruntieri f'pajjiżi terzi bil-għan li jitnaqqas kemm jista' jkun in-numru ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi li jaslu fl-Ewropa. Fil-Greċja u fl-Italja b'mod partikolari, il-ġestjoni tal-politiki migratorji hija bbażata fuq mudell orjentat lejn is-sigurtà li jesponi persuni migranti, applikanti għall-ażil u refuġjati għal ksur serju tad-drittijiet u forom ta' razziżmu istituzzjonali, b'impatt partikolari fuq dawk li jivvjaġġaw tul ir-rotot tal-Mediterran u tal-Balkani u fuq persuni mingħajr dokumenti miżmuma f'ċentri ta' detenzjoni għall-immigrazzjoni.

Nuqqasijiet fis-sistemi ta' akkoljenza u fil-politiki ta' insedjament soċjali u ekonomiku għal persuni migranti, applikanti għall-ażil u refuġjati huma komuni fl-erba' pajjiżi koperti minn dan l-istudju. Fl-2021, il-Greċja ppreżentat Strateġija Nazzjonali għall-"Integrazzjoni" limitata għall-benefiċjarji tal-protezzjoni internazzjonali. Madankollu, din ma tistax titqies bħala strateġija sħiħa, peress li tillimita ruħha għall-elenkar ta' objettivi u azzjonijiet mingħajr referenza għal skeda ta' żmien, baġit jew miżuri ta' implimentazzjoni. Anke f'pajjiżi bħall-Italja u Spanja, fejn il-popolazzjonijiet migranti huma ġeneralment stabbiliti sew, l-għeruq soċjali ma jittraduċux f'parteċipazzjoni ekonomika sħiħa jew integrazzjoni sħiħa fis-suq tax-xogħol. Għall-kuntrarju, jibqgħu jeżistu livelli għoljin ta' "segregazzjoni soċjali u okkupazzjonali", b'mod partikolari fost refuġjati u applikanti għall-ażil.

Fir-rigward tal-ġlieda kontra r-razzjiżmu, l-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni Ewropew kontra r-Razziżmu, adottat fl-2021, tidher li tvarja b'mod sinifikanti minn pajjiż għal ieħor, u tirrifletti sistemi differenti ħafna ta' prevenzjoni u protezzjoni kontra d-diskriminazzjoni u r-razzjiżmu. Fil-Greċja u fl-Italja, pereżempju, minkejja li jeżisti qafas leġiżlattiv sod kontra d-diskriminazzjoni, il-propaganda u l-vjolenza razzista, huwa diffiċli li dan jiġi infurzat u tradott fi protezzjoni konkreta għal persuni li jbatu diskriminazzjoni u vjolenza razzista. B'mod ġenerali, fil-pajjiżi kollha analizzati tibqa' diffikultà biex jiġi rikonoxxut li r-razzjiżmu huwa fenomenu strutturali u sistemiku li jeħtieġ interventi u politiki ugwalment strutturali.

Dan ma jiffaċilitax il-prevenzjoni u l-ġlieda kontra d-diskors ta' mibegħda xenofobiku u razzista, li huwa mifrux fl-erba' pajjiżi kkunsidrati u li jimmira primarjament lejn persuni migranti, b'mod partikolari dawk mill-kontinent Afrikan, il-komunitajiet Roma u persuni ta' fidi Musulmana, spiss f'intersezzjoni ma' xenofobija, razziżmu u sessiżmu. In-normalizzazzjoni ta' dan id-diskors ta' mibegħda ssaħħaħ narrattivi qarrieqa u falzi li jippermeaw id-dibattitu pubbliku dwar il-migrazzjoni, billi jassoċjawha mal-kriminalità u r-riskji għas-sigurtà, ma' nefqa pubblika eċċessiva li tagħmel ħsara lid-drittijiet taċ-ċittadini Ewropej, u ma' theddida għall-identità kulturali u reliġjuża.

Is-**sistema tal-informazzjoni** qed tgħaddi wkoll minn bidliet sinifikanti kemm f'dak li jirrigwarda l-konsum u l-provvista tal-informazzjoni, kif ukoll f'dak li jirrigwarda l-iżvilupp teknoloġiku.

Skont l-istħarriġ Flash Eurobarometer "News and Media 2023"[6], 71% tar-rispondenti rrappurtaw li t-televiżjoni hija fost il-mezzi l-aktar użati biex jinkisbu l-aħbarijiet, segwita mill-istampa online u/jew pjattaformi tal-aħbarijiet (42%). Ir-radju u l-midja soċjali (37% kull wieħed) jaqsmu t-tielet post, filwaqt li l-istampa stampata hija l-inqas sors użat (21%). Meta mqabbel mal-istħarriġ tal-2022, is-sehem ta' rispondenti li jsemmu l-pjattaformi tal-midja soċjali bħala sors ta' aħbarijiet żdied fil-gruppi kollha ta' età (+11%). Ix-xandiriet pubbliċi tat-televiżjoni u tar-radju huma kkunsidrati l-aktar sors affidabbli ta' informazzjoni minn 48% taċ-ċittadini Ewropej intervistati, segwiti mill-istampa (38%). Ix-xandiriet privati huma perċepiti bħala inqas awtorevoli.

It-tixrid tal-Intelliġenza Artifiċjali u l-użu tagħha fis-sistema medjatika qed ibiddlu b'mod profond il-mod kif l-informazzjoni tiġi prodotta, distribwita u mfittxija. Fost l-effetti numerużi tal-innovazzjoni teknoloġika hemm il-potenzjal li jiġi amplifikat ir-riskju marbut mat-tixrid online ta' preġudizzji, sterjotipi u informazzjoni falza.[7]

L-Istħarriġ Speċjali tal-Eurobarometer 551 tal-2024, intitolat *The Digital Decade*8 u ddedikat għat-teknoloġiji diġitali u l-impatt tagħhom fuq iċ-ċittadini, wera, pereżempju, li kważi 45 % tar-rispondenti identifikaw il-fake news u d-diżinformazzjoni bħala kwistjonijiet problematiċi, filwaqt li wieħed minn kull erbgħa (22 %) semma' d-"diskors ta' mibegħda".

L-Intelliġenza Artifiċjali, minbarra li qed tintuża biex jiġu rfinati politiki ta' sorveljanza u kontroll tal-moviment tal-persuni, qed tintuża wkoll biex tiġġenera u xxerred b'veloċità kbira kontenut miktub qarrieqi jew falz, immaġnijiet, awdjo u vidjo online, bil-għan li timmanipula l-opinjoni pubblika u anke l-proċessi tat-teħid tad-deċiżjonijiet politiċi, ħafna drabi billi tidderieġihom lejn politiki ostili, xenofobiċi u diskriminatorji li jimmiraw lejn persuni migranti u refuġjati.

Kull analiżi tal-kopertura medjatika ta' migranti, applikanti għall-ażil u persuni b'oriġini migratorja għandha tqis dawn il-bidliet sinifikanti, kif ukoll fattur addizzjonali li ħareġ b'mod ċar fl-erba' pajjiżi eżaminati fl-istudju. **Ir-rabta mill-qrib bejn is-sistema medjatika u s-sistema politika** tinfluwenza b'mod sostanzjali l-aġenda tad-dibattitu pubbliku dwar dawn il-kwistjonijiet. Il-midja għandha t-tendenza li ssegwi l-aġenda politika, li fiha l-immigrazzjoni tiġi ppreżentata bħala kamp ta' konfront, u konsegwentement issaħħaħha permezz ta' narrattivi allarmistiċi u delegittimanti.

Għalkemm il-kopertura medjatika tal-migrazzjoni għandha tendenza tvarja maż-żmien, skont il-fażijiet politiċi, l-avvenimenti kurrenti nazzjonali u internazzjonali u l-iżvilupp tal-fenomenu migratorju, il-metodi, il-qafas narrattiv, it-temi u l-vuċijiet tal-aħbarijiet għandhom it-tendenza li jibqgħu l-istess.

---

6 Ara l-Eurobarometer Flash, **"News and Media 2023" hawn .**

7 Ara: Organizzazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti, 2024, *Governing AI for Humanity*, p. 29, disponibbli. **hawn**

8 Ir-rapport huwa disponibbli **hawn**

Fl-Italja, l-aħħar rapport tal-Carta di Roma, *"Notizie senza volto"*9, juri li l-migrazzjoni tkompli tiġi rrappreżentata fil-midja bħala "kriżi permanenti". Termini allarmistiċi bħall-"emerġenza", "kriżi", "allarm" u "invażjoni" dehru 5,925 darba fil-gazzetti nazzjonali u lokali ewlenin bejn l-2013 u l-2025. Il-kopertura għandha t-tendenza tiffrejmja l-migrazzjoni primarjament bħala kwistjoni politika, b'lingwaġġ polarizzanti li jenfasizza l-kunflitt u jagħti rwol ċentrali lill-atturi politiċi: 24 % tal-istejjer relatati mal-migrazzjoni fl-aħbarijiet tal-prime time fuq is-seba' netwerks ewlenin (Rai, Mediaset, La7) jinkludu mill-inqas dikjarazzjoni waħda minn politiku.

Fl-istess ħin, persuni migranti u refuġjati jibqgħu sistematikament marġinalizzati fir-rappurtar televiżiv tal-prime time. 7 % biss tas-segmenti tal-aħbarijiet jinkludu l-vuċijiet diretti tagħhom, ċifra li baqgħet sostanzjalment stabbli mill-2015. Hemm żewġ eċċezzjonijiet notevoli: fl-2018 (16 %), minħabba kopertura ta' attakki razzisti u każijiet ta' sfruttament tax-xogħol — fejn il-persuni migranti jidhru prinċipalment bħala "vittmi" — u fl-2022 (21 %), meta ġew inklużi l-vuċijiet ta' persuni li kienu qed jaħarbu mill-Ukrajna.

Fi Spanja, is-sistema medjatika, filwaqt li tirrikonoxxi l-importanza soċjali tal-migrazzjoni, tkompli tipproduċi rappreżentazzjoni predominanti sterjotipata, negattiva u parzjali tal-komunitajiet migranti u razzjalizzati, u b'hekk tikkontribwixxi għar-riproduzzjoni tar-razzjiżmu strutturali. Il-kopertura dominanti tiffrejmja l-migrazzjoni mill-perspettiva tal-kunflitt, tal-kriminalizzazzjoni u tal-politika, aktar milli tadotta approċċ iċċentrat fuq il-bniedem jew ibbażat fuq id-drittijiet.

Fost il-qafas narrattivi l-aktar rikorrenti, il-letteratura tindika narrattivi dwar il-"wasla irregolari ta' migranti f'dgħajjes żgħar" u l-assoċjazzjoni tal-migrazzjoni mal-kriminalità, mal-kriminalità organizzata u ma' kwistjonijiet ta' sigurtà. L-użu ripetut ta' metafori bħall-"valanga", "mewġa" jew "invażjoni" jkabbar il-perċezzjoni ta' theddida u jrawwem diskors li jippreżenta l-wasliet tal-migranti bħala avvenimenti straordinarji, opprimenti jew inkontrollabbli.

L-għażliet lessikali jikkontribwixxu wkoll għad-deumanizzazzjoni tal-migranti. Aġġettivi nominalizzati bħall-"clandestino" jew "mingħajr dokumenti" isaħħu identità amministrattiva, billi jnaqqsu lill-persuni għall-istatus legali tagħhom u jħassru l-individwalità u l-kumplessità soċjali tagħhom.

Bl-istess mod, karatteristika definitorja tas-sistema hija s-silenzju tal-protagonisti fil-kopertura medjatika nnifisha. Il-vuċijiet ta' persuni migranti u refuġjati, kif ukoll ta' individwi affettwati mir-razzjiżmu, jibqgħu fil-biċċa l-kbira "marġinali". Din l-esklużjoni diskorsiva tirrifletti ruħha wkoll fir-rappreżentanza baxxa ta' ġurnalisti b'oriġini migratorja fil-redazzjonijiet tal-mezzi ewlenin Spanjoli. Dawn il-limitazzjonijiet persistenti huma spiss marbuta ma' sfidi strutturali fil-produzzjoni tal-aħbarijiet: nuqqas ta' ħin, insigurtà fl-impjieg u taħriġ speċjalizzat insuffiċjenti jagħmluha diffiċli għall-ġurnalisti, skont din l-interpretazzjoni, biex jipproduċu rappurtar aktar fil-fond u rikka fil-kuntest. (Solves-Almela & Arcos-Urrutia, 2020).

9 Ara t-XIII Rapport ta' Carta di Roma, *"Notizie senza volto"*, 2025, hawn

L-informazzjoni disponibbli dwar **l-arranġamenti strutturali u organizzattivi tas-sistemi medjatiċi u dwar il-kompożizzjoni** tar-redazzjonijiet tibqa' limitata. Fil-livell internazzjonali, ir-rapport tal-Reuters Institute, *"Race and Leadership in the News Media 2025: Evidence from Five Markets"*, li issa jinsab fis-sitt sena ta' monitoraġġ, jipprovdi qafas ta' referenza billi jqabbel ħames swieq medjatiċi internazzjonali — il-Brażil, il-Ġermanja, l-Afrika t'Isfel, ir-Renju Unit u l-Istati Uniti — fir-rigward tal-preżenza ta' persuni b'oriġini migratorja fir-redazzjonijiet. L-aħħar edizzjoni, ippubblikata f'Marzu 2025, sabet li **17 %** tal-edituri ewlenin fl-entitajiet analizzati għandhom oriġini migratorja, minkejja li dawn jirrappreżentaw medja ta' 44 % tal-popolazzjoni fil-ħames pajjiżi kkunsidrati.

Mill-bidu tal-monitoraġġ u l-ġbir tad-data mill-**Reuters Institute** fl-2020, dan jirrappreżenta tnaqqis ta' 6 % — l-akbar tnaqqis annwali rreġistrat mill-bidu tas-serje tad-data. Fl-2024, iċ-ċifra kienet staġnat wara żidiet modesti bejn l-2021–2022 u l-2022–2023; din is-sena ġiet osservata inverżjoni tat-tendenza: is-sehem ġenerali huwa sitt punti inqas mit-23 % irreġistrat fl-2024 u huwa simili għaċ-ċifra tal-2020, meta 18 % tal-edituri ewlenin kienu persuni b'oriġini migratorja10. Ir-rapport jinnota wkoll li "fil-Brażil, fil-Ġermanja u fir-Renju Unit, l-ebda wieħed mill-mezzi analizzati ma għandu editur ewlieni b'oriġini migratorja; fl-Afrika t'Isfel, is-sehem ta' edituri razzjalizzati naqas minn 71 % fl-2024 għal 63 % fl-2025. Anke fl-Istati Uniti, il-proporzjon ta' edituri ewlenin b'oriġini migratorja naqas għal 15 %, meta mqabbel ma' 29 % is-sena ta' qabel" (Reuters Institute, 2025, p. 1).

Meta wieħed iqis li r-rapport tal-**Reuters Institute** ikopri wħud mill-pajjiżi li tradizzjonalment jitqiesu bħala l-aktar avvanzati fil-promozzjoni ta' politiki kontra d-diskriminazzjoni u favur l-opportunitajiet indaqs, dawn is-sejbiet jenfasizzaw il-ħtieġa li jiġi mmonitorjat mill-qrib il-livell ta' pluralità kulturali fir-redazzjonijiet.

10 Razza u tmexxija fil-media tal-aħbarijiet 2025: Evidenza minn ħames swieq (Reuters Institute for the Study of Journalism, 2025), **hawn**

2. Il-kuntest organizzattiv

2.1 Profil tal-persuni intervistati

Ir-riċerka kwalitattiva involviet total ta' 68 parti kkonċernata: 18 fil-Greċja, 19 fl-Italja, 15 f'Malta u 16 fi Spanja. Il-persuni intervistati ntgħażlu fost professjonisti li jaħdmu fil-midja mainstream u alternattiva, individwi attivi f'movimenti u komunitajiet razzjalizzati, kif ukoll membri ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili involuti f'attivitajiet ta' komunikazzjoni u ta' advokazzjoni. Fi Spanja u f'Malta ġew intervistati wkoll għadd ta' akkademiċi u esperti fil-qasam tal-komunikazzjoni.

Għall-finijiet tal-analiżi, ir-rispondenti ġew miġbura f'żewġ kategoriji wesgħin: professjonisti tal-midja mainstream (43 b'kollox) u atturi tas-soċjetà ċivili (attivisti, rappreżentanti tal-midja alternattiva u akkademiċi) (25). Din il-kategorizzazzjoni kellha wkoll l-għan li tenfasizza, fejn rilevanti, elementi ta' konverġenza u diverġenza fil-perspettivi bejn il-professjonisti tal-midja u l-attivisti u l-prattikanti tal-komunikazzjoni li joperaw fis-settur tas-soċjetà ċivili.

Distribuzzjoni tal-persuni intervistati skont it-tipoloġija tal-organizzazzjoni (Midja/OSC)

Pajjiż	Midja	OSC (Organizzazzjonijiet tas-Soċjetà Ċivili)	Total
Malta	6	9	15
Spanja	13	3	16
Greċja	13	5	18
Italja	11	8	19
Total	43	25	68

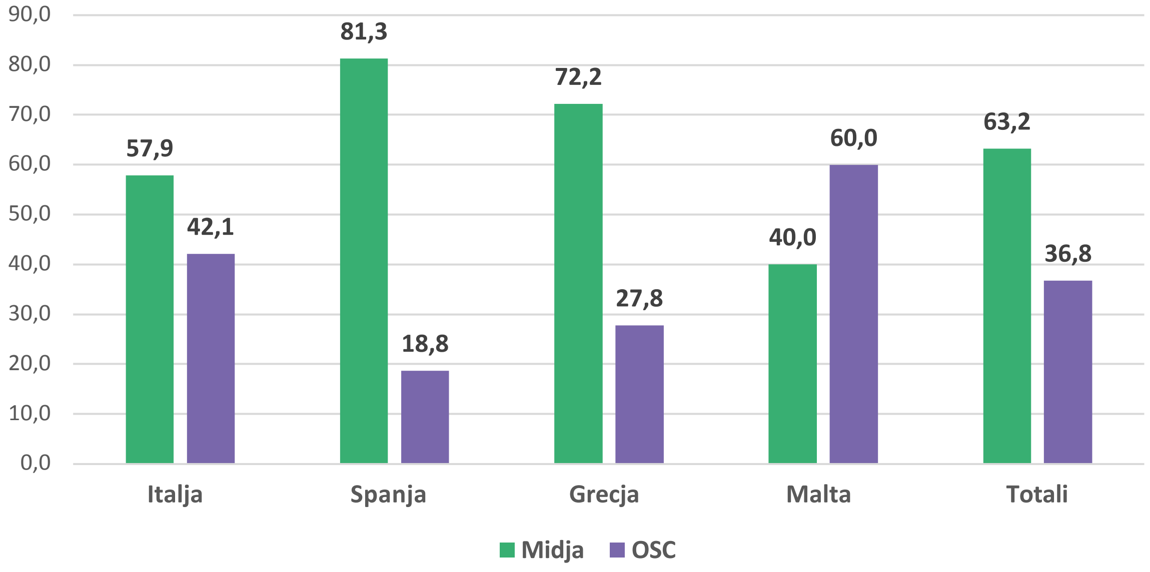

Sar sforz, sa fejn kien possibbli, biex jiġi żgurat bilanċ bejn il-ġeneri fost il-parteċipanti. B'mod ġenerali, in-nisa rrappreżentaw maġġoranza żgħira tar-rispondenti (54 %), meta mqabbla mal-irġiel (46 %).

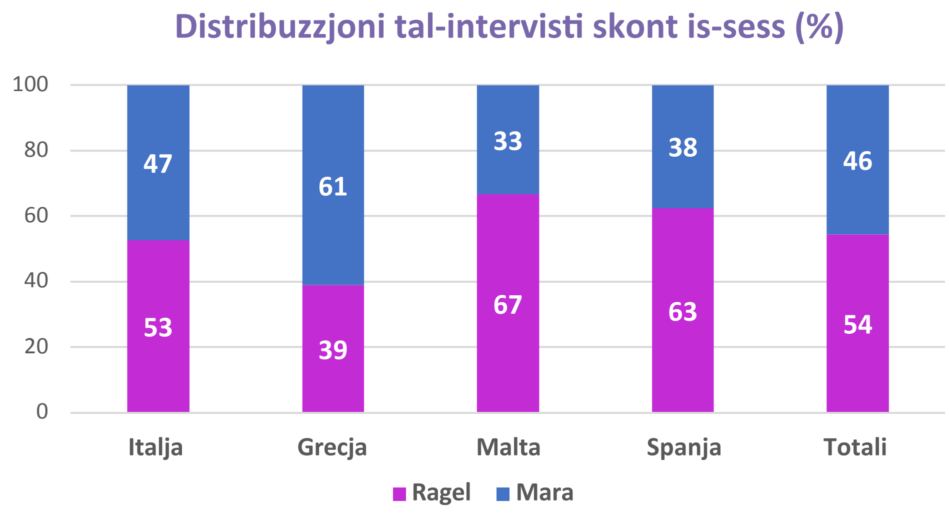

2.2 Kompożizzjoni tal-persunal fi ħdan l-organizzazzjonijiet

L-ewwel aspett analizzat kien relatat mal-preżenza ta' persuni b'oriġini migratorja fl-ambjenti professjonali tal-persuni intervistati. Għalkemm in-natura kwalitattiva tar-riċerka ma tippermettix ġeneralizzazzjoni tas-sejbiet, huwa xorta waħda sinifikanti li ħarġet differenza sostanzjali bejn iż-żewġ gruppi ta' partijiet ikkonċernati intervistati.

B'mod ġenerali, maġġoranza kbira tar-rispondenti (69.9 %) irrappurtaw il-preżenza ta' membri tal-persunal b'oriġini migratorja fil-post tax-xogħol tagħhom. Madankollu, ġiet osservata differenza konsiderevoli bejn is-sehem ta' risposti pożittivi minn organizzazzjonijiet tal-midja mainstream (55.8 %) u dak minn organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili (92 %).

Figuri 1a, 1b, 1c – Hemm persuni b'oriġini migratorja fl-ambjent tax-xogħol tiegħek?

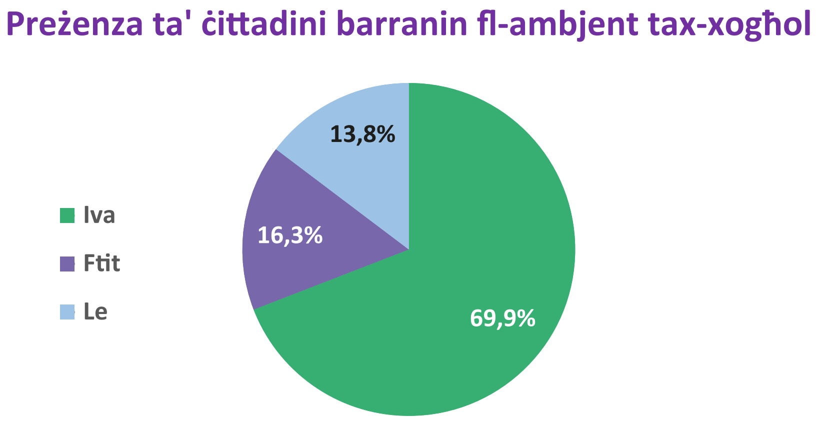

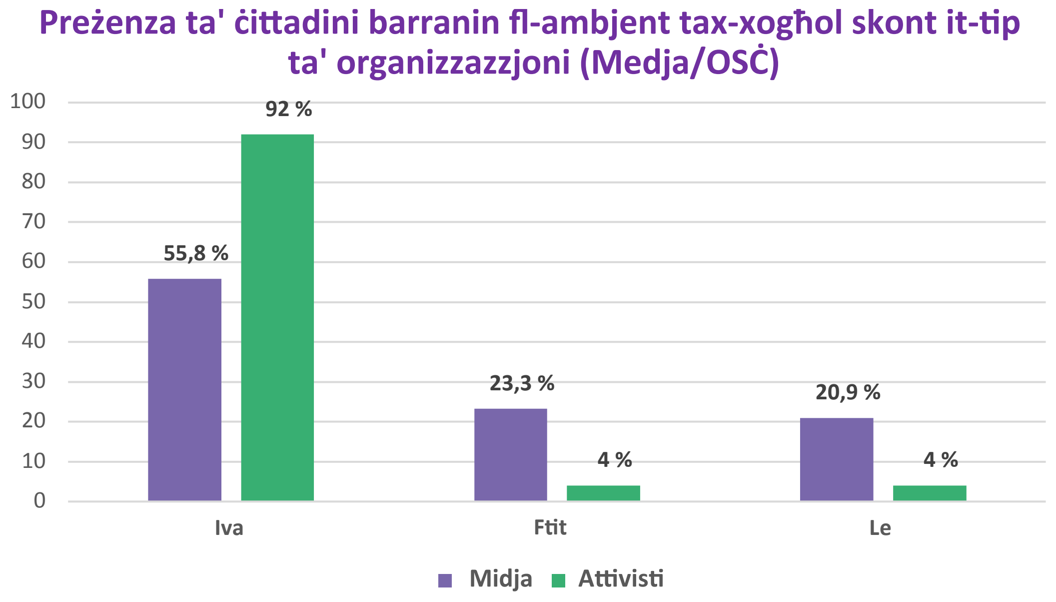

Fil-livell nazzjonali, il-grupp ta' persuni intervistati f'Malta jispikka b'100 % ta' risposti pożittivi. Dan jikkuntrasta mat-tliet pajjiżi l-oħra, fejn tidher diversità akbar fir-risposti u varjazzjoni sinifikanti bejn is-settur tal-midja u dak tas-soċjetà ċivili.

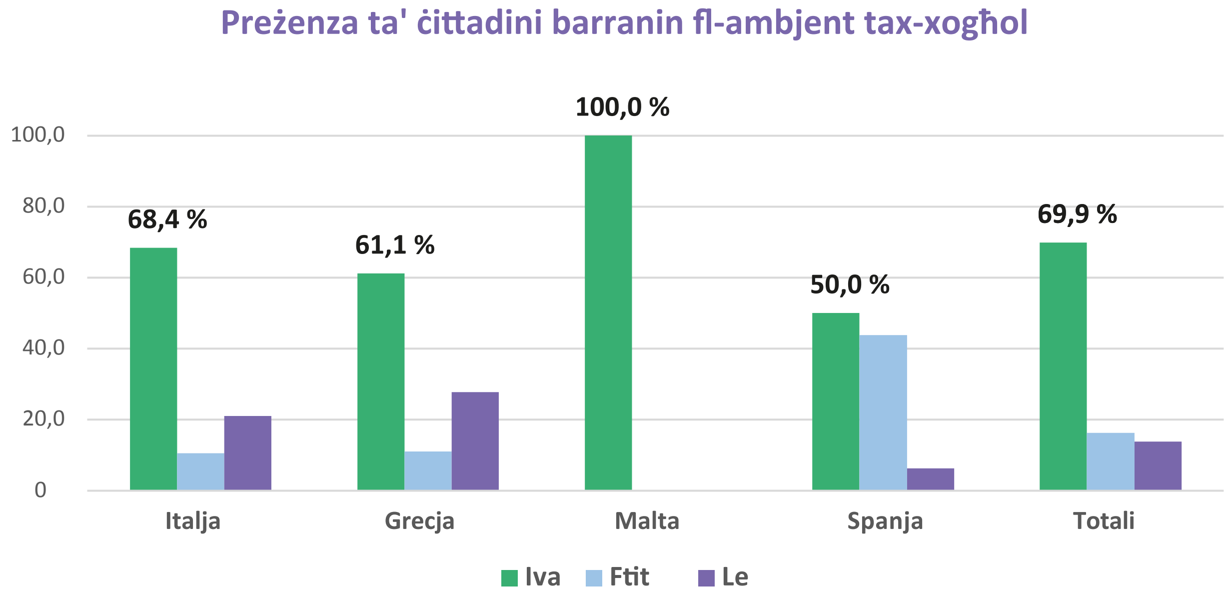

F'Malta, fejn ir-rispondenti kollha rrappurtaw il-preżenza ta' kollegi razzjalizzati, diversi ġurnalisti rrikonoxxew li, għalkemm il-persuni migranti huma ta' spiss suġġett tal-kopertura tal-aħbarijiet, huma rari jagħmlu parti mit-timijiet tal-produzzjoni tal-aħbarijiet. Dan jikkontribwixxi biex jissaħħaħ id-distakk bejn in-narrattivi medjatiċi dwar il-migrazzjoni u r-realtajiet ta' kuljum tal-komunitajiet differenti.

Fil-Greċja, għalkemm ġiet irrappurtata l-preżenza ta' ġurnalisti barranin, 46.2 % tal-ġurnalisti intervistati ddikjaraw li hemm preżenza limitata jew ineżistenti ta' kollegi barranin fl-ambjent tax-xogħol tagħhom. Ġie nnutat ukoll li, meta preżenti, dawn il-kollegi jokkupaw prinċipalment rwoli ta' appoġġ.

Fi Spanja, 43.8 % tar-rispondenti — kollha kemm huma mis-settur tal-midja — speċifikaw li tali preżenza hija minima jew sporadika fi ħdan ir-redazzjonijiet.

Fl-Italja, aktar minn nofs ir-rispondenti (63.2 %) irrappurtaw il-preżenza ta' persuni b'oriġini migratorja fil-post tax-xogħol tagħhom; madankollu, tidher differenza sinifikanti bejn is-setturi. Erbgħa u erbgħin fil-mija tal-professjonisti tal-midja rrappurtaw li m'għandhomx jew għandhom ftit ħafna kollegi b'oriġini migratorja, u 28 % — ftit inqas minn terz — iddikjaraw li m'għandhom l-ebda kollega razzjalizzat. B'kuntrast, fi ħdan l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, il-persuni intervistati kkonfermaw preżenza pjuttost sinifikanti (20 %) jew għolja ħafna (80 %) ta' individwi b'oriġini migratorja fl-ambjenti tax-xogħol tagħhom.

Il-persistenza ta' preġudizzji kulturali qawwija u ta' viżjoni Ewroċentrika — identifikata minn xi persuni intervistati b'oriġini migratorja bħala li għandha għeruq kolonjali — tikkoinċidi ma' ostakli kulturali, soċjali u ekonomiċi li jxekklu l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika. Fl-erba' pajjiżi kollha analizzati, kien hemm rikonoxximent ċar u mifrux tal-eżistenza ta' problema strutturali fir-rigward tal-aċċess għall-professjoni. B'mod partikolari, fi Spanja dan ir-rikonoxximent laħaq 100 % tar-risposti.

Figura 2 – Temmen li hemm problema fir-rigward tal-aċċess għall-professjoni ġurnalistika għal ċittadini barranin, persuni ta' oriġini barranija jew individwi b'oriġini migratorja?

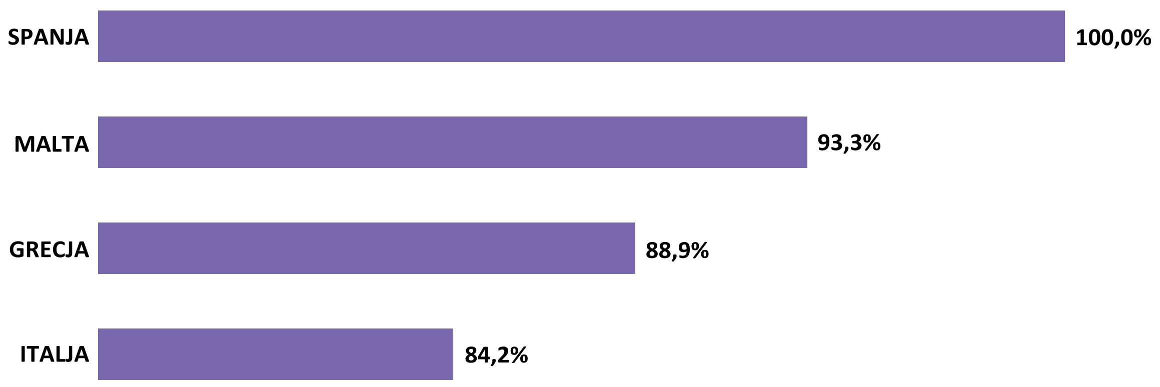

L-ostakli għall-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, identifikati bħala l-aktar rilevanti, ivarjaw minn pajjiż għal ieħor. **Kompetenza limitata fil-lingwa nazzjonali** ġiet indikata bħala wieħed mill-ostakli ewlenin f'Malta, fi Spanja u fil-Greċja.

> *Ir-raġuni prinċipali hija l-perċezzjoni li "il-ġurnaliżmu huwa professjoni li teħtieġ għarfien perfett tal-lingwa Griega... filwaqt li, fil-fatt, dak li huwa meħtieġ huwa l-kapaċità li tikteb artikli tal-aħbarijiet" (GR).*

Fi Spanja, diversi intervistati enfasizzaw l-eżistenza ta' "ossessjoni dwar kif niktbu, kif nitkellmu, u dwar l-aċċenti", billi identifikaw kemm il-lingwa kif ukoll il-pronunzja bħala ostakli għall-aċċess. Anke meta l-Ispanjol huwa lingwa komuni, l-użu ta' vokabularju mhux standard jew ta' aċċent differenti jista' jwassal għal kritika jew għal forom ta' esklużjoni.

> *"Jekk fi Spanja lanqas naraw lil Andalusi jew persuni mill-Gżejjer Kanarji jaqraw l-aħbarijiet, huwa improbabbli ħafna li jkun hemm Marokkini jew Kolombjani" (ES).*

Fl-Italja u fi Spanja, fejn l-aċċess għas-suq tax-xogħol għadu marbut b'mod qawwi ma' netwerks soċjali personali, l-oriġini migratorja, l-isterjotipi u l-preġudizzji kulturali jikkoinċidu ma' ostaklu sinifikanti ieħor: **il-klassi soċjali.** Skont il-persuni intervistati, il-ġurnaliżmu għadu jiġi pperċepit bħala **qasam elitista**, aċċessibbli prinċipalment għal dawk li jistgħu jaffordjaw skejjel tal-ġurnaliżmu għaljin, li jiddependu fuq netwerks familjari estensivi u stabbiliti ta' "kuntatti", u, fuq kollox, li jistgħu jsostnu perjodu twil ta' inċertezza u impjieg prekarju. Dan huwa "lussu" li ħafna persuni b'oriġini migratorja — u l-familji tagħhom, li spiss jaspiraw għal forom ta' impjieg aktar stabbli u siguri — ma jistgħux jaffordjaw.

> *"Huwa minnu li l-migrazzjoni għandha tendenza tipproduċi esklużjoni materjali u/jew simbolika li tiġi eredita maż-żmien u li hija marbuta mal-kundizzjonijiet ekonomiċi u ma' prekarjetà eżistenzjali internalizzata, li tista' tidderieġi lil persuni b'oriġini migratorja lejn toroq edukattivi jew impjiegi meqjusa bħala aktar stabbli" (IT).*

> *"Mhux kulħadd jista' jaffordja li jagħmel internships u jaħdem bla ħlas fl-ewwel snin" (ES).*

> *"Anke jekk xi ħadd b'oriġini migratorja jixtieq jaħdem fil-midja, m'iniex ċerta li jingħata ċans, sakemm ma jkunx diġà stabbilit sew" (MT).*

Dimensjoni problematika oħra tirrigwarda **ostakli legali u burokratiċi,** li jagħmluha diffiċli biex tinkiseb ir-rikonoxximent tal-kwalifiki u permess ta' residenza sigur. Din il-kwistjoni ħarġet b'mod partikolari f'Malta, fi Spanja u fil-Greċja. Intervistat fi Spanja ddeskriva **ċirku vizzjuż:**

> *"Jekk m'għandekx dokumenti, ma tistax tiġi impjegat, u mingħajr kuntratt ma tistax tikseb dokumenti" (ES).*

Oħrajn osservaw li, meta professjonisti migranti jirnexxielhom jaħdmu f'organizzazzjonijiet tal-midja Spanjoli, spiss jiġu limitati għal pożizzjonijiet li ma jinvolvux xogħol ta' voice-over jew dehra quddiem il-kamera.

> *"Il-preġudizzju predominanti mhuwiex daqshekk razzjali, iżda intellettwali jew edukattiv; l-idea li l-edukazzjoni pubblika fil-pajjiżi tagħna hija inferjuri u li għalhekk aħna meqjusa inqas kapaċi, u għalhekk ma niksbux impjiegi" (ES).*

Il-kwistjoni tal-**ghettoizzazzjoni professjonali** ħarġet ukoll u, kif ser jiġi diskuss aktar 'il quddiem, tirrifletti ruħha fl-Italja fir-rigward tal-vuċijiet li jiddominaw in-narrattivi medjatiċi dwar il-migrazzjoni.

Fl-aħħar nett, in-nuqqas ta' perspettiva kulturali poliċentrika u l-assenza mifruxa ta' politiki attivi li jippromwovu opportunitajiet indaqs u li jiġġieldu kontra kull forma ta' diskriminazzjoni ġew imsemmija b'mod espliċitu minn xi persuni intervistati fil-Greċja.

Fil-livell tal-politiki strutturali, karatteristika komuni fl-erba' kuntesti nazzjonali u fiż-żewġ makro-gruppi ta' intervistati hija n-nuqqas ta' politiki ta' reklutaġġ speċi-

fikament imfassla biex jippromwovu opportunitajiet indaqs ta' aċċess għall-kandidati kollha. Organizzazzjoni waħda tas-soċjetà ċivili fl-Italja rrappurtat li adottat formalment politika mmirata, filwaqt li organizzazzjoni oħra esprimiet l-intenzjoni li tintroduċi waħda.

Fil-Greċja, xi organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili adottaw politiki speċifiċi li jindikaw preferenza għal kandidati b'oriġini migratorja għal rwoli ta' interpreti. Ġie osservat ukoll li l-aċċess huwa ferm aktar faċli għall-hekk imsejħa persuni tat-tieni ġenerazzjoni li għandhom iċ-ċittadinanza Griega u li temmew l-edukazzjoni għolja. F'każijiet oħra, ġew imsemmija politiki formali mmirati biex jiġi żgurat bilanċ bejn il-ġeneri. Ta' min jinnota li 9.5 % tar-rispondenti kollha għażlu li ma jwieġbux din il-mistoqsija.

Figuri 3a, 3b – Hemm politiki fis-seħħ li jiffaċilitaw l-aċċess għall-professjoni għal ċittadini barranin jew persuni ta' oriġini barranija?

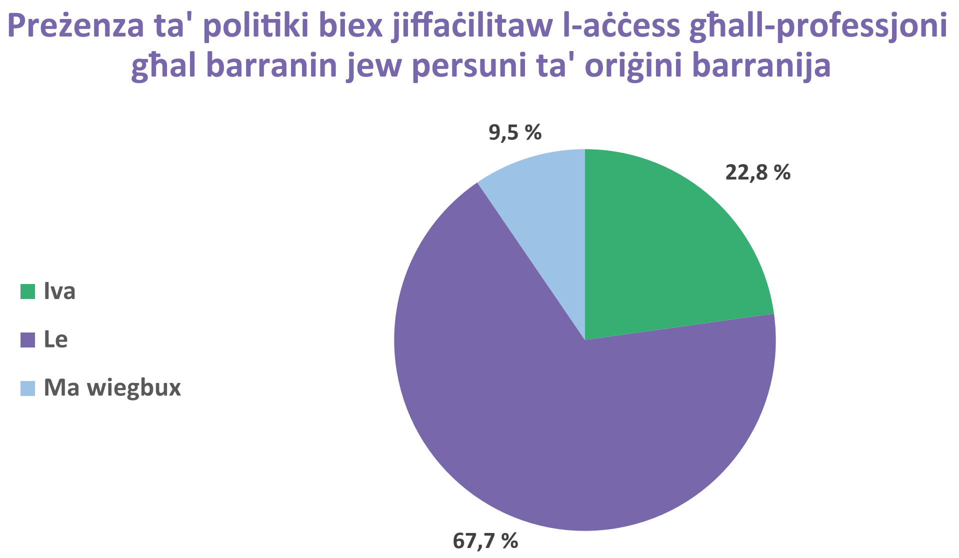

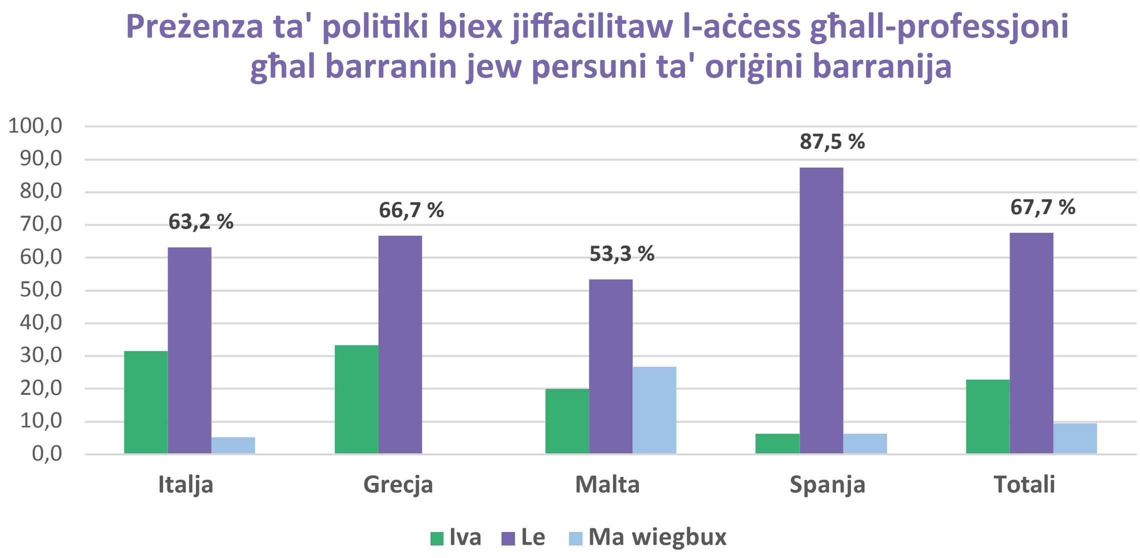

Il-maġġoranza tar-rispondenti ddikjaraw li ma jeżistux linji gwida jew oqfsa formali għar-reklutaġġ tal-persunal fl-ambjenti tax-xogħol tagħhom.

"M'hemm l-ebda politika speċifika fir-rigward tal-ingaġġ ta' persuni razzjalizzati; xi organizzazzjonijiet, pereżempju, għandhom politiki relatati mal-bilanċ bejn il-ġeneri fir-reklutaġġ. Madankollu, dawn il-politiki huma b'mod ċar informali" (IT).

Oħrajn irreferu għal klawżoli ġenerali dwar l-ugwaljanza jew in-non-diskriminazzjoni fl-istatuti organizzattivi tagħhom, iżda f'xi każijiet osservaw li dawn id-dispożizzjonijiet rari jiġu infurzati.

2.2 Għarfien u fehim tad-diskriminazzjoni u r-razzjiżmu fi ħdan u barra l-organizzazzjoni

L-għarfien dwar in-natura radikata tar-razzjiżmu u l-influwenza tiegħu fuq l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, fuq l-istrutturi organizzattivi, il-politiki editorjali, il-kontenut u l-formati narrattivi jidher li huwa relattivament sod fi ħdan l-organizzazzjonijiet u l-mezzi tal-midja intervistati. B'mod ġenerali, **84 %** tar-rispondenti wieġbu b'mod pożittiv għal din il-mistoqsija.

Figuri 4 – Temmen li l-organizzazzjoni tiegħek għandha għarfien suffiċjenti dwar l-eżistenza tar-razzjiżmu u l-impatt tiegħu fuq il-produzzjoni tal-informazzjoni?

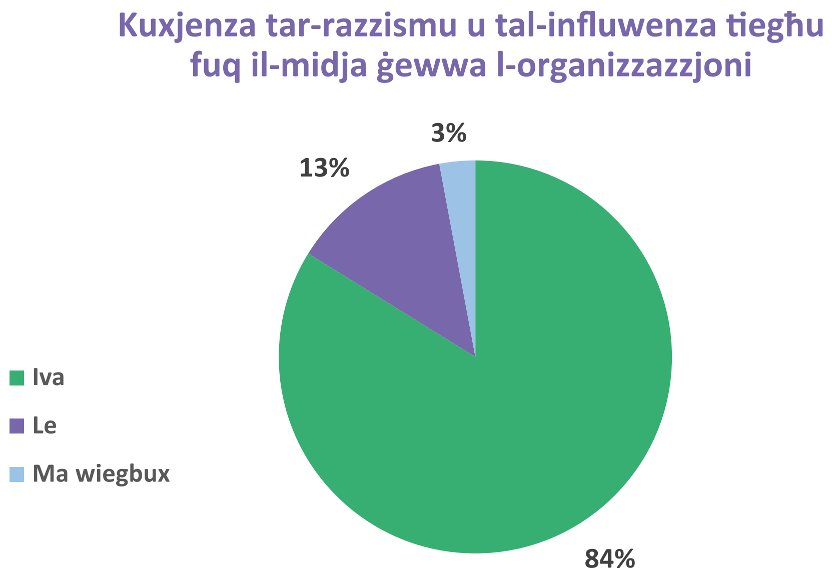

Madankollu, ir-razzjiżmu għandu t-tendenza li jiġi pperċepit bħala kwistjoni esterna għall-post tax-xogħol proprju. Il-maġġoranza tar-rispondenti fil-Greċja, fl-Italja u f'Malta li ġew mistoqsija dwar l-eżistenza ta' inċidenti diskriminatorji fi ħdan l-organizzazzjonijiet tagħhom irrappurtaw li mhumiex konxji ta' każijiet bħal dawn; tliet ġurnalisti biss fil-Greċja u żewġ rappreżentanti tas-soċjetà ċivili fl-Italja rreferew għal inċidenti speċifiċi fi ħdan l-organizzazzjonijiet tagħhom.

Spanja terġa' tispikka: 14 minn 16-il rispondent wieġbu b'mod pożittiv, billi osservaw li l-midja mainstream Spanjola għandha t-tendenza li ma tirrikonoxxix ir-razzjiżmu bħala fenomenu strutturali. Din id-diffikultà hija komuni fil-pajjiżi koll-

ha analizzati: il-preżentazzjoni tar-razzjiżmu bħala problema sistemika ġeneralment hija assenti kemm fin-narrattivi medjatiċi kif ukoll fil-politiki interni tal-midja mainstream. Minflok, ir-rappurtar għandu t-tendenza li jiffoka fuq ir-razzjiżmu biss meta dan jidher fl-aktar forom vjolenti tiegħu jew meta jinvolvi individwi b'viżibbiltà pubblika għolja.

B'mod ġenerali, l-intervisti jiżvelaw **diffikultà persistenti biex jiġu rikonoxxuti forom sottili jew mhux espliċiti ta' razziżmu strutturali** preżenti fis-sistemi ta' reklutaġġ, ġestjoni, relazzjonijiet interpersonali u produzzjoni tal-kontenut fis-settur tal-midja — u, sa ċertu punt, ukoll fi ħdan l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Dawn l-ostakli jvarjaw minn impedimenti sostanzjali għall-aċċess għall-professjoni, għal ostakli istituzzjonali marbuta mal-istatus legali ta' ċittadini barranin, sa ostakli storiċi u kulturali li, b'mod impliċitu, jassumu disparitajiet fl-għarfien u l-ħiliet bejn professjonisti "nazzjonali" u barranin, jew bejn dawk ta' oriġini lokali u dawk b'oriġini migratorja. Dawn l-assunzjonijiet spiss jeżenzjalizzaw differenzi lingwistiċi, reliġjużi jew kulturali, u jsaħħu preġudizzji, sterjotipi u relazzjonijiet ta' poter asimmetriċi.

L-intervisti jipprovdu diversi eżempji: diskriminazzjoni lingwistika; l-użu ta' terminoloġija mhux xierqa, stigmatizzanti jew saħansitra offensiva; involviment paternalistiku, imqanqal mill-ħniena jew strumentalizzat ta' persuni migranti u razzjalizzati (tokenism), kemm bħala esperti kif ukoll bħala ġurnalisti; ghettoizzazzjoni tematika jew funzjonali fi ħdan ir-redazzjonijiet; u diffikultajiet fil-mobilità professjonali.

"Li tkun migrant ifisser li trid taħdem tliet darbiet aktar" (MT).

Minkejja attenzjoni speċifika u konxja għall-atti ta' razziżmu fis-soċjetà, għadha teżisti sottovalutazzjoni ta' firxa ta' prattiki esklużjonarji ta' kuljum li ma jiġux perċepiti jew rikonoxxuti bħala tali. Pereżempju, għalkemm ir-rispondenti kollha jirrikonoxxu l-eżistenza ta' ostakli għall-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, dawn il-prattiki ma jiġux ikklassifikati bħala diskriminatorji fil-kuntest professjonali tagħhom stess.

Ta' min jinnota li r-riflessjoni kritika dwar il-proċessi li jipproduċu u jirriproduċu sterjotipi u preġudizzji testendi wkoll għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Fl-Italja, pereżempju, ġie osservat li l-kompożizzjoni tal-persunal u tal-membri f'organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili aktar stabbiliti — li għadhom fil-biċċa l-kbira "bojod" — tista' tkun **marbuta mal-persistenza ta' mudelli esklużjonarji jew, tal-inqas, skaduti ta' parteċipazzjoni u attiviżmu** li jsibuha diffiċli biex jinvolvu gruppi razzjalizzati emerġenti.

Id-dinamiki interni tal-mezzi tal-midja u tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili huma aggravati **mil-limitazzjonijiet inerenti fil-politiki nazzjonali kontra d-diskriminazzjoni u fil-qafas legali.** Fil-Greċja, b'mod partikolari, l-infurzar insuffiċjenti tal-liġijiet li jindirizzaw id-diskriminazzjoni, il-propaganda razzista u l-vjolenza motivata mir-razza ħareġ bħala fattur ewlieni.

Il-biċċa l-kbira tal-organizzazzjonijiet Griegi ma rrappurtawx inċidenti interni ta' razziżmu, iżda wrew għarfien ġenerali tal-kwistjoni. Il-letteratura eżistenti u d-da-

ta disponibbli jindikaw li l-livell ta' razziżmu strutturali u istituzzjonali huwa tant radikat li jiskoraġġixxi lill-vittmi milli jirrappurtawh, fatt li jista' jispjega n-nuqqas ta' inċidenti interni rrappurtati fi ħdan l-istess organizzazzjonijiet medjatiċi.

L-użu ta' **lingwaġġ** xieraq fi ħdan l-organizzazzjonijiet u azzjonijiet biex jiġi kkontrobat id-diskors ta' mibegħda huma meqjusa mill-persuni intervistati bħala importanti u, fil-biċċa l-kbira tal-każijiet, diġà implimentati fl-organizzazzjonijiet tagħhom.

Figuri 5 – Fil-fehma tiegħek, l-organizzazzjoni tiegħek tuża lingwaġġ mhux diskriminatorju fil-komunikazzjoni interna u esterna?

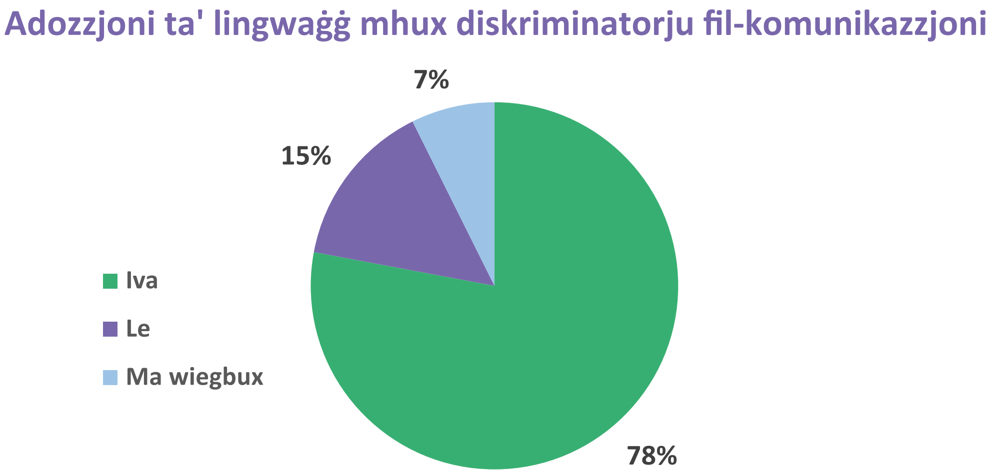

B'mod ġenerali, 78 % tar-rispondenti rrappurtaw l-użu intern ta' lingwaġġ mhux diskriminatorju. Madankollu, il-formalizzazzjoni ta' politika interna speċifikament iddedikata għall-adozzjoni ta' lingwaġġ "inklużiv" issemmiet b'mod espliċitu minn żewġ organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biss, waħda fl-Italja u oħra fi Spanja.

Fil-Greċja, kien hemm kunsens qawwi fost il-parteċipanti dwar l-użu konxju ta' lingwaġġ "inklużiv" u mhux diskriminatorju kemm fil-komunikazzjoni interna kif ukoll f'dik esterna.

F'Malta, xi rispondenti nnutaw li l-komunikazzjoni esterna mhijiex dejjem konsistenti mal-lingwaġġ użat internament, u li fil-kuntest medjatiku l-adegwatezza tal-lingwa tiddependi aktar mill-editur jew mill-ġurnalist individwali milli mill-implimentazzjoni ta' politiki editorjali konxji.

> *"Jiddependi ħafna minn min jikteb l-artiklu. M'hemmx linji gwida standardizzati dwar kif għandek tirreferi għall-migranti jew għal kwistjonijiet sensittivi" (MT).*

Madankollu, xi intervistati Maltin mis-soċjetà ċivili u mill-akkademja semmew politiki intenzjonati dwar il-lingwa, b'mod partikolari f'komunikazzjonijiet immirati lejn iż-żgħażagħ u lejn komunitajiet migranti.

Ta' min jinnota li s-suġġett tal-lingwa, li reġa' deher f'ħafna intervisti, ġie indirizzat b'enfasi differenti. Pereżempju, fl-Italja — fejn jeżisti kodiċi professjonali ta'

kondotta għal rappurtar preċiż dwar il-migrazzjoni[11] u fejn fil-passat saru kampanji speċifiċi biex jiġi promoss l-użu ta' lingwaġġ mhux diskriminatorju — diversi rappreżentanti tas-soċjetà ċivili għamlu osservazzjonijiet interessanti dwar l-isfidi marbuta mal-kumplessità tas-suġġett u man-nuqqas ta' lingwa komuni u kondiviża kemm fi ħdan organizzazzjonijiet anti-razzisti kif ukoll fi ħdan il-komunitajiet razzjalizzati stess.

Qed nivvintaw lingwa b'pass li jaqbeż il-kapaċità tagħna li nagħmluha effettiva, u għalhekk kważi tiġi kkunsmata fil-mument stess tal-ħolqien tagħha. Hemm diffikultà inerenti — kważi impossibbiltà — li nikkontrobattu l-populiżmu, għaliex dik il-grammatika partikolari ma tappartjenix lilna.

> *Barra minn hekk, l-eġemonija tiġi stabbilita permezz ta' relazzjonijiet ta' poter u ta' ripetizzjoni. Għalija, il-problema mhijiex li kliemna mhuwiex 'attraenti'; il-kwistjoni reali hija li qatt ma kellna l-lever tal-poter biex niżguraw li mill-inqas waħda minnhom tintuża fil-fatt (IT).*

Fi Spanja, il-maġġoranza tal-persuni intervistati indikaw li l-bini ta' narrattiva tassew "inklużiva" jeħtieġ trasformazzjoni tal-kultura tar-redazzjonijiet aktar milli sempliċement aġġustament tal-vokabularju. Anke f'dan il-kuntest, madankollu, ġiet innutata lakuna komunikattiva fi ħdan movimenti u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili. Diversi rispondenti rreferew għal "lingwaġġ akkademiku jew eċċessivament rigoruż" jew "ġargon" li huwa "kompletament inaċċessibbli għall-minoranzi stess" u għall-pubbliku ġenerali, li jwassal għal fallimenti komunikattivi. Skont din il-perspettiva, l-użu ta' terminoloġija eċċessivament teknika jikkontribwixxi għan-natura awtoreferenzjali tan-narrattivi, u jillimita l-fehim għal udjenza diġà infurmata u sensibilizzata.

Fl-erba' pajjiżi kollha analizzati, ħarġet b'mod ċar l-urġenza li tiġi indirizzata t-tixrid online ta' diskors ta' mibegħda **xenofobiku** u razzista. Il-vjolenza online taffettwa b'mod sproporzjonat persuni migranti, applikanti għall-ażil u persuni razzjalizzati, kif ukoll il-komunitajiet Roma. Madankollu, jidher li hemm nuqqas ta' strateġiji konsolidati għall-prevenzjoni u l-kontrobattiment tagħha. Il-prattiki implimentati s'issa, kemm fil-midja kif ukoll fis-soċjetà ċivili, jibqgħu fil-biċċa l-kbira frammentati, adottati fuq bażi ad hoc, u għandhom it-tendenza li jkunu aktar reattivi milli preventivi jew proattivi.

11 Dan jirreferi għall-Carta di Roma, promossa fl-2008 mill-Ordine Nazionale dei Giornalisti, mill-Federazione Nazionale della Stampa Italiana, u mill-UNHCR. Mill-2025, il-prinċipji tal-Carta di Roma se jkunu parti mill-Kodiċi l-ġdid ta' Etika għall-Ġurnalisti (Artikolu 14 – Migranti u Refuġjati). Aktar informazzjoni tista' tinstab hawnhekk: **https://www.cartadiroma.org/**

Figura 6 – Ġew implimentati miżuri speċifiċi biex jiġi prevenut jew ikkontrobat id-diskors ta' mibegħda fuq il-pjattaformi tal-midja soċjali tal-organizzazzjoni jew tal-mezz tal-midja tiegħek?

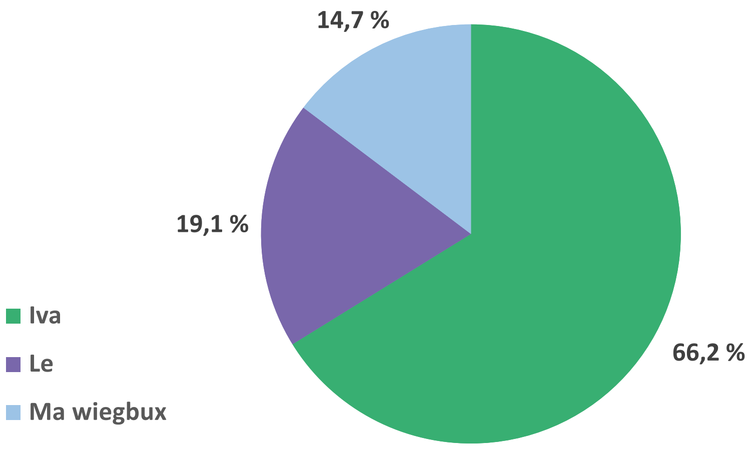

L-aktar prattika komuni hija li jiġu injorati jew imħassra l-kummenti l-aktar aggressivi mingħajr ma jsir tentattiv ta' involviment mal-utenti, jew inkella li jiġu mmoderati jew diżattivati s-sezzjonijiet tal-kummenti sabiex jiġu evitati interazzjonijiet ostili. Il-fact-checking, madankollu, ħareġ — b'mod partikolari fi Spanja — bħala l-mekkaniżmu ewlieni għall-kontrobattiment tad-diżinformazzjoni.

Fl-Italja, ġiet osservata prattika interessanti minn organizzazzjoni umanitarja li, wara attakki online partikolarment vjolenti, żviluppat strateġija li tipprijoritizza, minbarra t-tħassir ta' messaġġi manifestament razzisti, il-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi ċċentrati fuq il-prinċipji umanitarji fundamentali tal-organizzazzjoni, aktar milli involviment dirett mal-aggressuri.

F'livell strateġiku u sistematiku, l-enfasi kienet aktar fuq il-kostruzzjoni ta' kontra-narrattivi milli fuq risposti individwali għall-attakki. L-approċċ jinvolvi l-użu tal-messaġġi ġenerali jew tan-narrattivi komprensivi li jikkaratterizzaw l-attakki sabiex tiġi proposta narrattiva alternattiva.

> *Pereżempju, fuq il-midja soċjali, kienet għadha fis-seħħ strateġija: ittieħdu deċiżjonijiet dwar liema kummenti għandhom jiġu mwieġba u liema, b'mod partikolari dawk manifestament razzisti jew vjolenti, għandhom jitħassru. Ġiet stabbilita politika formali għall-ġestjoni tal-kummenti, sabiex kummenti raġunati tajjeb jirċievu risposta bbażata fuq il-prinċipji umanitarji fundamentali tal-organizzazzjoni(IT).*

Mezz alternattiv online imwaqqaf fl-Italja minn persuni razzjalizzati rrappurta li, f'ċerti każijiet speċifiċi, għażel li jidentifika temi partikolari minn posts jew messaġġi offensivi u jindirizzahom permezz ta' artikli ppubblikati fuq is-sit web tiegħu.

Madankollu, dawn jibqgħu esperjenzi iżolati.

F'Malta, strateġiji sistematiċi kienu wkoll rari. Ftit rispondenti biss semmew politiki ta' moderazzjoni tal-midja soċjali jew tfakkiriet interni dwar il-ġestjoni ta' diskors ta' mibegħda ġġenerat mill-utenti, ġeneralment meta kontroversja pubbli-

ka ġiegħlet lill-organizzazzjonijiet jieħdu azzjoni. Anke f'dawn il-każijiet, ir-risposti kienu primarjament reattivi u ffukati fuq it-tħassir ta' kummenti offensivi aktar milli fuq interventi preventivi.

Sitwazzjoni kemxejn differenti ġiet osservata fil-Greċja. Fis-settur tal-midja, ġew irrappurtati interventi minn persunal imħarreġ immirati lejn il-prevenzjoni tad-diskors ta' mibegħda fuq pjattaformi tal-midja soċjali, appoġġjati minn linji gwida interni u parteċipazzjoni f'programmi multi-stakeholder. L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili kienu ġeneralment inqas proattivi, peress li ma jidhrux li jqisu d-diskors ta' mibegħda bħala prijorità, jew minħabba livell limitat ta' involviment pubbliku jew minħabba li l-objettivi ewlenin tagħhom jiffokaw b'mod aktar wiesa' fuq il-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni.

B'mod ġenerali, l-assenza ta' strateġiji strutturati biex jiġi kkontrobat id-diskors ta' mibegħda sseħħ fi ħdan kuntest usa', komuni għall-pajjiżi kollha analizzati, li fih il-politiki **formali kontra d-diskriminazzjoni,** il-protokolli interni ċari u kanali viżibbli, siguri u aċċessibbli għar-rappurtar ta' fastidju u diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol huma **fil-biċċa l-kbira nieqsa** fis-settur tal-midja.

3. Il-kuntest kulturali u medjatiku: temi, metodi u vuċijiet fin-narrattiva dwar il-migrazzjoni

Matul l-intervisti, inġabru numru ta' osservazzjonijiet rilevanti dwar l-evoluzzjoni tan-narrattivi medjatiċi dominanti dwar persuni migranti u razzjalizzati, b'referenza partikolari għall-vuċijiet rappreżentati f'dawn in-narrattivi, il-qafas tematiċi, il-gruppi fil-mira, il-forom l-aktar rikorrenti ta' sterjotipizzazzjoni, kif ukoll il-mudelli u r-reġistri narrattivi. Harġu ħafna elementi komuni għall-erba' pajjiżi involuti fir-riċerka, flimkien ma' xi karatteristiċi speċifiċi għal ċerti pajjiżi. Analiżi dettaljata u komprensiva tinsab fir-rapporti nazzjonali rispettivi;[12] f'din it-taqsima, nillimitaw ruħna biex nenfasizzaw l-elementi li jidhru l-aktar sinifikanti.

3.1 Il-protagonisti tan-narrattiva

Il-maġġoranza vasta tar-rispondenti (91%) ikkonfermat il-persistenza ta' **problema ta' inviżibbiltà** tal-vuċijiet ta' persuni b'oriġini migratorja fin-narrattivi tal-midja mainstream. Individwi razzjalizzati għandhom it-tendenza li jiġu rrappreżentati bħala oġġetti tan-narrattiva medjatika aktar milli bħala suġġetti awtonomi fi ħdan id-diskors.

Figura 7 – Fil-fehma tiegħek, il-problema tal-inviżibbiltà tal-vuċijiet ta' barranin jew persuni ta' oriġini barranija fil-kopertura medjatika għadha teżisti?

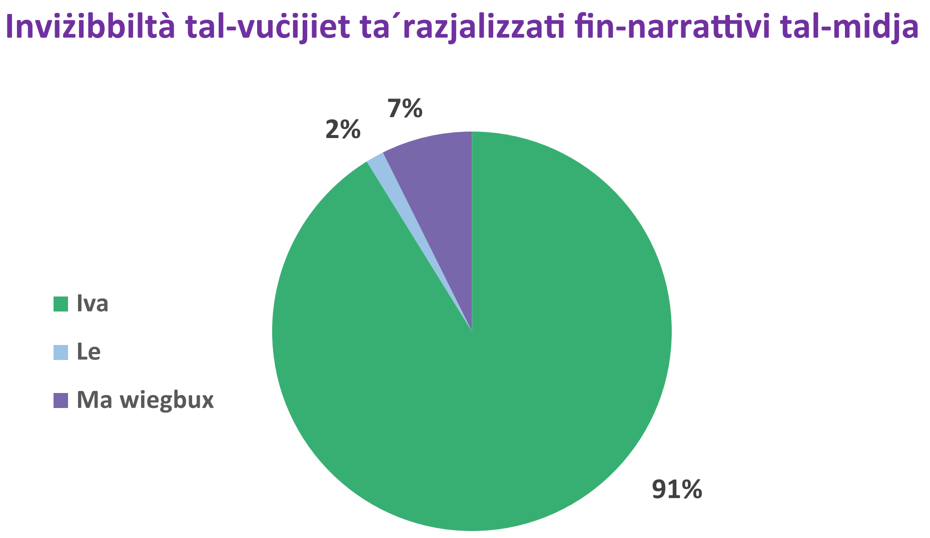

Dan jidher bħala konsegwenza diretta tal-mod kif tiġi ddefinita l-aġenda medjatika u tad-dipendenza mill-qrib tagħha fuq l-aġenda politika. Fil-fatt, huma l-atturi politiċi u istituzzjonali li jipprevalu l-aktar fin-narrattivi tal-midja.

12 Ir-rapporti huma disponibbli hawn: **https://www.cronachediordinariorazzismo.org/mild-project-reports/**

In-narrattiva dominanti tibqa' "bajda", paternalistika u msejsa fuq kategoriji ta' alterità. Din il-forma ta' esklużjoni sistemika tipproduċi rappreżentazzjoni mgħawġa li ssaħħaħ kunċetti ta' sens komun marbuta mal-"ieħor" u mat-theddida. Tikkostitwixxi problema strutturali li tipprevjeni lill-midja milli tirrifletti l-pluralità tas-soċjetà u ssaħħaħ il-perċezzjoni li l-popolazzjonijiet migranti ma jifformawx parti minnha.

Il-persuni migranti u dawk b'oriġini migratorja rarament jiġu mistiedna jitkellmu għalihom infushom u, meta dan iseħħ, il-vuċijiet tagħhom spiss jiġu ppreżentati fil-forma ta' dikjarazzjonijiet qosra u iżolati aktar milli bħala narrattivi fil-fond.

> *Migrant jitkellem għal żewġ sekondi, u mbagħad il-bqija tal-istorja tittieħed mill-politiċi jew mill-pulizija (MT).*

Din il-forma ta' inviżibbiltà strutturali tista' tinftiehem kemm bħala **kwistjoni narrattiva kif ukoll relazzjonali**. Il-migranti mhux dejjem huma faċilment aċċessibbli għall-ġurnalisti, parzjalment minħabba ostakli lingwistiċi jew in-nuqqas ta' netwerks soċjali stabbiliti; madankollu, ġiet osservata wkoll insuffiċjenza ta' sforz min-naħa tal-ġurnalisti biex jibnu kuntatti jew relazzjonijiet fit-tul mal-komunitajiet migranti.

Xi intervistati, b'mod partikolari dawk attivi f'organizzazzjonijiet u kuntesti ta' attiviżmu, irreferu wkoll għal forma ta' **viżibbiltà mgħawġa.** F'ċerti każijiet, persuni razzjalizzati jkunu preżenti fil-kopertura medjatika iżda jiġu rrappreżentati permezz ta' rwoli sterjotipati.

> *"Dawn mhumiex insulti jew sterjotipi iżolati, iżda sistema sħiħa ta' selezzjoni u rappreżentazzjoni li tirriproduċi relazzjonijiet ta' dominanza: il-kompożizzjoni omoġenja tar-redazzjonijiet; in-nuqqas ta' diversità f'pożizzjonijiet ta' poter; it-tendenza li l-perspettiva bajda titqies bħala 'newtrali'; il-marġinalizzazzjoni ta' dawk li jippruvaw jintroduċu perspettiva kritika. Il-konsegwenza hija li persuni razzjalizzati jiġu rrappreżentati, iżda ma jirrappreżentawx: huma materja prima narrattiva, mhux awturi tan-narrattiva" (IT).*

Meta l-persuni migranti jiġu involuti, spiss jintużaw bħala "xhieda" biex isaħħu narrattivi ta' "vulnerabbiltà" jew vittimizzazzjoni, billi jirrepetu mudelli familjari ta' tbatija.

> *Huwa diffiċli ħafna għall-migranti li jidhru bħala sorsi primarji fil-midja. Dan huwa marbut ukoll mal-istruttura stess tal-ġurnaliżmu, li jiffavorixxi sorsi uffiċjali aktar milli l-esperjenza personali. U meta jiġu kkonsultati l-migranti, spiss jintużaw biex jirrepetu l-istess stejjer: 'Kif kien il-vjaġġ tiegħek? Kemm ġranet kont il-baħar? Kemm tbattal?' Hemm din l-idea tal-'migrant tajjeb', dak li sofra ħafna u għadda minn diffikultajiet estremi. U iva, il-migrazzjoni hija drammatika f'ħafna każijiet, iżda dan iwassal għal rappreżentazzjoni eċċessiva tat-tbatija u għal ftit normalizzazzjoni tal-esperjenza migratorja. Għandna bżonn aktar stejjer li mhumiex biss traġedji (ES).*

Minbarra l-preżenza limitata tal-vuċijiet tal-persuni direttament affettwati — speċjalment fuq it-televiżjoni — huma rilevanti wkoll **is-suġġetti** li fuqhom jiġu mistiedna jitkellmu u **l-mod** kif jiġu rrappreżentati. Jirriżulta mudell ċar ta' **ghettoizzazz-**

joni tematika: persuni b'oriġini migratorja jiġu involuti prinċipalment f'kopertura relatata mal-migrazzjoni u rarament jiġu kkonsultati bħala esperti fuq temi oħra ta' interess soċjali usa'.

> *"Xi kultant huwa diffiċli toħroġ mir-rwol li ġie assenjat lilek: jekk inti migrant, tkopri stejjer dwar il-migrazzjoni. U iva, huwa importanti li nkunu nistgħu ngħidu dawn l-istejjer, iżda huwa daqstant ieħor importanti li nkunu nistgħu nirrapportaw dwar affarijiet oħra wkoll... Il-kapaċità li tipprattika l-ġurnaliżmu m'għandhiex tkun limitata mill-oriġini tagħna" (ES).*

Narrattivi li jitbiegħdu mill-isterjotip tal-migrant fqir u fil-bżonn — jew, jekk diġà stabbilit fis-suq tax-xogħol, il-migrant bi kwalifiki baxxi — huma meqjusa bħala rari. Persuni migranti u refuġjati jiġu rrappreżentati biss fir-rigward ta' dawn l-aspetti, u rarament bħala ċittadini, studenti, ħaddiema, ġenituri jew kreattivi. Din id-dinamika tipproduċi polarizzazzjoni bejn żewġ immaġnijiet opposti: il-"migrant problematiku" u l-"migrant eroiku", li t-tnejn huma deumanizzanti. Il-figura intermedja — il-persuna ordinarja — għandha t-tendenza tibqa' inviżibbli.

Xi ġurnalisti intervistati enfasizzaw ukoll **in-natura kronika tal-proċessi ta' razzjalizzazzjoni u kriminalizzazzjoni** tal-migranti, li spiss jiġu rrappreżentati biss bħala vittmi jew bħala awturi ta' reati.

Il-kwistjoni tal-vuċijiet narrattivi hija marbuta direttament mal-assenza ta' preżenza stabbli u strutturali ta' ġurnalisti professjonali b'oriġini migratorja fi ħdan ir-redazzjonijiet.

It-tema tal-awto-narrazzjoni hija ċentrali. Ħafna intervistati — b'mod partikolari rappreżentanti ta' organizzazzjonijiet — enfasizzaw il-ħtieġa ta' bidla fil-paradigma: mhuwiex każ ta' "li nagħtu vuċi" lil persuni razzjalizzati, formulazzjoni paternalistika li timplika poter min-naħa ta' min jagħti l-vuċi, iżda pjuttost ta' "li nirtiraw", noħolqu spazju u nippermettu lil oħrajn jokkupawh b'mod awtonomu, kemm fi ħdan ir-redazzjonijiet kif ukoll fl-attivitajiet ta' advokazzjoni tas-soċjetà ċivili. Din l-idea ta' "**protagonistiżmu narrattiv**" għandha l-għan li taqleb il-loġiċi gerarkiċi tal-midja u tibni diskors ġenwinament ugwali. Sakemm dawn l-ostakli ma jitneħħewx, l-awto-narrazzjoni tirriskja tibqa' limitata għal dawk diġà simpatetiċi jew konxji.

Xi rappreżentanti tal-midja nnutaw li, f'dawn l-aħħar snin, bdiet titfaċċa **ġenerazzjoni ġdida ta' awturi mid-dijaspora u ta' dixxendenza Afrikana**, li jintroduċu narrattivi ibridi u intersezzjonali li jgħaqqdu razziżmu, ġeneru u klassi. Grazzi parzjalment għall-midja soċjali, dawn il-vuċijiet qed jiksbu viżibbiltà u jġiegħlu lir-redazzjonijiet tradizzjonali jikkonfrontaw id-diversità tas-soċjetà Ewropea. Madankollu, il-preżenza tagħhom tibqa' marġinali: sakemm ma jkunux irrappreżentati b'mod konsistenti fil-livelli ta' teħid ta' deċiżjonijiet tal-midja, il-bidla sostanzjali x'aktarx tibqa' limitata u parzjali.

Ta' min jinnota li xi interlocuturi Taljani enfasizzaw ukoll l-eżistenza ta' **qasma ġenerazzjonali,** li tidher rilevanti kemm fost dawk li jipproduċu l-aħbarijiet dwar

il-migrazzjoni kif ukoll fost dawk li jirċevuhom. Ġurnalisti żgħażagħ jidhru aktar sensittivi u miftuħa għat-tħassib tas-soċjetà ċivili, parzjalment minħabba li huma aktar kapaċi jużaw kanali u formati alternattivi (chats privati, netwerks soċjali, podcasts, vidjos) li huma mifruxa fost ġenerazzjonijiet iżgħar ta' oriġini barranija.

Fil-qosor, **il-kompożizzjoni pluralista tar-redazzjonijiet** tidher bħala **wieħed mill-indikaturi ewlenin** tal-impenn lejn il-prevenzjoni tad-diskriminazzjoni, kif irrappurtat minn rappreżentanti ta' midja alternattiva mwaqqfa minn persuni razzjalizzati, speċjalment meta tkun akkumpanjata minn proċessi parteċipattivi u mekkaniżmi ta' teħid ta' deċiżjonijiet kondiviżi.

3.2 Qafas narrattivi

Il-maġġoranza tal-persuni intervistati kkonfermat li d-diskors pubbliku u medjatiku dwar il-migrazzjoni għadu ffurmat minn għadd ta' narrattivi dominanti, li għandhom it-tendenza jippreżentawha bħala fenomenu problematiku (il-kelma ewlenija: **kriżi**) u theddid (il-kelma ewlenija: **invażjoni).**

Il-kopertura tal-midja dwar il-migrazzjoni għandha t-tendenza tiżdied meta atturi politiċi, istituzzjonijiet u aġenziji tal-infurzar tal-liġi jindirizzaw il-kwistjoni; dawn l-atturi jikkostitwixxu wkoll il-vuċijiet dominanti fin-narrattiva. L-attenzjoni medjatika tiffoka primarjament fuq il-fruntieri — speċjalment dawk marittimi — u fuq il-wasliet ta' persuni migranti mill-Mediterran tan-Nofsinhar, possibbilment ukoll minħabba l-pożizzjoni ġeografika tal-pajjiżi analizzati.

> *"Meta nitkellmu dwar il-migrazzjoni, kważi dejjem tkun marbuta mal-wasla, mad-detenzjoni jew mal-kunflitt. Rari naraw migranti rrappreżentati bħala ġirien, ħaddiema jew kontribwenti" (MT).*

L-identifikazzjoni tal-individwi migranti mal-mument tal-vjaġġ u tal-wasla bil-baħar hija tant qawwija li tipprevali anke fir-rappreżentazzjoni viżiva ta' aħbarijiet li mhumiex relatati ma' dan il-kuntest. Kif osserva attivist Malti, immaġnijiet ta' dgħajjes mimlija persuni migranti jintużaw ripetutament anke f'konnessjoni ma' stejjer kompletament differenti.

> *"Anke meta l-artiklu jkun dwar l-integrazzjoni jew l-edukazzjoni, xorta tara ritratt ta' dinghy mimlija nies. Ma jaqbilx mal-istorja, iżda huwa dak li jistenna l-pubbliku" (MT).*

Fil-midja, l-immaġni rikorrenti tal-wasla bil-baħar saret simbolu simplifikat tal-migrazzjoni. Xi intervistati f'Malta ddeskrivew dan bħala forma ta' **sterjotipizzazzjoni viżiva** li, anke jekk mhux intenzjonata, għandha t-tendenza tqajjem biża', ħniena jew distanza aktar milli familjarità u empatija.

Bl-istess mod, rappreżentazzjoni frekwenti oħra tippreżenta lill-migranti bħala "piż", tagħbija li "thedded" lill-pajjiż ospitanti, kapaċi tiddestabilizza s-sistema tal-welfare u s-suq tax-xogħol, iżżid ir-riskju ta' devjanza soċjali jew tikkawża t-telf tal-"identità kulturali u nazzjonali".

> *"In-narrattivi ewlenin huma dawk tat-'theddida migratorja' u tas-'sigurtà'" (GR).*

> *"It-temi li fuqhom jiffukaw in-narrattivi huma l-kriminalità, il-'piż' fuq l-ekonomija u s-saħħa pubblika, u l-'piż' fuq il-koeżjoni soċjali" (GR).*

Jeżistu wkoll sterjotipi ta' natura differenti li jikkontribwixxu għar-riproduzzjoni ta' inugwaljanzi soċjali u diskriminazzjoni, billi jippreżentaw lill-migranti b'mod **paternalistiku** u mqanqal mill-**ħniena,** bħala individwi li għandhom bżonn jiġu salvati. Estratt minn intervista ma' ġurnalist Taljan jissintetizza b'mod effettiv il-mudelli narrattivi l-aktar rikorrenti identifikati fl-erba' pajjiżi:

> *"Identifikajt ħames narrattivi rikorrenti. L-ewwel hija l-emerġenza: il-migranti jitqiesu bħala mewġa, kriżi, problema — narrattiva deumanizzanti li tonqos mill-kuntest. It-tieni hija l-vittma passiva: nippreżentaw lill-migranti bħala oġġetti li għandhom jiġu salvati, qatt bħala suġġetti, nies b'ħiliet, professjonisti. It-tielet hija n-narrattiva tad-devjant, fejn l-aħbarijiet kriminali jesponu żżejjed lill-awturi barranin u jrawwmu ġeneralizzazzjonijiet razzjali. Pereżempju, 'Rumen jisraq...'; qatt ma ngħidu 'Taljan jisraq'. Narrattiva oħra hija dik tal-migrant tajjeb, il-mudell grat u integrat, aċċettat biss jekk jispikka, qatt jekk ikun persuna ordinarja. Il-migrant assimiljat biss jitqies parti mis-soċjetà. Il-problema mhijiex biss x'jingħad, iżda kif u minn min. U, fuq kollox, min jitħalla barra min-narrattiva. Biex nibdlu verament in-narrattiva, għandna bżonn ħafna vuċijiet ġodda, iżda wkoll reġistri differenti" (IT).*

Il-perspettiva tal-attivisti u **tal-persuni razzjalizzati intervistati hija ferm kritika,** kemm fir-rigward tal-għażliet editorjali u tal-mod kif jiġu koperti l-aħbarijiet, kif ukoll fir-rigward tat-temi, tal-forom rikorrenti ta' rappreżentazzjoni u tal-vuċijiet preżenti fin-narrattivi.

B'mod partikolari, ġie enfasizzat nuqqas konsistenti ta' kopertura medjatika li tindirizza r-razzjiżmu strutturali. In-narrattivi tal-midja dwar ir-razzjiżmu għandhom it-tendenza jiffokaw fuq atti individwali ta' aggressjoni, prinċipalment meta dawn jimmiraw lejn figuri pubbliċi (bħal atleti elite). Dan in-nuqqas huwa marbut direttament mal-assenza ta' preżenza stabbli ta' ġurnalisti b'oriġini migratorja fi ħdan ir-redazzjonijiet.

> *"Rari jiġi rrappurtat u kultant jiġi trattat bħala 'inċidenti iżolati' aktar milli bħala problema strutturali" (GR).*

Ħafna intervistati nnutaw li n-narrattivi medjatiċi ftit li xejn iwasslu l-fehma li r-razzjiżmu huwa fenomenu aktar kumpless minn atti individwali ta' vjolenza fiżika jew verbali. Ir-razzjiżmu jaffettwa wkoll l-aċċess għar-riżorsi, għas-servizzi tas-saħħa u anke l-organizzazzjoni spazjali tas-soċjetà. Dan it-tip ta' rappurtar huwa problematiku, peress li proċessi esklużjonarji jiġu sostnuti permezz ta' mekkaniżmi ta' selezzjoni u rappreżentazzjoni li jirriproduċu gerarkiji eżistenti ta' poter.

3.3 Gruppi fil-mira

Persuni ta' dixxendenza Afrikana, Roma u ġenerazzjonijiet żgħażagħ mill-Afrika ta' Fuq ġew identifikati bħala l-gruppi l-aktar esposti għal stigmatizzazzjoni xenofobika u razzista, b'xi varjazzjonijiet marbuta mal-kuntesti nazzjonali.

Fi Spanja, minorenni barranin mhux akkumpanjati spiss jiġu assoċjati mad-devjanza u meqjusa bħala theddida għas-sigurtà pubblika. Tendenza simili hija osservata fl-Italja, fejn f'dawn l-aħħar snin l-istigmatizzazzjoni ffukat dejjem aktar fuq it-tfal ta' immigranti — partikolarment dawk minn pajjiżi tal-Afrika ta' Fuq u ta' fidi Musulmana — li jgħixu f'bliet kbar. Hawnhekk, it-terminu derogatorju "maranza" jikkoinċidi mal-etichetta aktar stabbilita ta' "baby gang".

Fil-Greċja, id-diskors ostili jimmira wkoll lejn ċittadini Albaniżi u individwi Roma.

F'Malta, irġiel u nisa li jaslu bil-baħar mill-Mediterran tan-Nofsinhar huma l-mira prinċipali tad-diskors razzista.

F'Malta u fi Spanja, l-intervisti enfasizzaw l-eżistenza ċara ta' differenzjazzjoni u gradazzjoni ta' sterjotipi bbażati fuq il-kulur tal-ġilda, in-nazzjonalità u r-reliġjon. It-tim Malti ddeskriva dan bħala **"empatija selettiva"**, li tirreferi għat-tendenza li jiġu umanizzati xi gruppi ta' migranti aktar minn oħrajn — pereżempju, il-kopertura relattivament empatika ta' persuni li ħarbu mill-Ukrajna meta mqabbla ma' migranti Asjatiċi jew Afrikani.

> *"Hemm standard doppju. Xi gruppi jiġu deskritti bħala 'refuġjati li jaħarbu mill-gwerra', filwaqt li oħrajn jiġu deskritti bħala 'migranti illegali', anke meta l-istejjer tagħhom ikunu simili" (MT).*

Din id-differenzjazzjoni tidher li tirrifletti gerarkija usa' ta' empatija, iffurmata minn prossimità kulturali, preġudizzji reliġjużi u diskors politiku. Fi Spanja, fejn komunitajiet ta' dixxendenza Afrikana u Magrebina huma fost l-aktar stigmatizzati, migranti mill-Amerika Latina jiġu rrappreżentati b'mod aktar favorevoli minħabba l-qrubija kulturali u lingwistika. Madankollu, anke f'dan il-każ, jippersistu sterjotipi: ġeneralment jiġu pperċepiti bħala "sottomessi, ferrieħa, talkative, għażżiena jew superfiċjali". B'mod ġenerali, skont ir-rispondenti fi Spanja, l-intensità tal-isterjotipi tiżdied hekk kif tiżdied id-distanza ġeografika u kulturali mill-"mudelli Ewropej bojod".

3.4 Erba' difetti rikorrenti fin-narrattiva

Polarizzazzjoni. Fl-erba' pajjiżi kollha inklużi fir-riċerka, bosta intervistati enfasizzaw **polarizzazzjoni tad-diskors pubbliku** dwar ir-razzjiżmu, id-diskriminazzjoni u l-migrazzjoni. Din it-tendenza — li tissaħħaħ ukoll mill-operaturi tal-pjattaformi ewlenin tal-midja soċjali — tikkontribwixxi biex id-dibattitu pubbliku jeskala u jsir aktar aggressiv u ostili.

Deumanizzazzjoni. Wieħed mill-elementi ċentrali ta' dan il-proċess **huwa l-użu mhux preċiż, deumanizzanti u vjolenti ta' kliem u immaġnijiet.** Filwaqt li profess-

jonisti tal-midja spiss jattribwixxu n-nuqqas ta' preċiżjoni lessikali u l-istigmatizzazzjoni ta' ċerti gruppi għas-simplifikazzjoni mitluba mil-loġika medjatika u mill-formati tal-breaking news, ir-rappreżentanti tas-settur non-profit u tal-attiviżmu jenfasizzaw il-qawwa performattiva tal-lingwa. Il-lingwa mhijiex sempliċement għodda deskrittiva, iżda strument **soċjali u politiku** li jista' jinkludi jew jeskludi, jirrikonoxxi jew jiċħad l-alterità.

Sensazzjonaliżmu. Tkompli tippersisti forma ta' dak li fl-Italja ġie deskritt b'mod effettiv bħala **"ġurnaliżmu predatorju"**. Din hija kkaratterizzata minn stili narrattivi sensazzjonalisti, drammatiċi u, ta' spiss, allarmistiċi u deumanizzanti, b'mod partikolari meta l-kopertura tal-aħbarijiet tkun ibbażata fuq data mingħajr ma tinvolvi l-istejjer individwali. Skont xi parteċipanti fi Spanja u fl-Italja, din id-dinamika ppermettiet lill-forzi tal-lemin Ewropew jeżerċitaw influwenza eġemonika fuq id-definizzjoni tal-aġenda pubblika u ġurnalistika dwar il-migrazzjoni.

Simplifikazzjoni. Kif intqal fl-intervisti, il-loġika ta' **breaking news permanenti** tikkontribwixxi għal distorsjoni tar-rilevanza, b'mod partikolari fir-rigward ta' ċerti temi. L-avvenimenti relatati mal-migrazzjoni jiġu rrappurtati biss fl-immedjatezza tagħhom — għarqa, digriet, kontroversja — mingħajr ebda analiżi tal-kuntest jew tal-kawżi sottostanti. Il-mument jieħu post l-istorja. L-urġenza tal-pubblikazzjoni tipprevali fuq il-ħtieġa li wieħed jifhem.

Waħda mill-isfidi ewlenin għas-settur tal-midja tinsab proprju fit-tfittxija ta' bilanċ bejn l-ispinta lejn is-simplifikazzjoni eċċessiva tipika tal-midja tradizzjonali u t-tfittxija ta' preċiżjoni terminoloġika, li hija kruċjali biex tiġi mħarsa d-dinjità tal-persuni.

3.5 Limitazzjonijiet u sfidi tal-komunikazzjoni anti-razzista

Il-valutazzjoni tal-istrateġiji ta' komunikazzjoni promossi mill-attiviżmu anti-razzista u mill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tenfasizza għadd ta' limitazzjonijiet u sfidi li jnaqqsu l-effettività tagħhom.

Fost il-limitazzjonijiet l-aktar sinifikanti identifikati fl-erba' pajjiżi analizzati hemm **id-diffikultà li jiġi adottat approċċ strateġiku għall-komunikazzjoni.** In-nuqqas ta' riżorsi — karatteristiku ta' ħafna mis-soċjetà ċivili, b'mod partikolari tal-organizzazzjonijiet iżgħar — huwa biss wieħed mill-fatturi. Flimkien ma' dan, **frammentazzjoni** organizzattiva kbira u d-diffikultà li jiġi żviluppat **vokabularju kondiviż u strateġija komuni ta' komunikazzjoni jirrappreżentaw ukoll sfidi ewlenin.**

> *"Għandna nippruvaw modi ta' kif nikkomunikaw, jew anke strateġiji jew narrattivi, bl-użu ta' lingwa komuni" (IT).*

Aspett ieħor jirrigwarda l-qafas tal-messaġġi: ġie osservat li narrattivi bbażati fuq is-solidarjetà xi drabi juru tendenzi **paternalistiċi**, pereżempju meta l-persuni migranti jiġu rrappreżentati primarjament bħala "individwi vulnerabbli", u b'hekk jiġu injorati l-kumplessità ta' ħajjithom — bħala studenti, ħaddiema, professjonisti u ċittadini.

> *"Pereżempju, l-idea li 't-tfal kollha fl-Afrika jridu jiġu salvati minna, is-salvaturi bojod', jew li 'l-pajjiżi kollha tal-Amerka Latina huma estremament vjolenti, għalhekk irridu mmorru ngħinuhom'. Din hija xi ħaġa li qed nippruvaw nibdlu minn ġewwa l-organizzazzjonijiet. Fil-bidu, biex inmobilizzaw lin-nies permezz tas-solidarjetà, spiċċajna nipperpetwaw sterjotipi — biss minn angolu differenti" (ES).*

Kif ġie osservat, għalkemm dawn in-narrattivi spiss ikunu motivati minn intenzjonijiet tajba, għandhom it-tendenza li jiġu pperċepiti bħala "għeja u riduttivi" u jistgħu saħansitra jkunu kontroproduttivi, peress li spiss jirriproduċu l-istess kategoriji li jfittxu li jikkontestaw.

> *"L-NGOs huma limitati f'termini ta' narrattiva. Anke meta jippruvaw jagħtu vuċi u awtonomija lill-migranti u lill-persuni razzjalizzati, spiss iżommu approċċi paternalistiċi u ċċentrati fuq il-vittimizzazzjoni" (ES).*

Perspettiva oħra tenfasizza **l-importanza li jiġu diversifikati l-qafas narrattivi** billi wieħed jaqbeż approċċ purament umanitarju u jipprova jorbot id-diskussjoni dwar il-migrazzjoni ma' politiki soċjali u ekonomiċi strutturali aktar wiesgħa (pereżempju, billi jiġu enfasizzati l-kontribuzzjonijiet tal-migranti għall-PDG jew għas-sistemi tal-pensjonijiet).

> *"Mingħajr ma nabbandunaw il-lingwa tad-drittijiet, li trid dejjem tiġi l-ewwel, irridu wkoll ninkludu l-kwistjonijiet ekonomiċi u tax-xogħol, u d-diskussjoni dwar is-sostenibbiltà tal-pensjonijiet u tas-saħħa. Mhux kulħadd jirreaġixxi għall-argument tad-drittijiet tal-bniedem. U jekk l-għan hu li neqrdu r-razzjiżmu, neħtieġu aktar għodod narrattivi" (ES).*

Kwistjoni deċiżiva tirrigwarda **l-asimetrija tal-poter** bejn l-atturi politiċi u l-mezzi tal-midja ewlenin, kif ukoll id-diffikultà li messaġġi jilħqu udjenza wiesgħa. Filwaqt li xi wħud iqisu li l-internet u l-pjattaformi tal-midja soċjali joffru opportunitajiet wiesgħa għall-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi, oħrajn jindikaw ir-riskju li l-komunikazzjoni tibqa' magħluqa f'"bżieżaq" informattivi u jenfasizzaw ukoll l-importanza li jintlaħqu l-kanali tal-midja mainstream. Skont din il-perspettiva, l-isfida mhijiex tant fit-tfassil tal-messaġġi, iżda fl-aċċess għall-midja u fil-kisba tal-viżibbiltà meħtieġa biex jiġu kkontestati b'mod effettiv narrattivi radikati.

> *"Fil-fehma tiegħi, dak li għandna nagħmlu biex nikkontrobattu dawn in-narrattivi huwa li nieħdu pass lura: nifhmu li l-midja soċjali mhijiex il-post fejn għandna niffukaw fuq dawn il-kampanji, għaliex il-midja soċjali tidher attraenti ħafna, demokratika ħafna, li avvanzat ħafna, iżda minflok..." (IT).*

> *"Jekk is-servizz pubbliku ma jagħtix spazju, pereżempju, għar-referendum, allura kampanji ta' pressjoni u inizjattivi li jenfasizzaw din il-limitazzjoni għandhom l-għan li jippruvaw jespandu dak li nsejħu 'servizz pubbliku'. Ma narax possibbiltajiet oħra bħalissa. Imbagħad, ċertament huwa kruċjali li ma nibqgħux ankrati esklużivament mal-aspett politiku" (IT).*

Madankollu, ir-riċerka tefgħet dawl ukoll fuq esperjenzi ta' kollaborazzjoni sistematika bejn attivisti u ġurnalisti li joffru għarfien utli għall-ħidma futura. Radju komunitarju, inizjattivi ta' ġurnaliżmu komunitarju, kollaborazzjoni mal-universitajiet fl-iżvilupp ta' moduli ta' taħriġ, u t-tfaċċar ta' spazji medjatiċi kollettivi mwaqqfa minn professjonisti razzjalizzati jindikaw trajettorji possibbli għal riorjentazzjoni tad-dibattitu medjatiku dwar il-migrazzjoni.

4. Lejn politiki ta' prevenzjoni u narrattivi alternattivi

L-asimetrija tal-poter li tkompli tikkaratterizza pajsaġġ tal-informazzjoni li fil-parti l-kbira tiegħu huwa ddominat minn atturi politiċi, f'ħafna aspetti tissaħħaħ aktar bl-iżvilupp ta' teknoloġiji ġodda u bl-użu mifrux tal-midja soċjali. Filwaqt li dawn il-pjattaformi spiss jiġu ppreżentati bħala għodod li jistgħu jiftħu kanali u formati ġodda ta' komunikazzjoni, huma jiffunzjonaw ukoll bħala spazji fejn l-Intelliġenza Artifiċjali u s-sistemi algoritmiċi għandhom it-tendenza li jippremjaw il-polarizzazzjoni u l-ispettakolarizzazzjoni tal-kontenut. Konsegwentement, jeżisti r-riskju li dawn il-pjattaformi jiġġeneraw u jirriproduċu proċessi ta' razzjalizzazzjoni u jikkontribwixxu għall-inviżibbiltà tal-persuni razzjalizzati u tal-atturi soċjali impenjati fil-protezzjoni tad-drittijiet tal-bniedem u fil-ġlieda kontra kull forma ta' diskriminazzjoni.

Id-diffikultà li d-dibattitu pubbliku u medjatiku jiġi riorjentat f'kuntest immarkat mill-**kriminalizzazzjoni** mifruxa tal-migranti u tal-organizzazzjonijiet umanitarji u anti-razzisti stess ħarġet b'mod ċar waqt l-intervisti. L-iżvilupp ta' informazzjoni pluralista, ekwa u mhux diskriminatorja jeħtieġ riformi strutturali fil-livell regolatorju, kif ukoll fl-oqsma ekonomiċi, soċjali u kulturali; madankollu, il-kuntest politiku attwali u l-klima kulturali ma jidhrux partikolarment favorevoli. Fil-fatt, ir-rabta millqrib bejn il-politiki tal-migrazzjoni, tal-ażil u kontra d-diskriminazzjoni, minn naħa, u ċ-ċirkolazzjoni ta' messaġġi, retorika u aħbarijiet mgħobbija bi preġudizzji u sterjotipi (meta mhux espliċitament xenofobiċi u razzisti), min-naħa l-oħra, ħarġet b'mod partikolarment ċar.

Madankollu, jeżistu diversi oqsma ta' intervent li fihom tista' tiġi promossa l-bidla anke fin-nuqqas ta' riformi strutturali politiċi u istituzzjonali, kif juru xi esperjenzi u prattiki msemmija matul l-intervisti. Dawn l-interventi jaqgħu f'ħames oqsma ewlenin: politiki ta' reklutaġġ u miżuri li jiffaċilitaw l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika; taħriġ; strateġiji u azzjonijiet mmirati lejn il-prevenzjoni u l-kontrobattiment tad-diskors ta' mibegħda; il-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi; u inizjattivi ta' advokazzjoni tas-soċjetà ċivili. Barra minn hekk, jiġu promossi wkoll għadd ta' miżuri speċifiċi f'livell individwali u/jew informali. Harsa ġenerali lejn dawn l-oqsma tingħata hawn taħt, filwaqt li aktar dettalji jinsabu fir-rapporti nazzjonali individwali.

4.1 Reklutaġġ tal-persunal

> *"Il-miżura prinċipali biex jiġi żgurat ambjent mhux diskriminatorju hija l-aċċess għar-redazzjonijiet, sabiex l-informazzjoni tiġi diversifikata mis-sors tagħha, millmument stess li tinħoloq" (ES).*

Kif rajna, l-eliminazzjoni ta' ostakli kulturali, soċjali u ekonomiċi għall-aċċess għall-professjoni ġurnalistika hija kruċjali. L-eżempji msemmija mhumiex numerużi,

iżda juru li anke organizzazzjonijiet individwali jistgħu, jekk jagħżlu, jintervjenu permezz ta' politiki mmirati. Fl-Italja, inizjattiva waħda msemmija kienet tinvolvi multinazzjonali kbira fis-settur tat-teknoloġija avvanzata, li appoġġat internships imħallsa "riżervati" għal persuni razzjalizzati. Filwaqt li l-intenzjonijiet tajba tal-proġett ġew rikonoxxuti, l-intervistat irrimarka li l-proċess ta' għażla tal-kandidati kellu t-tendenza jiffavorixxi lil dawk li diġà huma privileġġjati, bi esperjenza preċedenti u b'perkorso edukattiv diġà komplut.

> *Il-problema, għalhekk, ma tistax tissolva billi jingħataw boroż ta' studju fi tmiem proċess li diġà huwa selettiv, iżda billi wieħed jaġixxi "upstream", billi jintervjeni fil-proċessi edukattivi bikrija u fil-mekkaniżmi ta' gwida. L-idea suġġerita hija li "jingħataw boroż ta' studju lill-iskejjel sekondarji", jiġifieri li jibda jiġi appoġġat it-talent potenzjali qabel ma l-ostakli ekonomiċi jeskluduh (IT).*

Inizjattiva simili ġiet imfakkra fi Spanja, fejn intervistat irrappurta li kiseb aċċess għall-qasam tal-ġurnaliżmu permezz ta' programm ta' master li offra għaxar boroż ta' studju għal studenti mill-Amerka Latina.

The New York Times, in-network Ġermaniż Deutsche Welle, u l-BBC ġew imsemmija bħala eżempji ta' referenza li implimentaw politiki interni mmirati lejn l-ugwaljanza fir-rigward tal-oriġini, il-ġeneru u/jew l-isfond soċjoekonomiku. B'mod partikolari, il-BBC adottat politiki ta' "diversity & inclusion" b'objettivi li jistgħu jitkejlu, bħall-programm "50:50"[13, i]mfassal biex jiżgura rappreżentanza ugwali bejn il-ġeneri fost il-preżentaturi u l-mistiedna fil-programmi. Sadanittant, ix-xandar pubbliku Ġermaniż introduċa servizzi multilingwi u spazji ta' aħbarijiet iddedikati għal komunitajiet ta' oriġini barranija residenti fil-pajjiż.

L-attendenza ta' programmi ta' master, il-parteċipazzjoni f'internships imħallsa u politiki mmirati ta' reklutaġġ huma, tabilħaqq, kanali privileġġjati ta' dħul għall-professjoni ġurnalistika. Madankollu, diversi intervistati kkritikaw l-użu ta' "kwoti", billi qiesuhom ineffettivi fin-nuqqas ta' bidla aktar profonda fil-kultura organizzattiva u ta' rieda akbar li jinstema', jinfetaħ djalogu u tiġi promossa kollaborazzjoni.

Aktar konvinċenti tidher il-promozzjoni ta' politiki ta' reklutaġġ li, permezz tal-użu ta' CVs anonimizzati, jipprijoritizzaw l-għarfien, il-ħiliet u l-esperjenza preċedenti bħala l-kriterji prinċipali għall-għażla tal-persunal. Politika formali ta' dan it-tip ġiet adottata jew imsemmija bħala prattika tajba minn diversi organizzazzjonijiet fl-Italja u fi Spanja.

4.2 Taħriġ

It-taħriġ tal-persunal huwa qasam ieħor meqjus bħala prijorità. F'dan il-każ, l-eżempji ta' prattiki tajba msemmija mill-intervistati jirrigwardaw prinċipalment organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

---

13 Il-proġett implimentat fil-uffiċini tal-aħbarijiet tal-BBC biex jinħeġġeġ l-ugwaljanza bejn is-sessi tkompla ġie estiż biex jissorvelja r-rappreżentazzjoni ibbażata fuq karatteristiċi personali oħra wkoll. **https://www.bbc.co.uk/5050**

Fi Spanja, il-Fondazzjoni CEPAIM teħtieġ li l-persunal il-ġdid kollu jtemm taħriġ online obbligatorju li jkopri l-ugwaljanza, l-anti-razzjiżmu u temi interkulturali, filwaqt li l-NGO Educo toffri korsijiet introduttorji obbligatorji dwar "l-inklużjoni" u l-ġeneru.

Fil-Greċja, żewġ organizzazzjonijiet intervistati kkonfermaw li korsijiet ta' taħriġ, seminars u workshops dwar opportunitajiet indaqs u diskriminazzjoni jiġu ppjanati, organizzati u/jew jinkludu proċess kontinwu ta' tagħlim. It-taħriġ kontra d-diskriminazzjoni jitqies bħala parti integrali u kontinwa mill-iżvilupp professjonali.

Fl-Italja, it-taħriġ promoss mill-assoċjazzjoni Carta di Roma għall-ġurnalisti u għall-iskejjel tal-ġurnaliżmu jiffoka speċifikament fuq il-promozzjoni ta' rappurtar preċiż dwar persuni migranti, applikanti għall-ażil u refuġjati u dwar il-komunitajiet Roma. Amnesty International żviluppat programmi ta' taħriġ għall-persunal dwar l-użu ta' lingwaġġ "inklużiv", filwaqt li Médecins Sans Frontières tħeġġeġ b'mod qawwi — iżda ma tirrikjedix — il-parteċipazzjoni tal-persunal f'korsijiet dwar "diversity & inclusion" (D&I) u tmexxija "inklużiva".

L-assoċjazzjoni SOS Malta ppromwoviet inizjattivi ta' taħriġ dwar il-litteriżmu medjatiku: l-appoġġ lill-edukaturi u liż-żgħażagħ biex jifhmu b'mod kritiku n-narrattivi dwar il-migrazzjoni jitqies strateġiku.

Fl-esperjenzi kollha msemmija, il-parteċipazzjoni ta' persuni razzjalizzati kemm fit-tfassil kif ukoll fit-twettiq tat-taħriġ hija karatteristika distintiva.

4.3 Prevenzjoni u kontrobattiment tad-diskors ta' mibegħda

Għalkemm it-tixrid ta' diskors ta' mibegħda xenofobiku u razzista huwa tħassib ewlieni fil-pajjiżi kollha involuti fir-riċerka, il-preżenza ta' strateġiji komprensivi għall-prevenzjoni u l-kontrobattiment tiegħu tibqa' limitata ħafna. Bosta organizzazzjonijiet għadhom nieqsa minn protokolli interni ċari, siguri u faċilment aċċessibbli biex jiġu rrappurtati każijiet ta' diskriminazzjoni u diskors ta' mibegħda.

L-aktar approċċ komuni identifikat matul l-intervisti huwa wieħed reattiv, implimentat primarjament permezz ta' moderazzjoni tal-kontenut u l-ibblukkar ta' kummenti ostili fuq il-midja soċjali.

Fl-Italja, Médecins Sans Frontières żviluppat strateġija aktar komprensiva billi stabbiliet linji gwida għall-ġestjoni tal-kummenti fuq il-paġni tagħha tal-midja soċjali u ħolqot messaġġi ewlenin biex iservu ta' ankra għall-inizjattivi differenti ta' komunikazzjoni esterna tagħha. It-tħassir tal-kummenti l-aktar vjolenti jiġi kkomplementat b'strateġiji ta' rispons għal kummenti ostili aktar raġunati, li jistrieħu fuq prinċipji umanitarji ta' ugwaljanza, ġustizzja, newtralità u anti-diskriminazzjoni.

Il-pjattaforma ta' komunikazzjoni Colory*, min-naħa tagħha, irrappurtat prattika li tidentifika temi rikorrenti fi ħdan kummenti ostili sabiex tiżviluppa risposta konsolidata, li mbagħad tiġi ppubblikata bħala messaġġ ġdid.

Fi Spanja, Servimedia ppubblikat gwida stilistika biex tipprevjeni d-diskors ta' mibegħda, filwaqt li PorCausa pproduċiet manwal dwar narrattivi alternattivi bbażat fuq tliet prinċipji gwida: li ma tingħatax risposta diretta għad-diskors ta' mibegħda; li jiġu pprijoritizzati l-uċuħ u l-istejjer personali fuq id-data fin-narrattivi; u li tiġi kkontestata d-dikotomija "aħna" u "huma".

Fil-Greċja, il-Hellenic League for Human Rights (HLHR) tiddependi fuq persunal kwalifikat ħafna biex tiżgura li l-ebda post tagħha ma jippromwovi diskors ta' mibegħda, xenofobiku, sessist jew forom oħra ta' diskors razzista.

Produzzjoni ta' narrattivi alternattivi

L-esperimentazzjoni b'strateġiji u prattiki għall-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi turi firxa wiesgħa ta' esperjenzi mmirati lejn it-tisħiħ tal-għarfien dwar forom differenti ta' xenofobija, razziżmu u diskors ta' mibegħda; l-użu ta' lingwaġġ aktar rispettiv u mhux diskriminatorju; l-awtoproduzzjoni tal-informazzjoni online u offline; u/jew il-kollaborazzjoni bejn persuni b'oriġini migratorja, movimenti soċjali u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, minn naħa, u l-midja, min-naħa l-oħra. Xi wħud mill-esperjenzi msemmija fl-intervisti huma illustrazzjonijiet hawn taħt.

Dokumentazzjoni u rappurtar tal-vjolenza razzista u d-diskors ta' mibegħda

Fil-Greċja, fejn id-data uffiċjali dwar il-vjolenza razzista hija limitata, in-Network għar-Reġistrazzjoni tal-Vjolenza Razzista (RVRN) jqis il-monitoraġġ, id-dokumentazzjoni u r-rappurtar tal-vjolenza razzista lill-awtoritajiet kompetenti bħala prijoritajiet strateġiċi. Ir-rapporti jinġabru esklużivament permezz ta' intervisti ma' persuni affettwati mir-razzjiżmu. Permezz ta' dan ix-xogħol, ir-RVRN jiddokumenta xejriet kwalitattivi u kwantitattivi tal-vjolenza razzista fil-pajjiż, jidentifika lakuni fis-sistemi ta' appoġġ għall-vittmi, jipprovdi rakkomandazzjonijiet lill-istituzzjonijiet u jippromwovi inizjattivi ta' sensibilizzazzjoni u taħriġ, ukoll permezz tal-pubblikazzjoni ta' rapporti annwali.

Fl-Italja, il-*Barometro dell'Odio* (Hate Barometer) ta' Amnesty International jissorvelja b'mod perjodiku d-diskors ta' mibegħda online billi jimmonitorja l-paġni tal-midja soċjali ta' figuri b'viżibbiltà pubblika, bl-appoġġ ta' netwerk ta' attivisti. Is-sejbiet jiġu kkumpilati f'rapport.

Promozzjoni ta' lingwaġġ rispettiv u mhux diskriminatorju

L-adozzjoni ta' politiki mmirati lejn il-promozzjoni ta' lingwaġġ mhux diskriminatorju fi ħdan l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili hija prattika oħra enfasizzata mir-riċerka. Minn din il-perspettiva, għalkemm organizzazzjoni umanitarja waħda biss fost dawk intervistati adottat politika formali, intervistati oħra enfasizzaw l-importanza li l-isforzi f'dan il-qasam jiġu kkoordinati aħjar.

Fost il-prattiki msemmija, minbarra l-inizjattivi ta' taħriġ diġà diskussi, hemm l-iżvilupp ta' politiki formali maħsuba biex jimmodifikaw il-lingwaġġ użat kemm internament kif ukoll esternament sabiex ikun aktar preċiż u mhux diskriminatorju; l-evitar ta' ċerti kliem jew espressjonijiet meqjusa bħala parti minn wirt Ewroċentriku u kolonjali (pereżempju t-termini "inklużjoni" u "ċivilizzazzjoni"), jew li għandhom it-tendenza jakkwistaw konnotazzjonijiet negattivi u derogatorji fid-diskors pubbliku (pereżempju t-termini "illegali" jew "migrant irregolari", it-terminu Taljan *clandestino*, jew l-użu tan-nom "migrant" mingħajr ma jirreferi għall-persuna bħala individwu jew ċittadin).

Il-produzzjoni ta' kontenut multilingwi hija prattika f'Malta biex titwessa' l-udjenza billi jitwaqqgħu l-ostakli lingwistiċi li, kif ġie osservat, jxekklu kemm il-produzzjoni kif ukoll il-konsum tal-informazzjoni minn persuni migranti u refuġjati. Il-ħolqien ta' glossarji ddedikati għall-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni ġie dokumentat ukoll fi Spanja u fl-Italja.

Awtroduzzjoni tal-informazzjoni

Id-diffikultà ta' aċċess għas-sistemi tal-midja mainstream ħeġġet it-tfaċċar ta' esperjenzi multipli ta' informazzjoni u komunikazzjoni awtoġestiti u indipendenti, kif ukoll forom ta' ġurnaliżmu taċ-ċittadini u ta' ġurnaliżmu komunitarju.

Minkejja ċerti limitazzjonijiet, il-pjattaformi diġitali ppermettew l-iżvilupp ta' forom ta' komunikazzjoni aktar orizzontali u parteċipattivi. Fuq il-midja soċjali u permezz ta' podcasts, il-vuċijiet ta' ġurnalisti indipendenti, attivisti u kreatturi b'oriġini migratorja qed isiru dejjem aktar viżibbli, u jużaw dawn l-għodod biex jiddekonstruixxu n-narrattivi mainstream.

Fl-Italja, proġetti bħal *Pandemic* fuq Instagram, mezzi indipendenti (bħal *Lo Spiegone*, *Will Media*, *Colory*), u podcasts prodotti minn kollettivi tad-dijaspora jrawmu konversazzjonijiet fil-fond ma' esperti u attivisti razzjalizzati, u juru li ġurnaliżmu alternattiv huwa possibbli: inqas sensazzjonalist, aktar infurmat u orjentat lejn id-djalogu.

Fil-livell Ewropew, inizjattivi bħal *4 New Neighbours* — proġett ta' ko-produzzjoni li jinvolvi migranti u komunitajiet lokali — juru li huwa possibbli li jinbnew narrattivi kondiviżi, fejn ir-rakkont isir pont għall-fehim reċiproku aktar milli ħajt ta' separazzjoni. Huwa ssuġġerit li l-futur jinsab proprju f'dan l-approċċ: fil-kollaborazzjoni bejn ġurnalisti, attivisti u atturi razzjalizzati, ibbażata fuq is-smigħ, ir-rispett u r-responsabbiltà kondiviża.

Fost l-esperjenzi ta' ġurnaliżmu minn isfel, *Seen* tispikka bħala pjattaforma diġitali bl-Ingliż li tħarreġ lil persuni ordinarji biex isiru narraturi tal-istejjer tagħhom stess. Il-mudell tagħha jgħaqqad il-ġurnaliżmu taċ-ċittadini ma' prattiki ta' organizzazzjoni komunitarja: il-ġurnalisti professjonali ma jibqgħux sempliċement intermedjarji, iżda faċilitaturi li jappoġġjaw lill-parteċipanti biex jirrakkontaw l-istejjer tagħhom b'kompetenza u b'għarfien. Dan l-approċċ jaqlibha l-ġerarkija tradizzjonali bejn min jitkel-

lem u min dwaru jitkellmu, u jipproponi metodoloġija parteċipattiva li fiha l-komunitajiet ma jibqgħux oġġetti ta' osservazzjoni, iżda suġġetti attivi tan-narrazzjoni.

L-istess prinċipju jsostni ħafna inizjattivi Taljani ta' ġurnaliżmu komunitarju[14], li jfittxu li jgħaqqdu r-rigorożità ġurnalistika mas-sensittività soċjali.

Esperjenza notevoli oħra hija *Colory*, pjattaforma ta' komunikazzjoni maħluqa biex tpinġi r-realtajiet ta' persuni b'oriġini migratorja li jgħixu fl-Italja. Il-proġett beda b'grupp fundatur primarjament ta' dixxendenza Afrikana, iżda gradwalment espanda n-netwerk tiegħu biex jinkludi persuni b'oriġini Sino-Taljana, Romani, Peruvjana u ħafna oħrajn. *Colory* tispikka għall-approċċ attiv u djalogiku tagħha: ma tistenniex biss l-istejjer, iżda tfittexhom, tikkuntattja lin-nies direttament, u tibni fiduċja u relazzjonijiet.

> *"It-tim editorjali jaħdem kuljum, jippubblika kontenut regolarment u jindirizza b'mod miftuħ il-kritika, anke meta din tikkonċerna żbalji jew rappreżentazzjonijiet mhux perfetti. L-għan mhuwiex li joffri immaġni illustrata tad-diversità, iżda li juri r-realtà fil-kumplessità kollha tagħha, filwaqt li jaċċetta x-xogħol iebes li jinvolvi d-djalogu interkulturali" (IT).*

F'Malta, grupp ta' ġurnalisti b'oriġini migratorja waqqaf pjattaforma online biex jipprovdi spazju għal narrattivi alternattivi, stejjer komunitarji u djalogu interkulturali. Għalkemm il-biċċa l-kbira tal-kontenut jiġi ppubblikat bit-Tork, posts u artikli magħżula jiġu kondiviżi bl-Ingliż permezz tal-midja soċjali, u b'hekk tiżdied l-aċċessibbiltà u l-involviment lil hinn mill-ostakli lingwistiċi. Il-missjoni tal-pjattaforma tirrifletti impenn dejjem jikber fost ġurnalisti migranti f'Malta biex jippromwovu ġurnaliżmu etiku, mhux diskriminatorju u ċċentrat fuq il-bniedem. Kif spjega intervistat, inizjattivi bħal dawn għandhom l-għan li "joffru l-istejjer li huma nieqsa" — stejjer li jenfasizzaw esperjenzi ta' kuljum, kontribuzzjonijiet u reżiljenza aktar milli rappreżentazzjonijiet immexxija mill-kriżi. F'dan il-każ, l-enfasi hija fuq il-kontrobattiment tan-narrattivi esklużjonarji billi l-vuċijiet tal-migranti jiġu ppreżentati bħala sorsi kredibbli aktar milli bħala suġġetti tal-istorja, billi jiġu murija ħajjiet ordinarji permezz ta' rakkonti ta' xogħol, kultura u parteċipazzjoni soċjali, billi jiġu evitati immaġnijiet li jsaħħu l-ħniena, il-vittimizzazzjoni jew il-biża', u billi jiġu adottati approċċi kollaborattivi fejn il-ġurnalisti u l-membri tal-komunità jikko-produċu kontenut li jirrifletti realtajiet kondiviżi.

Bl-istess mod, fi Spanja, inizjattivi medjatiċi awto-organizzati bħall-*Quiu*, *El Colombiano en España*, *Árabes en España* u *Enlace Latino* twaqqfu minn persuni b'oriġini migratorja minħabba d-diffikultajiet li jiltaqgħu magħhom meta jaħdmu mal-midja mainstream Spanjola. Hawnhekk ukoll, il-produzzjoni indipendenti ta' podcasts, bħal *Migrantes Anónimas*, tirrappreżenta opportunità ġdida biex jiġu ddekonstruwiti preġudizzji u sterjotipi u biex jiġu offruti narrattivi ġodda dwar il-migrazzjoni. Fil-Greċja, mudelli alternattivi u indipendenti ta' midja bħal *Solomon* u *Reporters Unit-*

---

14 Eżempji ta' ġurnaliżmu ċittadin fl-Italja jinkludu YouReporter, Blasting News, Fada Collective, u Cittadini Reattivi. Esperjenzi ta' ġurnaliżmu comunitarju saru, fost oħrajn, minn Domani, li jinvolvi s-sħab tiegħu fl-għażla ta' investigazzjonijiet u rapporti dettaljati.

ed ġew imsemmija bħala prattika tajba fil-preżentazzjoni ta' stejjer personali u kontra-narrattivi li jżidu l-viżibbiltà u jikkontestaw l-isterjotipi.15

Kollaborazzjoni bejn l-attiviżmu u l-midja

> *"Kieku nistgħu ngħaqqdu l-professjonaliżmu tal-ġurnalisti mal-empatija u l-aċċess li għandhom l-NGOs, l-impatt ikun enormi" (MT).*

Il-kollaborazzjoni bejn persuni b'oriġini migratorja, ġurnalisti tal-midja mainstream u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tista' ttejjeb b'mod sinifikanti l-immaġinarju kollettiv dwar persuni migranti, refuġjati u, b'mod aktar wiesa', persuni razzjalizzati. Ħafna mill-intervistati jaqsmu din il-fehma. L-esperjenza professjonali u l-firxa wiesgħa tal-midja mainstream, minn naħa, u l-istejjer, l-għarfien u n-networks soċjali tal-atturi tas-soċjetà ċivili, min-naħa l-oħra, jistgħu jkunu komplementari u jiffaċilitaw il-produzzjoni ta' narrattivi ħielsa minn sterjotipi u li jirrispettaw id-drittijiet tal-bniedem. Il-prattiki dokumentati jinkludu l-ftuħ, minn xi gazzetti mainstream, ta' spazji għal kontribuzzjonijiet u artikli miktuba minn persuni razzjalizzati; il-ħolqien ta' shortlists ta' esperti; kollaborazzjoni informali bejn ġurnalisti u attivisti b'oriġini migratorja fil-produzzjoni tal-kontenut; u relazzjonijiet bejn attivisti, gazzetti u stazzjonijiet tar-radju lokali. Madankollu, dawn jibqgħu esperjenzi straordinarji u intermittenti li, tal-inqas sa issa, ma rnexxielhomx jikkonsolidaw f'prattika sistemika.

15 Solomon huwa organizzazzjoni ta' aħbarijiet stabbilita minn emigranti (**https://wearesolomon.com/**) u Reporters United huwa netwerk ta' ġurnalisti medjatika indipendenti investigattivi ġewwa l-Greċja Jippromwovi ġurnalistiċi ta' investigazzjoni transfruntieri (**https://www.reportersunited.gr/en/**)

5. Proposti u Rakkomandazzjonijiet

It-trasformazzjoni tan-narrattivi u r-rappreżentazzjonijiet medjatiċi dwar persuni migranti, refuġjati u razzjalizzati u dwar persuni b'oriġini migratorja teħtieġ pluralità ta' interventi u l-involviment ta' atturi multipli: istituzzjonijiet nazzjonali, pubblikaturi u ġurnalisti, u s-settur tal-attiviżmu anti-razzista.

Hawn taħt inġabru fil-qosor il-proposti u r-rakkomandazzjonijiet ewlenin issuġġeriti mill-partijiet ikkonċernati intervistati, billi ssir distinzjoni bejn gwida ġenerali mmirata lejn dawk li jfasslu l-politika u atturi istituzzjonali (li ma ġewx ikkonsultati direttament f'din ir-riċerka) u proposti aktar speċifiċi mmirati lejn is-settur tal-midja u s-soċjetà ċivili.

5.1 Proposti u rakkomandazzjonijiet għall-politiċi u l-atturi istituzzjonali

It-tmiem ta' kampanji li jikkriminalizzaw lil persuni migranti, applikanti għall-ażil u refuġjati u lill-organizzazzjonijiet umanitarji u anti-razzisti ("kriminalizzazzjoni tas-solidarjetà"). B'mod partikolari, huwa neċessarju li titwaqqaf ir-repressjoni legali u ġudizzjarja ta' organizzazzjonijiet mhux governattivi involuti f'attivitajiet umanitarji, fl-akkoljenza u fl-inklużjoni soċjali ta' migranti u refuġjati, u fil-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni, ir-razzjiżmu u d-diskors ta' mibegħda.

Le għad-diskors ta' mibegħda politiku u istituzzjonali. Hija prijorità li jiġi kkontrobat b'mod effettiv it-tfassil u t-tixrid ta' diskors ostili, offensiv u diskriminatorju b'sottotesti xenofobiċi u razzisti minn rappreżentanti politiċi u istituzzjonali, inkluż permezz tal-promozzjoni jew l-appoġġ ta' azzjonijiet legali meta jkun meħtieġ. In-narrattiva istituzzjonali dominanti fil-livelli nazzjonali u Ewropej, li tiffrejmja l-migrazzjoni bħala kwistjoni ta' "sigurtà nazzjonali", ma tippromwovix ġestjoni aktar effiċjenti tal-politiki migratorji u tal-immigrazzjoni; għall-kuntrarju, tħeġġeġ il-polarizzazzjoni pubblika u t-tixrid ta' diskors u mġiba diskriminatorji u vjolenti, u b'hekk iddgħajjef il-koeżjoni soċjali.

It-twaqqif ta' pjattaformi permanenti ta' kollaborazzjoni biex jiġu ddefiniti u implimentati strateġiji nazzjonali kontra d-diskriminazzjoni u r-razzjiżmu, u għall-inklużjoni soċjali, filwaqt li tiġi żgurata l-parteċipazzjoni ta' migranti u refuġjati u persuni b'oriġini migratorja, kif ukoll persuni razzjalizzati, fil-proċessi tat-teħid ta' deċiżjonijiet.

It-tisħiħ tal-qafas legali kontra d-diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol, u b'mod speċifiku fis-settur tal-midja, u l-iżgurar tal-implimentazzjoni effettiva tiegħu, b'attenzjoni partikolari għas-salvagwardja tal-pluraliżmu fis-sistema tax-xandir pubbliku.

Appoġġ għall-ħolqien ta' netwerks nazzjonali ta' spazji u servizzi sikuri għar-rappurtar u d-denunzja tad-diskriminazzjoni, tal-vjolenza u tad-diskors ta' mibegħda xenofobiku jew razzista.

Żvilupp ta' linji gwida nazzjonali dwar il-pluraliżmu kulturali fil-midja, fejn dawn huma assenti jew mhux implimentati b'mod effettiv, sabiex jiggwidaw l-għażla u l-użu tal-lingwaġġ u tal-immaġini, kif ukoll il-politiki editorjali, f'konformità mal-prinċipji ta' ugwaljanza u opportunitajiet indaqs.

Iżgurar u protezzjoni tal-libertà tal-informazzjoni. Jeħtieġ li jiġu adottati miżuri konkreti u f'waqthom biex jiġi indirizzat il-klima ostili li jiffaċċjaw il-ġurnalisti, filwaqt li tiġi mħarsa l-awtonomija u l-indipendenza tagħhom, peress li stampa ħielsa u sikura hija essenzjali għal ġurnaliżmu kritiku li jista' jidentifika u jikkontrobat ir-razzjiżmu strutturali.

It-tisħiħ tal-appoġġ istituzzjonali fit-tul, inkluż finanzjarju, biex titrawwem il-kollaborazzjoni bejn kollettivi ta' persuni razzjalizzati, organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u mezzi tal-midja impenjati li jipproduċu informazzjoni preċiża, etika u responsabbli, kif ukoll li jipprevjenu u jikkontrobattu d-diskors ta' mibegħda.

5.2 Proposti u rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-pubblikaturi, lill-ġurnalisti u lill-attivisti anti-razzisti

Hawn taħt jingħata sommarju tal-proposti u r-rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-professjonisti tal-midja u lis-settur tal-attiviżmu anti-razzista. Il-proposti huma organizzati f'erba' oqsma tematiċi ewlenin:

1. Politiki interni għal ġurnaliżmu pluralistiku;
2. Taħriġ dwar l-ugwaljanza u kontra kull forma ta' diskriminazzjoni;
3. Innovazzjoni tal-politiki editorjali u tal-istrateġiji ta' komunikazzjoni;
4. Trasformazzjoni tan-narrattivi.

1. Politiki interni għal informazzjoni pluralista u mhux diskriminatorja

Midja

- Jagħmlu impenn editorjali **formali u espliċitu** għad-diversifikazzjoni tal-persunal u għall-pluraliżmu fi ħdan ir-redazzjonijiet.
- Jintroduċu **inċentivi professjonali** (eż. premjijiet, boroż ta' studju, sejħiet għal finanzjament) biex jiġi promoss ġurnaliżmu pluralistiku u bilanċjat dwar temi relatati mal-migrazzjoni.
- Jintroduċu **shortlists tematiċi** għar-reklutaġġ ta' esperti/interlokuturi u sorsi ewlenin.
- Jadottaw **linji gwida** editorjali dwar l-użu xieraq tal-lingwaġġ, sabiex tiġi evitata terminoloġija mhux preċiża jew diskriminatorja.
- Jintroduċu għodod **interni ta' monitoraġġ** fir-redazzjonijiet biex jiġu vvalutati l-pluraliżmu tat-temi u tal-kontenut.
- Jissorveljaw b'mod sistematiku u strutturali r-rappreżentazzjoni ta' **persuni**

b'oriġini migratorja u persuni razzjalizzati fil-midja mainstream, b'attenzjoni partikolari għal programmi ta' aħbarijiet u ta' ġrajjiet kurrenti.

- Joħolqu **spazji ta' konsulenza u appoġġ professjonali** għal ġurnalisti applikanti għall-ażil u refuġjati.
- Jadottaw politiki u **protokolli interni kontra d-diskriminazzjoni fil-kuntesti organizzattivi, inkluż mekkaniżmi ta' rapportar sikuri u protetti għal inċidenti ta' diskriminazzjoni.**
- Jagħtu attenzjoni u spazju akbar lil rapporti u **osservazzjonijiet ta' organizzazzjonijiet u korpi internazzjonali dwar ir-razzjiżmu.**

Organizzazzjonijiet tas-Soċjetà Ċivili (OSC)

- **Joħolqu spazji** ta' djalogu u skambju mas-settur tal-midja.
- Jissorveljaw **ir-rappreżentazzjoni ta' persuni b'oriġini migratorja u persuni razzjalizzati** fi ħdan l-organizzazzjonijiet non-profit.

Midja u OSC

- Jibnu **alleanzi strateġiċi** bejn ġurnalisti, akkademiċi, kollettivi ta' persuni migranti u OSC, u joħolqu spazji kondiviżi għal taħriġ, tagħlim reċiproku u produzzjoni tal-kontenut.
- Jadottaw **politiki formali biex jiżguraw opportunitajiet indaqs fir-reklutaġġ,** pereżempju permezz ta' proċessi ta' għażla ta' CVs anonimizzati.
- Jippromwovu **l-parteċipazzjoni ta' persuni b'oriġini migratorja u persuni razzjalizzati fl-istrutturi tat-teħid tad-deċiżjonijiet.**
- Jadottaw **politiki formali interni dwar il-lingwa,** li jirregolaw kemm il-komunikazzjoni interna kif ukoll dik esterna, sabiex tiġi żgurata l-preċiżjoni u l-ugwaljanza.

2. Taħriġ għall-ugwaljanza u kontra kull forma ta' diskriminazzjoni

Midja

- Jintegraw **edukazzjoni kontra r-razzjiżmu** fil-kurrikuli tal-ġurnaliżmu kemm fil-livell sekondarju kif ukoll f'dak tal-edukazzjoni terzjarja, sabiex jiġi żgurat taħriġ bikri dwar l-ugwaljanza, il-komunikazzjoni interkulturali u l-ġurnaliżmu etiku.
- Jiżviluppaw **moduli ta' taħriġ interni** għall-ġurnalisti, professjonisti tal-midja u l-maniġment superjuri dwar il-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni.
- Iniedu programmi ta' **żvilupp professjonali kontinwu** għall-ġurnalisti, edituri u professjonisti tal-komunikazzjoni dwar suġġetti bħall-anti-razzjiżmu, il-preġudizzju inkonxju, il-ġurnaliżmu interkulturali, id-drittijiet tal-bniedem, il-prinċipji kontra d-diskriminazzjoni u l-kuntest politiku tal-migrazzjoni.

- Jippjanaw **seminars obbligatorji** għall-membri kollha tal-ordnijiet u l-assoċjazzjonijiet professjonali, b'enfasi fuq in-non-diskriminazzjoni u d-drittijiet tal-bniedem.
- Jippjanaw inizjattivi ta' **taħriġ immirati lejn it-trasformazzjoni tal-kulturi organizzattivi interni,** sabiex jiġu indirizzati prattiki ta' esklużjoni, diskriminazzjoni u kultura maskilista fi ħdan l-organizzazzjonijiet tal-midja.

Midja u OSC

- Jippromwovu **inizjattivi ta' litteriżmu medjatiku** sabiex jissaħħaħ aċċess aktar infurmat għall-informazzjoni u tittejjeb il-kapaċità li jiġu rikonoxxuti narrattivi qarrieqa.
- Jintegraw **moduli dwar l-etika tal-midja u l-ġlieda kontra d-diskriminazzjoni** fil-programmi ta' studju tal-ġurnaliżmu u tal-komunikazzjoni.
- Jappoġġjaw l-iżvilupp ta' proġetti ta' **tagħlim esperjenzjali** li jlaqqgħu flimkien studenti tal-ġurnaliżmu u komunitajiet migranti.
- Jinkoraġġixxu l-iżvilupp ta' **moduli ta' taħriġ ko-disinjati u ko-implimentati** minn ġurnalisti u kollettivi razzjalizzati u anti-razzisti, kemm fil-fażi ta' disinn kif ukoll f'dik ta' implimentazzjoni.

3. Innovazzjoni tal-politiki editorjali u tal-istrateġiji ta' komunikazzjoni

Midja

- Jappoġġjaw **proġetti editorjali pluralistiċi** li jsaħħu u jagħmlu viżibbli l-għarfien u l-kompetenzi professjonali tal-persunal kollu tar-redazzjoni.
- Jevitaw il-**ghettoizzazzjoni tematika:** ġurnalisti u esperti b'oriġini migratorja jew razzjalizzati għandhom jingħataw opportunitajiet biex ikopru temi ta' interess ġenerali — bħall-akkomodazzjoni, l-ekonomija, l-isport jew il-kultura — u mhux jiġu limitati għal kwistjonijiet relatati mal-migrazzjoni.
- Jippromwovu sħubijia ma' **kollettivi ta' migranti u ma' OSC** għall-ko-ħolqien tal-kontenut, u b'hekk joffru lill-komunitajiet migranti opportunitajiet akbar biex jipparteċipaw fit-tiswir tan-narrattivi.
- Jinkoraġġixxu **politiki fil-livell tar-redazzjoni** dwar il-moderazzjoni taddiskors ta' mibegħda, il-pluraliżmu tas-sorsi u r-rappreżentazzjoni viżiva preċiża.
- Jipprovdu **informazzjoni ta' servizz pubbliku** mfassla għall-komunitajiet migranti (eż. gwidi, informazzjoni legali).

OSC

- Jagħmlu **investimenti strutturali fil-kapaċità ta' komunikazzjoni.**
- Jippjanaw il-komunikazzjoni u n-narrattivi b'mod **strateġiku,** billi jaqbżu minn approċċ reattiv għal wieħed proattiv.

- Jiżviluppaw **aġenda ta' komunikazzjoni awtonoma u indipendenti,** mhux subordinata għad-dibattiti politiċi jew medjatiċi.
- Jiddeterminaw **politiki interni** għall-prevenzjoni u l-kontrobattiment tad-diskors ta' mibegħda.
- Jinnnovaw **il-formati narrattivi:** użaw pjattaformi ġodda u formati awdjo-viżivi, bħal podcasts u vidjows qosra, biex jipproduċu narrattivi alternattivi u jilħqu udjenzi iżgħar fl-età.

Midja u OSC

- Jniedu u jappoġġjaw **inizjattivi ta' ġurnaliżmu taċ-ċittadini u komunitarju.**

4. Trasformazzjoni tan-narrattivi

Midja

- **Ibiddlu l-paradigma**: minn rappurtar dwar persuni migranti u razzjalizzati għal rappurtar magħhom.
- Jiżguraw **il-parteċipazzjoni attiva ta' migranti u refuġjati** fil-preżentazzjoni tal-istejjer tagħhom stess.
- **Japprofondixxu u jumanizzaw il-kopertura tal-aħbarijiet:** in-narrattivi għandhom jipprijoritizzaw l-istejjer personali (storytelling) fuq id-data, jiffrejmjew il-migrazzjoni bħala fenomenu soċjali strutturali aktar milli bħala avveniment eċċezzjonali jew ta' emerġenza, u jevitaw is-sensazzjonaliżmu.
- **Jivverifikaw il-kontenut mal-persuni kkonċernati,** fejn possibbli, qabel il-pubblikazzjoni ta' artikli dwar kwistjonijiet sensittivi — b'mod partikolari meta jkopru minuri barranin mhux akkumpanjati, applikanti għall-ażil u refuġjati, jew vjolenza razzista, speċjalment meta mwettqa minn aġenziji tal-infurzar tal-liġi.

OSC

- **Iżidu l-koordinazzjoni u jnaqqsu l-frammentazzjoni:** il-bini ta' massa kritika u l-konverġenza lejn strateġiji komuni ta' komunikazzjoni u advokazzjoni huma essenzjali, inkluż l-allinjament tal-messaġġi ewlenin u tal-lingwaġġ fejn possibbli.
- Jenfasizzaw **l-aspetti pożittivi u l-kontribuzzjonijiet** ta' migranti, refuġjati u persuni razzjalizzati għall-iżvilupp kulturali, soċjali u ekonomiku.
- **Jiddiversifikaw il-qafas argumentattivi:** minbarra narrattivi bbażati fuq id-drittijiet tal-bniedem, jinkorporaw argumenti relatati mas-suq tax-xogħol, l-ekonomija u s-sostenibbiltà, pereżempju billi jenfasizzaw il-kontribuzzjonijiet tal-migranti għas-sistemi ta' welfare, it-tkabbir ekonomiku u l-iskemi tal-pensjonijiet, sabiex jilħqu udjenzi aktar konservattivi jew xettiċi.
- **Ittejjbu l-aċċessibbiltà u ċ-ċarezza tal-messaġġi**: il-komunikazzjoni anti-razzista għandha tevita lingwaġġ eċċessivament akkademiku jew aw-

toreferenzjali u minflok tadotta lingwa aktar ċara u aċċessibbli li tilħaq ud-jenzi usa'.

Midja u OSC

- Jabbandunaw **approċċi paternalistiċi u vittimizzanti** fin-narrattivi dwar migranti, applikanti għall-ażil, refuġjati u persuni razzjalizzati.
- Jiżguraw **użu responsabbli tal-immaġini:** iżommu koerenza bejn l-immaġini u l-kontenut; jevitaw immaġnijiet sensazzjonalistiċi, pietistiċi, de-umanizzanti jew vittimizzanti; u jissalvagwardjaw il-privatezza ta' persuni vulnerabbli.
- Jirrikonoxxu lil migranti, refuġjati u persuni razzjalizzati bħala **aġenti u sorsi ta' informazzjoni,** mhux biss bħala suġġetti tar-rappurtar.

6. Sommarju tas-sejbiet ewlenin u konklużjonijiet

Dawn il-paġni jippreżentaw analiżi indipendenti tal-mekkaniżmi strutturali ekonomiċi, soċjali, istituzzjonali u kulturali li jfasslu l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, l-istruttura u l-kontenut tan-narrattivi medjatiċi dwar persuni migranti, refuġjati u razzjalizzati u persuni b'oriġini migratorja, kif ukoll il-forom ta' diskriminazzjoni u razzjiżmu rikorrenti fis-settur tal-informazzjoni fil-Greċja, fl-Italja, f'Malta u fi Spanja.

L-analiżi tibbaża ruħha fuq l-erba' rapporti nazzjonali prodotti fil-qafas tal-proġett MILD (More correct Information, Less Discrimination) minn AMAM (MT), ANTIGONE – Information and Documentation Center on Racism, Ecology, Peace and Environment (GR), Associazione Carta di Roma u Lunaria APS (IT), u Maldita.es (ES).

Mingħajr ma tgħid li hija eżawrjenti, ir-rapport jidentifika b'ċarezza suffiċjenti għadd ta' **karatteristiċi strutturali komuni** li jikkaratterizzaw l-ekosistema tal-informazzjoni u tal-komunikazzjoni soċjali relatata ma' persuni migranti u refuġjati, persuni b'oriġini migratorja u individwi razzjalizzati fl-erba' pajjiżi eżaminati.

Ir-rapport huwa strutturat **f'ħames kapitoli,** preceduti minn deskrizzjoni tal-metodoloġija adottata biex titwettaq studju **kwalitattiv** ibbażat fuq intervisti ma' total ta' 68 parti interessata magħżula fost professjonisti li jaħdmu fis-settur tal-midja u tas-soċjetà ċivili.

Il-Kapitolu 1 jikkuntestwalizza n-narrattivi medjatiċi dwar il-migrazzjoni, u jenfasizza diversi xejriet strutturali li jikkontribwixxu għall-persistenza ta' informazzjoni li għadha affettwata minn preġudizzji, sterjotipi, diskriminazzjoni, narrattivi distorti u qarrieqa, u, f'ħafna każijiet, informazzjoni falza. Tingħata attenzjoni partikolari għall-bidliet demografiċi, politiċi, fil-qasam tal-informazzjoni u tas-sistemi tal-komunikazzjoni tal-massa, u għar-relazzjoni bejn il-midja u l-poter.

Minn **perspettiva demografika,** it-tixjiħ tal-popolazzjoni li jikkaratterizza l-pajjiżi Ewropej — indirizzat b'mod insuffiċjenti permezz ta' riformi strutturali f'waqthom fl-oqsma ekonomiċi, fiskali u soċjali — iġġenera żbilanċi ġodda li jaffettwaw is-sostenibbiltà tal-finanzi pubbliċi u kkontribwixxa għall-emerġenza ta' kunflitti soċjali ġodda.

Minn **perspettiva politika,** il-pajjiżi Ewropej (u lil hinn) jidher li kkonsolidaw approċċi li dejjem aktar jirrestrinġu d-dritt għall-migrazzjoni u d-dritt għall-ażil, jillimitaw id-dritt għall-akkoljenza u jsaħħu programmi u inizjattivi mmirati lejn l-esternalizzazzjoni tal-fruntieri lejn pajjiżi terzi sabiex jitnaqqas kemm jista' jkun in-numru ta' ċittadini ta' pajjiżi terzi. Dan il-kuntest ma jiffaċilitax il-prevenzjoni jew ir-rispons għad-diskors ta' mibegħda xenofobiku u razzista.

Is-sistema tal-informazzjoni nnifisha għaddejja minn trasformazzjonijiet sinifikanti, kemm f'termini ta' konsum u produzzjoni tal-informazzjoni kif ukoll minn

perspettiva teknoloġika, notevolment minħabba t-tixrid tal-Intelliġenza Artifiċjali. Fost l-effetti multipli tal-innovazzjoni teknoloġika hemm il-potenzjal li jiġu amplifikati r-riskji relatati mat-tixrid online ta' preġudizzji, sterjotipi u informazzjoni falza.

Ir-relazzjoni bejn is-sistema tal-midja u l-poter politiku tinfluwenza wkoll b'mod sinifikanti l-aġenda tad-dibattitu pubbliku dwar dawn il-kwistjonijiet: il-migrazzjoni toħroġ bħala qasam ta' konfront politiku u għalhekk tiġi amplifikata mill-kopertura medjatika f'termini allarmistiċi u delegittimanti.

Il-Kapitolu 2 jipprovdi ħarsa ġenerali lejn il-kuntest intern tal-organizzazzjonijiet intervistati, b'referenza għall-kompożizzjoni tal-persunal u l-livell ta' għarfien tan-natura strutturali tar-razzjiżmu kemm fi ħdan kif ukoll barra l-organizzazzjonijiet.

Maġġoranza kbira tar-rispondenti **(69.9 %) irrappurtaw il-preżenza ta' persuni b'oriġini migratorja fil-post tax-xogħol tagħhom**; madankollu, ħarġet lakuna sinifikanti bejn ir-risposti tal-organizzazzjonijiet tal-midja (55.8 %) u dawk tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili (92 %).

Fl-erba' pajjiżi kollha kien hemm rikonoxximent ċar tal-eżistenza ta' **problema strutturali relatata mal-aċċess għall-professjoni**. Il-persistenza ta' preġudizzji kulturali qawwija u ta' viżjoni Ewroċentrika — identifikata minn xi rispondenti b'oriġini migratorja bħala li għandha għeruq kolonjali — tikkoinċidi ma' ostakli soċjali u ekonomiċi li jxekklu l-aċċess għall-ġurnaliżmu.

L-ostakli identifikati, b'varjazzjonijiet bejn il-pajjiżi, jinkludu: **kompetenza limitata fil-lingwa** nazzjonali (Malta, Spanja u Greċja); **sfond ta' klassi** u **kundizzjonijiet ekonomiċi** (Italja u Spanja); **ostakli legali u burokratiċi** għar-rikonoxximent tal-kwalifiki u għall-ksib ta' permessi ta' residenza (Malta, Spanja u Greċja); innuqqas ta' **perspettiva kulturali polikentrika**; u n-nuqqas mifrux ta' politiki attivi għall-opportunitajiet indaqs u kontra d-diskriminazzjoni. Il-maġġoranza tar-rispondenti ddikjaraw li ma jeżistux linji gwida jew oqfsa formali għar-reklutaġġ fi ħdan l-organizzazzjonijiet tagħhom.

Id-dinamiki organizzattivi interni huma aggravati aktar **mil-limitazzjonijiet tal-politiki u s-sistemi legali nazzjonali kontra d-diskriminazzjoni,** kif ukoll minn forom espliċiti ta' **razzjiżmu istituzzjonali.**

Għalkemm **l-għarfien tan-natura radikata tar-razzjiżmu** u tal-influwenza tiegħu fuq l-aċċess għall-professjoni ġurnalistika, il-mudelli organizzattivi, il-politiki editorjali, il-kontenut u l-formati narrattivi jidher sod fost l-organizzazzjonijiet u l-mezzi tal-midja intervistati, **ir-razzjiżmu għandu t-tendenza li jiġi pperċepit bħala problema esterna għall-post tax-xogħol** proprju. B'mod ġenerali, **tippersisti diffikultà fir-rikonoxximent ta' forom sottili jew impliċiti ta' razzjiżmu** strutturali inkorporati fil-prattiki ta' reklutaġġ, ġestjoni, relazzjonijiet u produzzjoni tal-kontenut fis-sistema tal-midja (u, sa ċertu punt, fis-soċjetà ċivili).

78% tar-rispondenti rrappurtaw li **jużaw lingwaġġ mhux diskriminatorju** internament; madankollu, żewġ organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili biss fl-Italja

u fi Spanja rrappurtaw li formalizzaw politiki interni speċifiċi dwar din il-kwistjoni. L-adegwatezza tal-lingwa tidher li tiddependi aktar fuq is-sensittività individwali milli fuq l-adozzjoni ta' politiki editorjali strutturati. Il-lingwa tibqa' sfida wkoll fis-soċjetà ċivili, fejn organizzazzjonijiet anti-razzisti u komunitajiet razzjalizzati jissieltu biex jiżviluppaw lessiku kondiviż u aċċessibbli għal udjenzi usa'.

Fl-erba' pajjiżi kollha ħarġet b'mod ċar l-urġenza li jiġi indirizzat it-tixrid online tad-diskors ta' **mibegħda xenofobiku** u razzista. Persuni migranti, applikanti għall-ażil u razzjalizzati, kif ukoll il-komunitajiet Roma, huma fost il-miri ewlenin tal-vjolenza online. Madankollu, strateġiji konsolidati ta' prevenzjoni u rispons jidhru li huma nieqsa. Il-prattiki eżistenti fis-setturi tal-midja u tas-soċjetà ċivili jibqgħu fil-biċċa l-kbira frammentati u reattivi aktar milli preventivi jew proattivi. L-assenza ta' strateġiji strutturati biex jiġi indirizzat id-diskors ta' mibegħda hija parti minn kuntest usa', komuni għall-pajjiżi kollha analizzati, fejn is-settur tal-midja huwa kkaratterizzat **minn nuqqas ta' politiki formali kontra d-diskriminazzjoni,** protokolli interni ċari u kanali viżibbli, siguri, kunfidenzjali u aċċessibbli għar-rappurtar ta' fastidju u diskriminazzjoni fuq il-post tax-xogħol.

Il-Kapitolu 3 jeżamina kif tiġi prodotta l-informazzjoni, b'enfasi fuq il-vuċijiet, it-temi, il-qafas narrattivi u l-gruppi ewlenin stigmatizzati.

Vuċijiet narrattivi. 91 % tar-rispondenti kkonfermaw il-persistenza ta' **problema ta' inviżibbiltà** tal-vuċijiet ta' persuni b'oriġini migratorja fin-narrattivi tal-midja mainstream. Persuni razzjalizzati għandhom it-tendenza li jkunu oġġetti tan-narrattiva aktar milli suġġetti u sorsi awtonomi. Il-vuċijiet politiċi u istituzzjonali jibqgħu dominanti.

Il-problema ta' **viżibbiltà distorta** toħroġ meta persuni razzjalizzati jkunu preżenti iżda rrappreżentati permezz ta' rwoli sterjotipiċi jew użati bħala "xhieda" biex isaħħu narrattivi ta' vulnerabbiltà jew vittimizzazzjoni. Tippersisti forma ta' **ghettoizzazzjoni tematika,** b'każijiet rari fejn jiġu kkonsultati bħala esperti fuq temi ta' interess ġenerali.

L-innovazzjonijiet jiġu l-aktar minn ġ**enerazzjoni ġdida ta' awturi b'oriġini migratorja** li jintroduċu narrattivi ibridi u intersezzjonali fid-dibattitu pubbliku, li jgħaqqdu r-razzjiżmu, il-ġeneru u l-klassi, b'mod partikolari permezz tal-midja soċjali.

Qafas narrattivi. In-narrattivi dominanti għandhom it-tendenza li juru l-migrazzjoni bħala **fenomenu problematiku** (kelma ewlenija: kriżi) u bħala theddida (kelma ewlenija: invażjoni). L-immaġni medjatika ta' persuni li jaslu bil-baħar saret simbolu semplifikat tal-migrazzjoni, imsaħħaħ minn **sterjotipizzazzjoni viżiva** li, anke jekk mhux intenzjonata, tqajjem biża', ħniena jew distanza aktar milli familjarità u empatija.

Qafas rikorrenti ieħor juri lill-persuni migranti bħala **"piż"** li **"jhedded"** il-pajjiż ta' wasla, jiddestabilizza s-sistema ta' welfare u s-suq tax-xogħol, u jġorr riskju ta' żieda fid-devjanza soċjali jew telf ta' "identità kulturali u nazzjonali".

Sterjotipi ta' tipi differenti jikkontribwixxu għar-riproduzzjoni ta' inugwaljanzi soċjali u diskriminazzjoni, b'mod partikolari meta juru lill-migranti b'mod **pietistiku jew paternalistiku**. Fl-erba' pajjiżi kollha hemm **assenza konsistenti ta' kopertura medjatika li tindirizza r-razzjiżmu** strutturali: in-narrattivi għandhom it-tendenza li jiffokaw fuq atti individwali ta' aggressjoni, speċjalment dawk li jimmiraw lejn figuri pubbliċi.

Gruppi fil-mira. Persuni ta' dixxendenza Afrikana, il-komunitajiet Roma u ġenerazzjonijiet żgħażagħ tal-Afrika ta' Fuq huma fost il-gruppi l-aktar esposti għal stigmatizzazzjoni xenofobika u razzista, b'varjazzjonijiet marbuta mal-kuntesti nazzjonali. It-tim Malti ddeskriva dan il-fenomenu bħala **"empatija selettiva"**, li tirreferi għat-tendenza li jiġu umanizzati ċerti gruppi migranti aktar minn oħrajn, u tirrifletti ġerarkiji usa' ffurmati minn prossimità kulturali, preġudizzji reliġjużi u diskors politiku.

***Mudelli narrattivi*. Polarizzazzjoni, deumanizzazzjoni, sensazzjonaliżmu u simplifikazzjoni eċċessiva** joħorġu bħala l-erba' nuqqasijiet l-aktar rikorrenti fin-narrattivi tal-midja.

Fis-settur tal-attiviżmu anti-razzista u tal-komunikazzjoni tas-soċjetà ċivili, il-limitazzjonijiet ewlenin jinkludu **diffikultajiet fl-adozzjoni ta' approċċ strateġiku għall-komunikazzjoni.** Flimkien man-**nuqqas ta' riżorsi**, il-**frammentazzjoni** organizzattiva, id-diffikultà fl-iżvilupp ta' lessiku u strateġija ta' komunikazzjoni kondiviżi, u **d-diversifikazzjoni insuffiċjenti tal-qafas narrattivi** jikkostitwixxu sfidi sinifikanti. Skont xi partijiet interessati, hemm bżonn li wieħed jaqbeż argument purament umanitarju u jorbot aktar id-diskors dwar il-migrazzjoni ma' politiki soċjali u ekonomiċi strutturali usa'.

Il-Kapitolu 4 jippreżenta **esperjenzi diġà implimentati** fl-erba' pajjiżi biex jippromwovu politiki ta' prevenzjoni u l-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi. Ir-riċerka tenfasizza eżempji ta' kollaborazzjoni sistematika bejn attivisti u ġurnalisti, li joffru għarfien prezzjuż dwar politiki ta' reklutaġġ, taħriġ, prevenzjoni u rispons għad-diskors ta' mibegħda, produzzjoni ta' narrattivi alternattivi u awtoproduzzjoni tal-informazzjoni. Radju komunitarju, ġurnaliżmu taċ-ċittadini u komunitarju, kooperazzjoni ma' universitajiet fl-iżvilupp ta' moduli ta' taħriġ, u spazji medjatiċi kollettivi mwaqqfa minn professjonisti razzjalizzati jindikaw trajettorji promettenti ta' bidla.

Il-Kapitolu 5 jiddeskrivi proposti u rakkomandazzjonijiet immirati biex jixprunaw bidla strutturali, billi jidentifika bħala atturi ewlenin lill-atturi politiċi u istituzzjonali, lill-pubblikaturi u lill-ġurnalisti, kif ukoll lill-movimenti u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili.

Huwa meħtieġ impenn **istituzzjonali qawwi** u effettiv biex jiġu ridisinjati l-politiki tal-migrazzjoni u tal-ażil, is-sistemi ta' akkoljenza u inklużjoni soċjali, il-miżuri kontra d-diskriminazzjoni u l-prevenzjoni tad-diskors ta' mibegħda, inkluż diskors ta' mibegħda politiku u istituzzjonali.

Il-midja u s-soċjetà ċivili huma msejħa biex jikkollaboraw f'erba' oqsma prijoritarji: 46 proposta u rakkomandazzjoni jindirizzaw politiki organizzattivi interni, taħriġ, politiki editorjali u strateġiji ta' komunikazzjoni, u l-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi. Politiki ta' reklutaġġ mhux diskriminatorji, awtonomija akbar mill-aġendi u d-diskors politiċi, attivitajiet sistematiċi ta' tagħlim u taħriġ, l-introduzzjoni ta' sistemi ta' monitoraġġ tal-pluraliżmu tal-persunal, tal-lingwa, tal-istruttura narrattiva u tal-kopertura tematika, ippjanar strateġiku tal-komunikazzjoni u investiment mis-soċjetà ċivili, l-adozzjoni ta' protokolli interni għar-rappurtar tad-diskriminazzjoni u tad-diskors ta' mibegħda, u innovazzjoni fil-formati u l-kanali medjatiċi huma interventi sistematiċi li jistgħu jiffaċilitaw il-produzzjoni u ċ-ċirkolazzjoni ta' informazzjoni aktar preċiża dwar il-migrazzjoni, ħielsa minn sterjotipi u preġudizzji diskriminatorji.

Huwa għalhekk essenzjali li tingħeleb in-nuqqas ta' fiduċja reċiproka li spiss tikkaratterizza r-relazzjonijiet bejn il-professjonisti tal-midja u s-soċjetà ċivili. **Il-bini ta' netwerks** kollaborattivi bejn mezzi tal-midja, gruppi razzjalizzati, akkademiċi, organizzazzjonijiet umanitarji u anti-razzisti — kemm fit-taħriġ tal-persunal kif ukoll fil-produzzjoni tal-kontenut — jidher strateġiku.

Fir-realtà inċerta u kumplessa li fiha ninsabu mġiegħla naħdmu, il-ħolqien ta' alleanzi li jivvalorizzaw l-għarfien, l-esperjenza, il-ħiliet professjonali, in-netwerks relazzjonali u l-kreattività jidher li huwa wieħed mill-ftit spirti ta' opportunità li fadal biex jitneħħew it-**tossiċitajiet mid-dibattitu** pubbliku u medjatiku dwar il-migrazzjoni, li qed ikun dejjem aktar immarkat minn polarizzazzjoni, strumentalizzazzjoni u sfruttament politiku ċiniku.

Esperjenzi kollaborattivi u informazzjoni awtoprodotta, flimkien ma' **formati ġodda ta' komunikazzjoni** żviluppati minn ġenerazzjonijiet iżgħar ta' ġurnalisti u attivisti, partikolarment online, joffru raġunijiet għal ottimiżmu fir-rigward tal-introduzzjoni ta' lingwaġġi, stili u strateġiji narrattivi innovattivi fil-midja mainstream, kapaċi jirrappreżentaw il-kumplessità u l-kompożizzjoni pluralista tas-soċjetajiet kontemporanji.

Mhuwiex biss kwistjoni ta' diversifikazzjoni tal-vuċijiet fin-narrattiva, iżda ta' żgurar li l-persuni razzjalizzati jkunu fuq quddiem nett **fit-tmexxija ta' bidla strutturali** li ma tistax tiġi delegata biss għas-sensittività individwali. Dan jeħtieġ koordinazzjoni u appoġġ pubbliku, investiment u impenn kollettiv minn pubblikaturi, ġurnalisti u attivisti favur ġurnaliżmu ħieles, kritiku, indipendenti, ibbażat fuq id-drittijiet tal-bniedem u mhux diskriminatorju.

7. Bibljografija

Alonso, M. O., Blanco-Herrero, D., Splendore, S., & Calderón, C. A., *Migración y medios de comunicación. Perspectiva de los periodistas especializados en España*, Estudios sobre el mensaje periodístico, 27(1), 2021, **link**

Arévalo Salinas, A. I., Najjar Trujillo, T. A., & Silva Echeto, V. *Representaciones de la inmigracion en los medios informativos espanoles y su visibilidad como fuentes informativas*, Historia y comunicación social, 26(1), 2021, **link**

Arrieta-Castillo, C., *Desinformación y colectivos vulnerables. Estrategias pragmáticas en bulos y fake news sobre género, inmigración y personas LGTBI+,* Studia Romanica Posnaniensia, *50*(3), 5-18, 2023, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Linee guida per l'applicazione della Carta di Roma*, 2020, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie senza volto. XIII Rapporto della Carta di Roma,* 2025, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie di contrasto. XII° Rapporto di Carta di Roma 2024*, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie a memoria, XI rapporto Carta di Roma 2023*, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie dal fronte, X rapporto Carta di Roma 2022*, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie ai margini. Nono Rapporto Carta di Roma 2021*, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie di transito. VIII Rapporto di Carta di Roma*, 2020, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie senza approdo, Settimo rapporto di Carta di Roma*, 2019, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie di chiusura. Sesto rapporto di Carta di Roma*, 2018, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie da paura. Quinto rapporto di Carta di Roma*, 2017, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie oltre i muri. Quarto rapporto Carta di Roma*, 2016, **link**

Associazione Carta di Roma, Osservatorio di Pavia (edited by), *Notizie di confine. Terzo rapporto Carta di Roma 2015*, **link**

Barretta P., "Lights and shadows of media information on racism", in Lunaria (edited by), *Chronicles of Ordinary Racism. Fifth White Paper on Racism in Italy*, pp. 22-34, 2020, **link**

Bogdan, R., & Taylor, S. J., *Looking at the bright side: A positive approach to qualitative policy and evaluation research,* Qualitative sociology, *13*(2), 183-92, 1990, **link**

Braun, V., & Clarke, V., *Using thematic analysis in psychology*, Qualitative research in psychology, *3*(2), 77-101, 2006

Broadcasting Authority Malta, *Annual Review of Maltese Media Output*, 2023, Valletta

Burr, V., *Social constructionism*. Routledge, 2024

Caldiron G., "Razzismo, xenofobia, nazionalismo e nativismo: le frontiere simboliche e materiali disegnate dalle destre radicali globali" in Lunaria (edited by), *Cronache di Ordinario Razzismo. Sesto libro bianco sul razzismo in Italia*, 2024, **link**

Calleja, R. & Scicluna, R., *Media Representation and Migration in Malta: Local Challenges and Global Frames*, Journal of Mediterranean Studies, 30(2), pp. 45–62, 2021

Cea D'Ancona, M. Á., Percepción social de las migraciones en España. *Panorama Social*, 24, 129-144, 2016, **link**

Censis (edited by), *58° Rapporto Censis sulla situazione sociale del Paese/2024, "Comunicazione e media"*, Roma, 6 December 2024

Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), *Barómetro de septiembre 2025,* Estudio n.º 3524, September 2025, **link**

Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), *Barómetro de septiembre 2024,* Estudio n.º 3474, September 2024a, **link**

Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), *Barómetro de julio 2024,* Estudio n.º 3468, July 2024b, **link**

CEPAIM, *II Informe Sobre el Estado de las Migraciones y la Convivencia Intercultural en España (EMCIE)*, 2024, **link**

CEPAIM, *I Informe Sobre el Estado de las Migraciones y la Convivencia Intercultural en España (EMCIE)*, 2023, **link**

Cochliou, D., Poulakidakos, S., Rigou, M., & Papathanassopoulos, S., *Hate-speech in Greece and Cyprus: How public communication practitioners discuss the phenomenon*, Journalism Practice, *1*(18), 2024, **link**

Consejo Económico y Social España (CES), *Informe sobre la realidad migratoria en España: Prioridades para las Políticas Públicas*, 2025, **link**

Council of Europe, *Recommendation CM/Rec (2022)16 on Combating Hate Speech*, 2022, Strasbourg.

Dal Lago A., *Non-persone*, Feltrinelli, 1999

Di Bonifacio, C., & Sambanis, N. *Long-term effects of the refugee crisis on Greek public opinion regarding immigration* (Working Paper No. 129/2025), Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP), 2025, **link**

Drydakis, Nick and Vlassis, Manos, *Ethnic Discrimination in the Greek Labour Market: Occupational Access, Insurance Coverage, and Wage Offers,* International Journal of Manpower, Vol. 31, Issue 2, 2010

ECRI (European Commission against Racism and Intolerance), *ECRI General Policy Recommendation no. 15 on combating hate speech, adopted on 8 December 2015*, 2015, **link**

El Pais*, El 57% cree que hay "demasiados" inmigrantes en España y el 75% los asocia a conceptos negativos*. El País and Cadena Ser, 40dB, October 2024, **link**

European Agency for Fundamental Rights, (FRA), *Being Black in the EU – Second Edition*. Vienna, FRA, 2023

European Agency for Fundamental Rights, 2022, *Bias in Algorithms – Artificial Intelligence and Discrimination*, 2022, **link**

European Commission, *A Union of equality: EU anti-racism action plan 2020-2025,* Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of the regions, COM(2020) 565 final, 2020, **link**

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI Report on Italy (Sixth monitoring cycle)*, Council of Europe, 2024, **link**

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI second report on Greece* (CRI(2000)32), Council of Europe, 2000

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI third report on Greece*, Council of Europe, 2004

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI report on Greece (Fourth monitoring cycle)* (CRI(2009)31), Council of Europe, 2009

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI report on Greece (Fifth monitoring cycle)* (CRI(2015)1), Council of Europe, 2015

European Commission against Racism and Intolerance, *ECRI report on Greece (Sixth monitoring cycle)*, Council of Europe, 2022

European Network Against Racism (ENAR), *ENAR shadow report 2011–2012, Racism and related discriminatory practices in Greece*, 2013

European Network Against Racism (ENAR), *ENAR shadow report 2012–2013, Racism and related discriminatory practices in employment in Greece*, 2014

European Network Against Racism (ENAR), *Racial Discrimination in Europe. ENAR shadow report 2016-2021*, 2021

European Network Against Racism (ENAR), *Media Narratives on Migration in Europe: Trends and Challenges*, 2024, Brussels

European Parliament. *Resolution on the Role of Media in the Fight Against Racism and Xenophobia*, 2023

European Union, *Special Eurobarometer 551The Digital Decade*, 2024, **link**

European Parliament*, Flash Eurobarometer, News and Media 2023*, 2023, **link**

Eurostat, *EU population diversity by citizenship and country of birth*, February 2025, **link**

Faso G., *Lessico del razzismo democratico. Le parole che escludono*, 2008, DeriveApprodi

Ferrández-Ferrer, A., *Sobre la experiencia laboral de los periodistas migrantes en un contexto de desregulación: entre la precariedad y la democratización del campo mediático*, Communication and Society, *15*(2), 305-330, 2012, **link**

Fondazione Diversity (edited by), *Diversity Media Research Report 2024*, 2024, link

Gallissot R, Kilani M., Rivera A., *L'imbroglio etnico in 14 parole chiave*, Edizioni Dedalo, 2001

García-Castillo, N., Doral, T. B., & Hänninen, L., *Perception of the Media Discourse on Migration in Spain before and during Covid-19: Different Stakeholders'views and Good Practices*, Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social "Disertaciones", *17*(1), 1-22, 2024, **link**

Garrido Casas, J., *Estudio sobre las necesidades de la población inmigrante en España: Tendencias y retos para la inclusión social. Informe ejecutivo.* Accem, 2020, link

Ghebremariam Tesfaù M., *Non ci sono italiani Neri. Vocabolario razziale, discorso e "violenza epistemica" in Italia*, in Various Authors, "Linguaggio della diversità culturale. Prospettive per una comunicazione inclusiva", edited by Rai per la Sostenibilità ESG e Rai Ufficio Studi, Rome, Rai Libri, 2024, pp. 94-115

Gómez-Escalonilla, G., & Barranquero, A., Investigación Cualitativa en los Estudios de Comunicación: Características, Objetos y Técnicas. *Profesional de la Información*, *33*(2), 2024

Greek Forum of Migrants, & European Network Against Racism (ENAR), *ENAR shadow report 2010–2011: Racism and related discriminatory practices in Greece*, 2012, **link**

Greek National Commission for Human Rights (GNCHR), *Xenophobia in Greece: A multifaceted hatred* (OSINT Report 7), 2023, **link**

Greek Ombudsman – National Mechanism for the Investigation of Arbitrary Incidents (EMIDIPA), *Special report 2021*, 2022

Greek Ombudsman – National Mechanism for the Investigation of Arbitrary Incidents (EMIDIPA), *Special report 2022*, 2024

Greek Ombudsman – National Mechanism for the Investigation of Arbitrary Incidents (EMIDIPA), *Special report 2023*, 2025

Human Rights Watch, *Hate on the streets: Xenophobic violence in Greece*, 2012, **link**

Human Rights Watch, Greece. In *World report 2023*, 2023, **link**

Igartua, J. J., Muñiz, C., & Cheng, L., *La inmigración en la prensa española. Aportaciones empíricas y metodológicas desde la teoría del encuadre noticioso*, Migraciones. Publicación del Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones, (17), 143-181, 2005, **link**

Iglesias, J., Rua, A., & Ares, A., *Un arraigo sobre el alambre. La integración de la Población de Origen Inmigrante (POI) en España*. Fundación Foessa, 2020, **link**

Institute of Maltese Journalists (IGM), *Code of Journalistic Ethics and Practice*, Valletta, 2022

Institute for Strategic Dialogue (ISD), *The networks and narratives of anti-refugee disinformation in Europe*, 2021, **link**

Kvale S., *The 1,000-page question,* Qualitative inquiry, *2*(3), 275-284, 1996, **link**

López, Á., Sánchez-Núñez, P., & Córdoba-Cabús, A.*, Desinformación y verificación de las fake news sobre inmigración difundidas en España. En: L.R., Romero & N., Sánchez (Coords.*), Sociedad digital, comunicación y conocimiento: retos para la ciudadanía en un mundo global*,* pp. 91-110, Dykinson, 2022

Lunaria (edited by), *Words are stones*, Hate *Speech Analysis in Public Discourse in Six European Countries*, 2019, **link**

Lunaria (edited by), *Cronache di ordinario razzismo. Secondo libro bianco sul razzismo in Italia*, Edizioni dell'Asino, 2011, link

Lunaria (edited by), *Cronache di ordinario razzismo. Terzo libro bianco sul razzismo in Italia*, 2014, **link**

Lunaria (edited by), *Cronache di ordinario razzismo. Quarto libro bianco sul razzismo in Italia*, 2017, **link**

Lunaria (edited by), *Cronache di Ordinario Razzismo. Quinto libro bianco sul razzismo in Italia*, 2021, **link**

Lunaria (edited by), *Cronache di ordinario razzismo. Sesto libro bianco sul razzismo in Italia*, 2024, **link**

Maldita.es, *Informe sobre tendencias de desinformación sobre migración y/o racismo*. EnRÉDate, 2025, **link**

Maldita.es, *Informe sobre tendencias de desinformación sobre migración y/o racismo*. EnRÉDate, 2024, **link**

Maldita.es, *Narrativas desinformadoras sobre migración durante el verano: la atribución falsa de delitos a personas migrantes como narrativa principal*, 2024, **link**

Maldita.es, *"Islamista", "musulmán" e "ilegal": así ha dibujado la desinformación a las personas migrantes durante las elecciones europeas.*, 2024c, **link**

Maneri M., *Il panico morale come dispositivo di trasformazione dell'insicurezza*, in Rassegna di Sociologia n.1, January-March 2001

Maneri M., Quassoli F., *Un attentato "quasi terroristico". Macerata 2018, il razzismo e la sfera pubblica al tempo dei social media*, Carocci Editore, 2021

Maroukis, Thanos, & Dimitris Skleparis, *Victims or Intruders? Framing the Migrant Crisis in Greece and Macedonia*, Journal of International Migration and Integration, Vol. 12, Issue 1, pp. 27–45, 2018

Maxwell, J. A., *Qualitative research design: An interactive approach: An interactive approach*, Sage, 2013

Ministry for Equality, Research, and Innovation (Malta), *National Strategy for the Promotion of Equality and Non-Discrimination 2021–2030*

MOAS, *Humanitarian Communication Strategy and Ethical Guidelines*, Malta: MOAS Publications, 2024

Naletto G., (edited by*), Rapporto sul razzismo in Italia*, Lunaria, manifestolibri, 2009

Narváez-Llinares, Á., & Pérez-Rufí, J.P., *Fake news y desinformación sobre migración en España: prácticas del discurso xenófobo en redes sociales y medios online según la plataforma Maldita Migración*, Estudios sobre el Mensaje Periodístico, *28*(4), 841-854, 2022, **link**

OBERAXE, *Monitorización del discurso de odio en redes sociales: Contenidos considerados de ocio racista y/o xenófobo, islamofóbico, antisemita y antigitano*, 2024, ***link***

Pantazi Psatha, M. E., *“Equality on paper”: Refugee and migrant integration in Greece* (Policy Paper 174/2024), Hellenic Foundation for European & Foreign Policy (ELIAMEP), 2024, **link**

Papadopoulos, Giorgos, *More (about) Borders, less (about) Humans: Media Coverage of Migration and Asylum Seeking in Greece*, Heinrich-Böll Stiftung, Greece, 2022

Pugliese, E., *I lavoratori immigrati nella crisi e il razzismo istituzionale*, in Cronache di Ordinario razzismo. Secondo libro bianco sul razzismo in Italia, 2011

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2013, 2014,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2014*, 2015, **link**

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2015*, 2016, **link**

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2016, 2017,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2017, 2018,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), *Annual report 2018, 2019,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), (2020), *Annual report 2019, 2020,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), (2021), *Annual report 2020, 2021,* ***link***

Racist Violence Recording Network (RVRN), (2022), *Annual report 2021*, 2022, **link**

Racist Violence Recording Network (RVRN), (2023), *Annual report 2022*, 2023, **link**

Racist Violence Recording Network (RVRN), (2024), *Annual report 2023, 2024,* ***link***

RedAcoge, *10 Años de inmigracionalismo. Por un periodismo más humano. Tratamiento mediático de las migraciones en España*. 2024, link

Red2Red, *El impacto del racismo en España: Percepción de la discriminación por origen racial o étnico por parte de sus potenciales víctimas en 2024*. Dirección General para la Igualdad de Trato y No Discriminación y contra el Racismo, Ministerio de Igualdad, 2025, **link**

Reuters Institute, *Race and leadership in the news media 2025: Evidence from five markets*, 2025, **link**

Romero, A., *Disinformation Landscape in Spain*. EU Disinfo Lab. 2023, **link**

Ross Arguedas A., Mukherjee M., Kleis Nielsen R., *Race and leadership in the news media 2024: Evidence from five markets*, Reuters Institute, 21 March 2024

Ruiz Andrés, R., & Sajir, Z., *Desinformación e islamofobia en tiempos de infodemia. Un análisis sociológico desde España,* Revista Internacional de Sociología, *81*(3): e236, 2025, **link**

Santamaría, E., *Inmigración y barbarie. La construcción social y política del inmigrante como amenaza*, Papers, pp. 66, 59-75, 2002, **link**

Serafis, D., Zappettini, F., & Assimakopoulos, S., *The institutionalization of hatred politics in the Mediterranean: Studying corpora of online news portals during the European ‘refugee crisis’.* Topoi, 42(4), 651–670, 2023, **link**

Solves, J. A., & Arcos Urrutia, J. M., *¿Ha cambiado la cobertura periodística de las migraciones en España?: una visión de los periodistas especializados*, Estudios sobre el Mensaje Periodístico, *27*(1), 257-268, 2021, **link**

Solves, J., & Arcos-Urrutia, J. M., *Periodistas ante la inmigración: sobre aspiraciones y hechos,* Profesional de la información, *29*(6), 2020, **link**

SOS Malta, *Voices of Inclusion Campaign Report*, Malta, SOS Malta, 2023

SOS Racism Greece, & European Network Against Racism (ENAR), *ENAR shadow report 2009/2010: Racism and discrimination in Greece*, 2011, **link**

Tsirbas, Y., & Zirganou-Kazolea, L., *Hate speech mainstreaming in the Greek virtual public sphere: A quantitative and qualitative approach*, Communications, 2024, **link**

Unesco, *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence* Adopted on 23 November 2021, 2022, **link**

United Nations, *Governing AI for Humanity*, 2024, **link**

United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Concluding observations on the combined twenty-third and twenty-fourth periodic reports of Greece* (CERD/C/GRC/CO/23-24), 2024

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) Malta, *Annual Report on Protection and Integration Activities*. Valletta, UNHCR, 2023

Van Dijk, T. A., Rodrigo, M., Granados, A., Lorite, N., Mohamer, M., Mustapha, T., & Bastida, M., *Medios de comunicación e inmigración*, pp. 15-36, Convivir sin racismo, 2006

Various Authours, Linguaggio della diversità culturale. Prospettive per una comunicazione inclusiva, edited by Rai per la Sostenibilità ESG e Rai Ufficio Studi, Rome, Rai Libri, 2024

Appendiċi

Appendiċi 1 – Grilja għall-intervisti

DATA PERSONALI

Ma' liema ġeneru tidentifika ruħek?

1. Mara
2. Raġel
3. 3. Mhux binarju
4. Nippreferi ma niddefikax ruħi

X'inhu pajjiż ta' oriġini tiegħek jew tal-familja tiegħek?

____

Kemm għandek zmien?

1. 18-30
2. 31-45
3. 46-60
4. 61-75

MISTOQSIIJIET

1. Impenn u aċċessibilità

a. F'kuntest professjonali tiegħek, hemm xi barranin jew persuni ta' oriġini barranija?

b. Kif l-organizzazzjoni fejn taħdem tippromwovi opportunitajiet ugwali u l-preżenza ta' barranin u persuni ta' oriġini barranija?

c. Taħseb li hemm problema fl-aċċess ta' barranin, persuni ta' oriġini barranija jew persuni bi sfond migranti għall-professjoni ġurnalistika? Jekk iva, x'taħseb li huma l-kawżi ewlenin?

d. F'kuntest professjonali tiegħek, hemm politiki li jiffaċilitaw l-aċċess għall-professjoni għal barranin jew persuni ta' oriġini barranija?

e. InInholqu jew ġew implimentati interventi speċifiċi biex jipprevjenu/jikkontestaw diskors ta' mibegħda fuq il-pjattaformi soċjali tal-organizzazzjoni/midja fejn taħdem?

f. Tista' tiddeskrivi 3 azzjonijiet li jikkontribwixxu għal ambjent tax-xogħol mhux diskriminatorju?

2. Għarfien u kuxjenza

g. Taħseb li hemm kuxjenza biżżejjed fil-post tax-xogħol tiegħek dwar eżistenza tar-razzizmu fil-pajjiż u kif dan jista' jaffettwa l-informazzjoni?

h. Qatt gejt infurmat dwar xi każijiet ta' diskriminazzjoni razzista fil-kuntest tax-xogħol tiegħek?

i. Fil-fehma tiegħek, l-impjegati kollha fl-organizzazzjoni tiegħek iħossuhom rispettati u mħarsa, irrispettivament mill-isfond tagħhom?

3. Politiki ta' Prevenzjoni

j. Kif il-ġurnal tiegħek / l-organizzazzjoni tiegħek jippromwovi b'mod attiv dialogu u fehim reċiproku bejn impjegati ta' oriġini nazzjonali differenti?

k. X'inhu l-impenn tal-ġurnal tiegħek / l-organizzazzjoni tiegħek biex jirrikonoxxu u jagħtu valur lill-isfondi individwali u kulturali differenti?

l. Fil-fehma tiegħek, l-organizzazzjoni tiegħek tuża lingwa inkluziva u mhux diskriminatorja fil-komunikazzjoni interna? U fil-komunikazzjoni esterna?

m. Hemm sessjoniet ta' taħriġ u tghalim fuq opportunitajiet ugwali u prevenzjoni ta' kull forma ta' diskriminazzjoni ppjanati fil-post tax-xogħol tiegħek?

4. Il-Kuntest Kulturali u Medjatiku

n. Meta tħares lejn il-pajsaġġ medjatiku, x'inhu, fil-fehma tiegħek, in-narrattivi li jsaħħu stereotipi kontra migranti, rifugiat u persuni b'background migranti?

o. X'inhuma l-kwistjonijiet li fuqhom in-narrattivi medjatiku dwar migranti, rifugiati u gruppi razzializzati ġeneralment jiffokaw? X'inhuma n-narrattivi stereotipati l-aktar rikorrenti? Hemm xi ħaġa ġdida meta mqabbel mal-passat?

p. Taħseb li l-problema tan-nuqqas ta' vuċijiet ta' barranin jew persuni ta' oriġini barranija fil-midja għadha teżisti?

q. Għandek informazzjoni dwar prattiki tajbin possibbli li jistgħu jiġu promossi mill-midja tradizzjonali, movimenti anti-razzisti u organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili dwar il-monitoraġġ u indirizzar ta' disinformazzjoni u l-produzzjoni ta' narrattivi alternattivi dwar migranti, rifugiati u gruppi razzializzati?

Fakultattiv – għal attivisti kontra r-razziżmu u mezzi ta' komunikazzjoni alternattivi biss

r. Kemm u kif ir-razżizmu jiġi rrappurtat fil-midja principali? Huwa rikonoxxut bħala problema strutturali?

s. Fl-organizzazzjoni tiegħek u ġenerali fid-dinja tal-attivismu anti-razzista, hemm jew m'hemmx nuqqas ta' kapaċità biex jiġu definuti strateġiji ta' komunikazzjoni effettivi u narrattivi alternattivi relevanti? Jekk iva, kif wieħed jista' jintervjeni b'mod konkrett biex jimmira dan in-nuqqas?

MILD

More correct Information. Less Discrimination

Migranti, refuġjati u persuni razzjalizzati fil-midja

Mill-oġġett għas-suġġett tal-informazzjoni

Il-migrazzjoni tkompli tkun fiċ-ċentru tad-dibattitu pubbliku u medjatiku — dibattitu li fih jipprevalu rappreżentazzjonijiet negattivi, imxerrda bi preġudizzji, sterjotipi, informazzjoni mhux korretta jew saħansitra falza, u li tikkontribwixxi biex tissaħħaħ l-ostilità f'ċerti segmenti tal-pubbliku lejn il-migranti, ir-refuġjati u l-persuni razzjalizzati. Jista' kollaborazzjoni aktar mill-qrib bejn gruppi razzjalizzati, assoċjazzjonijiet umanitarji u anti-razzisti u professjonisti tal-midja tgħin biex jinbidel dan il-paradigma narrattiv? Jekk iva, b'liema modi u f'liema oqsma? Dan ir-rapport jenfasizza wħud mill-karatteristiċi strutturali komuni li jiddistingwu d-dinja tal-informazzjoni u tal-komunikazzjoni soċjali relatata mal-migranti, ir-refuġjati, persuni b'oriġini migratorja u persuni razzjalizzati fil-Greċja, fl-Italja, f'Malta u fi Spanja, kif ukoll xi ipoteżijiet ta' ħidma li jistgħu jiġġeneraw proċessi virtużi ta' bidla. L-analiżi twettqet fil-qafas tal-proġett MILD (More Correct Information, Less Discrimination), promoss minn Lunaria APS f'kollaborazzjoni ma' AMAM – African Media Association Malta (MT), ANTIGONE – Ċentru għall-Informazzjoni u d-Dokumentazzjoni dwar ir-Razziżmu, l-Ekoloġija, il-Paċi u n-Nonvjolenza (GR), Associazione Carta di Roma (IT) u Maldita.es (ES).

Info: link

AFRICAN MEDIA ASSOCIATION MALTA

Associazione CARTA di ROMA

ANTIGONE
INFORMATION AND DOCUMENTATION CENTRE
on Racism, Ecology, Peace and Non-Violence

lunaria

FUNDACIÓN MALDITA.ES

Co-funded by the European Union